

Ivana Roagna

**Protejarea dreptului
la respectarea vieții private
și de familie
în cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului**

Manualele Consiliului Europei pentru Drepturile Omului

Ivana Roagna

**Protejarea dreptului
la respectarea vieții private și de familie
în cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului**

Manualele Consiliului Europei pentru Drepturile Omului

**Consiliul Europei
Strasbourg, 2012**

Ivana Roagna este avocat al apărării și expert în domeniul drepturilor omului / și al afacerilor juridice. A lucrat la Consiliul Europei, inclusiv Curtea Europeană a Drepturilor Omului și a îndeplinit funcția de ofițer al OSCE în Bosnia și Herțegovina. Ivana Roagna a efectuat multiple evaluări pentru Agenția Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și Criminalității (UNODC) cu oficiul în Afganistan, privind proiectele care se ocupă cu justiția și sistemele de penitenciare, a oferit asistența Consiliului Europei, Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), Biroului OSCE pentru Instituțiile Democratice și Drepturile Omului (BIDDO), Institutului inter-regional ONU de cercetări în domeniul justiției și infracționalității (*UNICRI*) și Ambasadei Italiei în Afganistan cu privire la problemele conexe drepturilor omului, cum ar fi cele legate de independența judiciară, traficul de persoane, protecția martorilor și dreptul penal internațional. De asemenea, a elaborat avize ale experților și expertize legislative referitoare la Republica Moldova, Turcia, Ucraina și Italia. La solicitarea Consiliului Europei, autoarea a oferit instruiți ample în domeniul drepturilor omului pentru avocați, judecători, procurori, ofițeri de poliție și ONG-iști în Europa de Sud-Est. Fiind Senior Training Specialist UNICRI, a dezvoltat programe de formare și instruire în domeniul drepturilor omului și standardelor europene pentru profesioniștii din Italia, Egipt, Brazilia și Angola,

precum și membri ai ONU și operațiunile de menținere a păcii ale UE.

Opiniile expuse în această publicație aparțin autorului și nu reprezintă poziția Consiliului Europei. Ele nu reprezintă autoritate asupra instrumentelor legale menționate în text și nici o interpretare oficială care să oblige guvernele statelor membre, organele statutare ale Consiliului Europei și orice alte organe instituite în virtutea Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Cuprins

Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului	6
Introducere	7
Partea I – Prezentare generală	9
Identificarea drepturilor protejate	10
În care cazuri se aplică Articolul 8?.....	11
Testul celor două etape.....	12
Etapa 1 (Articolul 8 §1) – Se încadrează plângerea	
în sfera de aplicare a Articolului 8?.....	12
Etapa 2 (Articolul 8 §2) – A avut loc	
vreo ingerință?.....	13
Cele patru dimensiuni ale Articolului 8?.....	13
Ce presupune viața privată?.....	14
Care tip de relație reprezintă viața privată?.....	15
Dreptul de a stabili relații cu lumea exterioară.....	17
Există dreptul la autodeterminare și autonomia personală	
prevăzut în Articolul 8? Decesul și aranjamentele post-	
mortem.....	19
Activitățile sexuale se încadrează în conceptul	
vieții private?.....	21
Aspectul multilateral al noțiunii de viață privată.....	22
Este identitatea gender protejată de Articolul 8?.....	22
Există dreptul la nume?.....	23
Există dreptul la identitate etnică?.....	23
Fotografii ale persoanelor fizice.....	24
Dreptul la reputație.....	25

Colectarea datelor personale și accesarea acestora.....	26
Intimitatea în contextul public.....	29
Percheziționarea și supravegherea locului de muncă.....	30
Există dreptul sau obligația de a deveni părinte? Aplicarea	
Articolului 8 cu privire la avort și drepturile reproductive.....	31
Determinarea legăturilor familiale de ordin juridic cade sub	
incidența Articolului 8?.....	34
Restricțiile de siguranță impuse de către stat vizează viața	
privată?.....	35
Ce prevede dreptul la integritate fizică și morală?.....	35
Interacțiunea dintre Articolul 8 și Articolul 3.....	37
Aspectele vieții de familie.....	41
Ce presupune viața de familie în sensul Articolului 8?.....	42
Căsătoria și coabitarea sunt necesare sau suficiente pentru	
recunoașterea vieții de familie?.....	44
Legătura biologică este necesară sau suficientă pentru	
recunoașterea vieții de familie?.....	45
Care sunt limitele vieții de familie?.....	46
Viața de familie realizată prin adopție.....	47
Ce reprezintă "domiciliul"?.....	48
Dreptul de proprietar este necesar sau suficient pentru ca	
proprietatea în cauză să reprezinte domiciliul?.....	50
Dreptul la corespondență: care sunt formele de comunicare	
protejate?.....	51
Este relevantă identitatea transmitătorului și receptorului?.....	52
Contează conținutul comunicării?.....	53

Partea II – Clauza de derogare.....	54

Ce reprezintă o ingerință asupra drepturilor prevăzute de	
Articolul 8?.....	54
Cine este responsabil de a demonstra dacă a avut loc	
o ingerință?.....	57
Poate fi interferența justificată? Observații generale.....	59
Interferența a fost realizată în „conformitate cu legea”?.....	59
Ce reprezintă legea pentru Convenție?.....	60
Aplicarea practică a principiului legal.....	62
Preluarea copiilor în grija statului.....	62
Interceptarea corespondenței deținuților și reglementarea	
vizitelor acestora.....	63
Aplicarea măsurilor de supraveghere secretă.....	65
Implementarea competenței de oprire și percheziționare	
efectuată de către poliție.....	66
Cazurile de imigrare.....	68
Legitimitatea interferenței.....	68
Securitatea națională.....	69
Siguranța publică.....	69
Bunăstarea economică a țării.....	70
Prevenirea dezordinii și a crimelor.....	71
Protecția sănătății și a moralității.....	71
Protecția drepturilor sau a libertăților celor din jur.....	72
Necesitatea solicitărilor.....	72
Proportionalitatea și marja de apreciere.....	74
Aplicarea practică a doctrinei marjei de apreciere.....	76
În interferența în viața privată și de familie a deținutului.....	76
În interferența asupra dreptului la imagine și reputație.....	77

În legătură cu refuzul eliberării documentelor de identitate.....	79
În plasarea copiilor în grija statului.....	80
În determinarea proporționalității restricțiilor impuse în	
procesul de avortare.....	81
În relația cu procrearea artificială.....	83
În relația cu măsurile de supraveghere secretă.....	85
În relație cu dreptul la cunoașterea propriei origini.....	86
În relație cu adopția.....	88
În manipularea datelor cu caracter personal.....	89
În contextul angajării.....	90
Protejarea vieții private.....	93
În relație cu dreptul la mediu.....	94

Partea III – Obligațiile pozitive	97
Protejarea vieții private.....	98
Identitatea sexuală.....	100
Dreptul la cunoașterea originii.....	103
În determinarea legăturilor juridice.....	104
Protecția “vieții sociale private”.....	105
În reglementarea industriei private.....	106
În asigurarea informației privitor la riscurile pentru mediu	
și sănătate.....	107
Asigurarea alternativelor în cazul locurilor de trai	
nesănătoase.....	111
Protecția vieții de familie.....	111
Recunoașterea legăturilor familiale.....	111
Păstrarea vieții de familie.....	113
Protecția împotriva amenințărilor externe.....	118

Protejarea domiciliului.....	120
Protejarea corespondenței.....	124

Partea IV – Domeniile problematice selectate..... 126

Protecția mediului din perspectiva Convenției	126
Articolul 8 și dreptul la mediu.....	126
Articolul 8 și dreptul la un mediu sănătos.....	128
Aplicarea Articolului 8 în cazurile ce țin de imigrare.....	130

PROTEJAREA DREPTULUI LA RESPECTAREA VIEȚII PRIVATE ȘI DE FAMILIE

Expulzarea și deportarea.....	131
Expulzarea ca urmare a unei condamnări penale: “criteriile Boulton” și evoluția acestora.....	133
Dreptul imigranților la reunirea familiei.....	141
Condiții pentru acordarea permiselor de ședere și regulariza- rea rezidenților ilegali pe termen lung: este aplicabil Articolul 8?.....	145
Interacțiunea dintre Articolul 8 și Convenția de la Haga cu privire la aspectele civile ale răpirii internaționale de copii....	149

Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut

de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului

Introducere

Acest manual a fost dezvoltat cu scopul de a oferi o imagine de ansamblu asupra domeniului de aplicare al Articolului 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului ("Convenția"), furnizînd practicienilor în sfera juridică un instrument viabil, care facilitează înțelegerea atît a Convenției, cît și a jurisprudenței Curții. Acest lucru este deosebit de important atunci cînd Convenția este înrădăcinată pe deplin în sistemele juridice naționale, cum ar fi în cazul majorității Statelor Părți ale acestui instrument. Profesioniștii din domeniul juridic trebuie să înțeleagă că hotărîrile Curții nu sunt consultative și relevante doar pentru Partidul respondent, dar ar putea fi invocate direct de către jurisdicțiile naționale, în special atunci cînd prevederile internaționale sunt superioare dispozițiilor ordinare interne.

În ultimii zece ani, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ("Curtea") a extins considerabil domeniul de protecție prevăzut de Articolul 8. Evoluția înregistrată este inerentă în sensul următoarei dispoziții: Articolul 8 este primul articol care reflectă drepturile calificate ale Convenției, a căror specific este faptul că aplicarea lor necesită un mecanism de echilibrare între protecția drepturilor omului și marja de apreciere a statelor contractante. Aceasta din urmă poate fi destul de extinsă, în special atunci cînd nu există un consens european asupra problemelor cu specific puternic social și cultural și pentru care, Statele Părți sunt considerate a fi cele mai potrivite pentru a evalua și a răspunde la nevoile societății. În același timp, oferind o prezentare generală a principiilor aplicabile ale Articolului 8, acest manual va aborda repercusiunile recente ale schimbărilor culturale și sociale, care au influențat asupra interpretării dispoziției în cauză.

Manualul este împărțit în patru părți, toate conținând trimiteri la jurisprudența substanțială. Partea I începe cu o introducere generală cu privire la Articolul 8. Apoi se analizează în detaliu cele patru domenii de autonomie personală protejate de către prevederile articolului. Acestea necesită a fi citite și interpretate drept concepte independente. Definierea domeniului de aplicare a Articolului 8 reprezintă primul pas din cadrul celor două etape ale testului aplicat de către instanța de judecată la examinarea plîngerilor adiacente. În acest sens, circumstanțele cazului trebuie să cadă sub incidența prevederilor, după care se aplică a doua parte a testului. Această a doua etapă este examinată temeinic în partea II a documentului, care se axează pe elementele de clauze peiorative. Partea III continuă prezentarea generală prin furnizarea perspectivei obligațiilor pozitive rezultate din Articolul 8, a căror dezvoltare reprezintă una dintre caracteristicile cheie ale interpretării evolutive a Convenției de către Curte. Ultima parte, partea IV, este dedicată celor trei zone problematice care au devenit tot mai îngrijorătoare din cauza creșterii gradului de conștientizare publică și a cererilor ulterioare făcute la adresa Curții. Ultima parte, partea IV, este dedicată celor trei zone problematice care au devenit tot mai îngrijorătoare din cauza creșterii gradului de conștientizare publică și a cererilor ulterioare făcute la adresa Curții. Printre acestea pot fi identificate următoarele: dreptul la mediu, aplicarea Convenției în cazurile imigrării și procesul de interacțiune dintre Articolul 8 și Convenția de la Haga cu privire la aspectele civile ale răpirii internaționale de copii.

Pentru a fi mai lizibil, textul se referă numai la titlul de caz, cu trimiteri complete la hotărârile citate care apar în indexul de cazuri, pagina 96. Pentru a fi mai lizibil, textul se referă numai la titlul de caz, cu trimiteri complete la hotărârile citate care apar în indexul de cazuri, pagina 96. Toate hotărârile Curții precum și o importantă selecție de decizii și rapoarte, sunt publicate în baza de date HUDOC accesibilă la <http://hudoc.echr.coe.int/>. În analiza care urmează, hotărârile marcate cu un asterisc nu au fost încă finale la momentul realizării documentului.

Partea I – Prezentare generală

Scopul dreptului supus examinării este "de a proteja individul împotriva acțiunii arbitrare exercitată de către autoritățile publice". Acest scop este realizat prin protejarea celor patru dimensiuni ale autonomiei personale, care sunt: viața privată a individului, viața de familie, casa și corespondența. Articolul 8 partajează structura sa cu toate drepturile calificate ale Convenției: primul paragraf prevede conținutul garanției, întrucât, clauza de derogare, conținută în al doilea paragraf, stabilește atât condițiile generale, cât și motivele specifice pe care un Stat Parte le poate invoca pentru a limita operaționalizarea cu drepturile și libertățile abordate. Cu toate că, de cele mai multe ori Curtea nu contestează legitimitatea unei interferențe juridice din partea Statului în modul de beneficiere a individului de dreptul abordat, se solicită, totuși, ca partidul să confirme că măsura contestată este necesară într-o societate democratică, în măsura în care aceasta prevede o necesitate socială stridentă și corespunde valorilor comune. Conceptul de necesitate, pentru care proporționalitatea scopului urmărit este un indicator, reprezintă ulterior câmpul de luptă pe care se desfășoară, de cele mai multe ori, disputa dintre indivizi și Stat. Totuși, perimetrul acestui domeniu, a suferit modificări în timp, fiind influențat de continua evoluție socială și economică ale societății. Aplicarea practică a Articolului 8 a devenit, prin urmare, un exercițiu provocator, deoarece este complicată anticiparea aplicării acestuia în situații controversate. În acest sens, se poate afirma că Articolul 8 este una dintre cele mai de durată prevederi ale Convenției, care peste ani a reușit să acopere un număr mare de probleme și să-și extindă protecția asupra unei varietăți de interese care nu cad sub incidența altor domenii de aplicare al oricăror articole. Acest lucru este datorat parțial faptului că organele din Strasbourg nu au

oferit nici o definiție comprehensivă a intereselor prevazute de Articolul 8, astfel făcându-le complet adaptabile la schimbări în timp. În ultimii ani, au fost făcute diverse încercări pentru a extinde mandatul Articolului 8 asupra revendicărilor sociale și economice legate de bunăstare, cum ar fi accesul la tratament medical și medicamente. Pînă în prezent Curtea de la Strasbourg a rezistat unor astfel de solicitări, sprijinindu-se pe faptul că Articolul 8 nu vizează asigurarea de resurse medicale. Nici Statele, în conformitate cu Articolul 8, nu cad sub incidența "obligățiilor pozitive" care ar permite unui individ ce suferă de o severă tulburare bipolară mintală să obțină fără prescripție medicală, o substanță care ar putea duce la curmarea vieții fără durere și fără risc de eșec.¹ Cu toate acestea, Curtea a acceptat extinderea domeniului de aplicare a Articolului 8 pentru a include drepturile membrilor minorităților naționale de a avea un stil de viață tradițional² și pentru a cuprinde cadrul dreptului mediului în cazurile în care viața unei persoane este direct afectată de zgomot sau altă formă de poluare.³

Identificarea drepturilor protejate

Analiza jurisprudenței Curții indică faptul că reclamantul trebuie să descrie dreptul care încălcat și să demonstreze că acesta cade sub incidența Articolului 8. În E.B. reclamanta a reușit să convingă majoritatea Curții că refuzul autorității naționale de a o declara aptă pentru adopție, nu a fost o simplă plîngere cu privire la dreptul săude a adopta sau de a întemeia o familie prin intermediul adopției, lucruri care ar fi fost

---

¹*Haas v. Elveția.*

²*Cazurile Chapman, Coster, Beard, Lee și Jane Smith, all v. Regatul Unit [GC].*

³*Hatton și alții v. the Regatul Unit [GC]; Powell și Rayner v. Regatul Unit; López Ostra v. Spain; Guerra și alții v. Italia [GC]; Taşkın și alții v. Turcia*

respinse ca fiind în afara domeniului de aplicare al Convenției, dar a argumentat că i se încalcă dreptul la viața privată, ea ne fiind în măsură să dezvolte relații cu lumea din afară prin intermediul adopției. În cazul în care solicitantul invocă mai multe dintre drepturile prevăzute de Articolul 8, Curtea ar putea refuza enunțarea exactă a dreptului implicat. În *Klass* Curtea a afirmat că o plîngere cu privire la supravegherea și interceptarea discuțiilor telefonice și prin e-mail a căzut sub incidența Articolului 8, care reprezintă o intervenție în viața privată, de familie și a corespondenței.

În care cazuri de plîngeri se aplică Articolul 8?

Pentru a beneficia de protecția articolului 8, plîngerea trebuie să se încadreze într-una din cele patru dimensiuni garantate de dispoziție, și anume: viața privată, viața de familie, a domiciliului sau a corespondenței. Sensul celor patru concepte nu este auto-explicativ, ci un fapt sensibil. Complementar, aceste dimensiuni nu se exclud reciproc, iar o măsură poate interacționa cu mai multe sfere simultan. Curtea a evitat stabilirea unor norme specifice cu privire la interpretarea diverselor aspecte ale dimensiunilor și de cele mai multe ori va oferi conceptelor un sens diferit de la caz la caz. Această flexibilitate a Curții permite luarea în considerație a dezvoltării sociale, juridice și tehnologice, deși, uneori, este dificil pentru practicieni să definească conținutul exact al conceptelor. Analiza jurisprudenței, precum și a circumstanțelor particulare ale cazurilor oferă o suficientă ghidare în interpretarea situației din perspectiva Articolului 8 ținînd cont, de asemenea, de caracterul său evolutiv și dinamic.

Testul celor două etape

Pentru a aprecia dacă o plîngere creează condiții pentru încălcarea Convenției, Curtea aplică un test desfășurat în două etape. Etapele 1 și 2 sunt interconectate: la oferirea unui răspuns negativ la prima întrebare, care urmărește să stabilească dacă plîngerea se încadrează în sfera de aplicare a articolului 8, Curtea va fi obligată, în mod inevitabil, să stopeze examinarea cauzei. În schimb, nu toate intervențiile lipsă din partea statului-evaluate la Etapa 2- vor solicita Curții stoparea examinării cazului, așa cum în joc ar putea fi obligațiile pozitive neîndeplinite. Abordarea structurată prezentată mai jos, este urmată de către Curte de fiecare dată cînd se aplică Articolul 8. În multe cazuri, Curtea nu va discuta fiecare punct în detaliu așa cum analiza unei plîngeri corelate cu Articolul 8, nu se va abate niciodată de la sistemul existent.

Etapa 1 (Articolul 8 §1) – Se încadrează plîngerea în sfera de aplicare a Articolului 8?

Pentru a stabili aplicabilitatea Articolului 8 într-o anumită situație, Curtea va adresa următoarea întrebare:

❖ Se încadrează plîngerea în sfera de aplicare a Articolului 8?

Răspunsul va fi oferit, luînd în considerație circumstanțele specifice, în dependență de posibilitatea de afirmare că situația abordată vizează "viață privată" sau "viața de familie", "acasă" sau "corespondență" în conformitate cu dispoziția. În cazul unui răspuns negativ, Articolul 8 este inaplicabil, iar plîngerea nu va mai fi examinată. În cazul în care, Curtea conchide că Articolul 8 este totuși aplicabil în situația dată, se recurge la etapa a doua.

Etapă 2 (Articolul 8 §2) – A avut loc vreo ingerință?

A doua etapă este dublă, iar aspectul care devine relevant depinde de faptul dacă a avut loc vreo ingerință în dreptul abordat sau nu. Ca și în prima etapă, Curtea utilizează două întrebări pentru a evalua cazul. De cele mai multe ori, o plângere care se referă la Articolul 8 va viza punerea în aplicare a unui ordin de deportare sau mutare, a unei investigații, examinări, a unui tratament obligatoriu, sau vorbind la general, a unei activități invocate de către stat. În asemenea circumstanțe, Curtea va solicita răspunsuri la următoarele întrebări:

- ❖ A avut loc vreo ingerință în drepturile prevăzute de Articolul 8?
- ❖ Această ingerință s-a realizat în conformitate cu legislația în vigoare?
- ❖ Se urmărește un scop legitim?
- ❖ Este aceasta necesară într-o societate democratică?

Chiar dacă Curtea decide că nu a existat nici o ingerință în exercitarea dreptului protejat în temeiul primului paragraf al Articolului 8, evaluarea nu se stopează. Curtea se va asigura dacă Statul Parte are obligația pozitivă de a aplica măsuri pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor specificate în Convenție. Astfel, se aplică următoare întrebare:

- ❖ Statul are obligația pozitivă de a proteja dreptul invocat?

Cele patru dimensiuni ale Articolului 8

În conformitate cu prima parte a testului prezentat mai sus, e cazul să se ofere directive practice cu privire la conținutul celor patru dimensiuni ale Articolului 8. În următoarele paragrafe se vor examina fiecare dimensiune în parte prin prisma jurisprudenței de la Strasbourg. Deși nu este exhaustivă, prezentarea

acestora oferă îndrumări semnificative, care trebuie studiate ținând cont de specificul dinamic al Convenției și de faptul că schimbările din societate ar putea, în curînd, lărgi limitele Articolului 8.

Ce presupune viața privată?

Curtea de la Strasbourg nu a oferit o definiție clară și precisă cu privire la noțiunea de viață privată: Curtea consideră că aceasta reprezintă un concept mult prea larg și nu i se poate atribui, astfel, o definiție⁴ exhaustivă. Sigur, însă, se poate afirma că noțiunea de viață privată presupune mult mai multe decît cea de intimitate, care cuprinde domeniul în cadrul căruia fiecare individ poate să se dezvolte liber și să se realizeze ca personalitate, atît în raport cu alte personalități, cît și cu mediul exterior. În loc de a oferi o definiție clară a vieții private, Curtea a identificat, de la caz la caz, situațiile care se încadrează în această dimensiune. Rezultatul este un concept destul de vag, pe care Curtea tinde să îl interpreteze în linii mari: pe parcursul anilor noțiunea de viață privată a fost aplicată într-o varietate de situații, inclusiv ce țin de purtarea unui nume, protecția imaginii și a reputației unei persoane, cunoașterea originilor familiei, integritatea fizică și morală, identitatea sexuală și socială, viața și orientarea sexuală, accesul la un mediu sănătos, autodeterminare și autonomia personală, protecție împotriva căutării și a confiscării, intimitatea și privațiunea convorbiurilor telefonice.

De asemenea, Curtea susține că recunoașterea statutului civil și juridic al unei persoane se încadrează în sfera de aplicare a Articolului 8 și consideră prevederea viabilă în domeniul ocupării forței de muncă.⁵

---

⁴*Costello-Roberts v. Regatul Unit*

⁵*Bigaeva v. Grecia.*

concedierea în cadrul sectorului privat și restricțiile impuse la angajare foștilor membri ai serviciilor secrete avînd în vedere dreptul la respectarea vieții private.⁶ Aplicarea Articolului 8 s-a dovedit a fi sensibil, totuși, la solicitările de naturalizare: cu toate că prevederea nu garantează dreptul de a obține o naționalitate anume, în cazul genovezilor, Curtea a afirmat că nu poate fi exclus faptul ca o negare arbitrară a cetățeniei, în anumite circumstanțe, să reflecte o problemă în temeiul Articolului 8 din cauza impactului pe care o astfel de negare o poate avea asupra aspectului identității sociale și a dimensiunii vieții private protejate de dispoziția⁷ în cauză. O întârziere excesivă a înregistrării unei căsătorii a fost considerat, de asemenea, să cadă sub incidența prevederilor acesteia.⁸

Care tip de relație reprezintă viața privată?

Noțiunea de viață privată a fost des utilizată de Curte într-un mod versatil, această reprezentînd o clauză care asigură protecție aproape tuturor situațiilor ce nu se încadrează în sfera noțiunii de viață de familie. Prima categorie de relații care se încadrează în acest concept, ar putea fi definite ca cvasi-familiale. Aici se includ:

- ❖ Relația dintre părinții adoptivi și copiii acestora;⁹
- ❖ Relația dintre cuplurile necăsătorite.¹⁰

---

⁶*Rainys și Gasparavicius v. Lituania (dec.), cu referire la Sidabras și Džiautas v. Lituania (dec.).*

⁷*Genovese v. Malta*, citînd decizia de admisibilitate în Karashev v. Finlanda (dec.).*

⁸*Dadouch v. Malta.*

⁹*X v. Elveția*

Cu puțin timp în urmă, relațiile între partenerii de același sex, cu sau fără copii, nu au erau protejate de termenul de "viața privată" al Articolului 8¹¹. Însă, în 2010, Curtea, neobligând statele membre să recunoască legal sau să legifereze căsătoriile de același sex, a acceptat, pentru prima dată, că relațiile homosexuale reprezintă o formă de "viață de familie":

... Jurisprudența Curții a acceptat doar relațiile emoționale și sexuale dintre partenerii de același sex ca făcând parte din „viața privată”, dar nu și din „viața de familie”, chiar dacă este vorba de o relație de coabitare de lungă durată. Ajungând la această concluzie, Curtea a observat că, în pofida tendinței în creștere într-un număr de state europene față de recunoașterea juridică a parteneriatelor de facto stabile între homosexuali, având în vedere existența puținor lucruri comun acceptate între statele contractante, acesta a fost un domeniu în care Curtea s-a bucurat de largă de apreciere. [...] Curtea a afirmat că [...] o evoluție rapidă a atitudinii sociale față de cuplurile de același sex se atestă în majoritatea statelor membre. De atunci, un număr considerabil de state și-au permis să recunoască legale cuplurile de același sex [...]. Anumite prevederi ale legilor UE, de asemenea, reflectă o tendință în creștere de a include cuplurile de același sex în noțiunea de „familie” [...]. În vederea acestei evoluții, Curtea consideră că este superficial să menții opinia precum că, spre deosebire de cuplurile de sex diferit, cuplurile de același sex nu pot avea „viață de familie” în temeiul Articolului 8. Prin urmare relația dintre reclamanți, un cuplu de același sex care locuiesc împreună și au o relație stabilă, exact ca și relația dintre un cuplu de sex diferit¹², cade sub incidența noțiunii de „viață de familie”.

---

¹⁰ *Wakerfiel v. Regatul Unit.*

¹¹ *Kerkhoven și Hinke v. Olanda.*

¹² *Schalk și Kopf v. Austria.*

Și viceversa, Curtea a constatat că următoarele aspecte nu fac parte din viața privată:

- ❖ Relația dintre stăpîn și animalul deținut;¹³
- ❖ Relația dintre o persoană și corpul unui individ decedat (exhumat pentru testarea ADN, în vederea stabilirii unui tip de relație);¹⁴
- ❖ Relația dintre un prizonier corespondentul său, contactat pentru lansarea unei campanii privind condițiile din închisoare.¹⁵

Dreptul de a stabili relații cu lumea exterioară

Dreptul la viață privată nu cuprinde doar relațiile care sunt deja stabilite, dar se extinde pînă la posibilitatea de a "dezvolta relații cu lumea din exterior". Pe acest concept se concentrează Articolul 8: în 1992 Curtea a stabilit

că ar fi prea restrictiv să se limiteze noțiunea de "viață privată" la un "cerc închis", în care individul să își trăiască viața personală, alegînd să excludă în întregime lumea exterioară care nu se încadra în cercul dat.¹⁶◆

---

¹³X v. *Islanda*

¹⁴*Kresten Filtenborg Mortensen v. Danemarca (dec.)*.

¹⁵X v. *Regatul Unit (dec.)*, 6 Octombrie 1982.

¹⁶*Niemetz v. Germania*

Totuși dreptul de a intra în contact cu alții, cunoaște unele limitări. În Botta, de exemplu, Curții i s-a solicitat să decidă dacă persoana cu dizabilități are dreptul de a merge la plajele private ale unei stațiuni anumite. Plîngerea a fost construită în jurul faptului că stațiunea identificată de către solicitant nu era amenajată pentru a permite accesul persoanelor cu dizabilități la plajă și la mare, precum este prevăzut de Lege. Curtea a respins cererea, considerînd că aceasta nu se încadrează în sfera de protecție a Articolului 8. Aceasta a decis că dreptul invocat, și anume accesul la plajă și mare, care se află la o distanță considerabilă față de reședința solicitantului în cauză, viza relațiile interpersonale într-un domeniu atît de larg și nedeterminat, încît nu s-a putut identifica o legătură directă între măsurile pe care statul era îndemnat să le aplice pentru a reconcilia omiterea băii private și viața privată a solicitantului.

În mod similar, în cazul *Prietenii și Alianța Rurală și alții* Curtea a considerat că, în ciuda sentimentului evident de plăcere și împlinire personală, solicitanții au derivat de la procesul de vînătoare și de la relațiile interpersonale care se dezvoltă între timp, acestea fiind prea vagi și nedeterminate pentru ca interdicțiile la vînătoare să constituie o ingerință drepturile prevăzute de Articolul 8.

Noțiunea de viață privată, explicată în Articolul 8, a fost, ulterior, elucidat și extins în 2009, în cazul E.B. Cazul viza procedura prin care a trecut un profesor homosexual, singur, a cărui cerere de autorizare pentru adopție a fost respinsă, motivul oferit fiind orientarea sexuală a acestuia. Curtea era convinsă că plîngerea nu pune accentul pe dreptul de a întemeia o familie sau de a adopta, lucruri care nu sunt specificate în Convenție,¹⁷ ci se referea la dreptul persoanelor singure, acordat în mod expres de legislația franceză, de a solicita autorizația pentru adopție. Prin crearea unui astfel de drept (o posibilitate apărută în temeiul

---

¹⁷*Fretté v. Franța (dec.).*

articolului 53 din Convenție), Franța a trecut dincolo de obligațiile prevăzute în Articolul 8, și, prin urmare, plângerea ar putea fi scrutinizată.

Există dreptul la autodeterminare și autonomia personală prevăzut în Articolul 8? Decesul și aranjamentele post-mortem

În 2002 Curtea s-a confruntat, în cadrul legislației naționale, cu problema interdicției sinuciderii asistată și a luat o decizie cu privire la admisibilitatea Articolului 8 făcând, pentru prima dată, trimiteri explicite la conceptul de autonomie personală.¹⁸ Reclamanta, suferind de efectele devastatoare ale unei boli degenerative care îi provoca suferințe fizice și psihice majore, a solicitat dreptul de a-și sfârși viața cu sprijinul soțului ei. Din perspectiva reclamantei, decizia ei privind modul de a-și sfârși viața, era necesar să fie privită ca parte a actului de viață, pe care, fără îndoială, Articolul 8 îl protejează. Prin decizia privind acceptarea solicitării Curtea a declarat că:

Esența Convenției este respectul pentru demnitatea și libertatea umană. Fără a nega în nici un fel principiul sfîntenie vieții, protejat conform Convenției, Curtea consideră că aspectul calității vieții trebuie luat în considerație conform Articolului 8. Într-o eră de dezvoltare a medicinei, combinată cu creșterea speranței de viață, mulți oameni consideră că nu ar trebui obligați să ajungă pînă la o vîrstă foarte înaintată sau în stări avansate de deficiențe fizice sau mentale care contravin puternic percepției de sine și a identității personale. [...] Reclamanta, în acest caz, este oprită de către lege să-și exercite propria alegere pentru a evita ceea ce considera ea că va fi un sfîrșit nedemn și dureros. Curtea nu este

---

¹⁸*Pretty v. Regatul Unit*

pregătită pentru a exclude că acest fapt constituie o ingerință în dreptul său la respectarea vieții private garantate de Articolul 8 §1 al Convenției.

Dorințele familiei în raport cu îngroparea rudelor s-au considerat a fi protejate de Articolul 8, deși Curtea, adesea, s-a abținut de la afirmațiile concrete cu privire la faptul că ingerința se referă la conceptul de viață privată sau viața de familie.¹⁹ Orința de a împrăștia cenușa rudei pe o proprietate anume²⁰ sau dreptul unei mame de a modifica numele de familie gravat pe mormântul fătului ei decedat,²¹ au fost calificate ca aparținând domeniului vieții private. Întârzierea excesivă a autorităților naționale cu privire la returnarea, după autopsie, a cadavrului unei fete de 4 ani părinților ei, a fost considerată o încălcare a vieții private și de familie.²² În alte cazuri, Curtea s-a limitat la a afirma că situația a dat naștere unei situații în temeiul Articolului 8, fără a preciza dimensiunea implicată: acest lucru s-a întâmplat atunci când Curtea a fost solicitată să se pronunțe cu privire la dreptul unei mame de a participa la înmormântarea, însoțită eventual de o ceremonie, a copilului său născut mort, transportarea corpului copilului într-un vehicul adecvat²³ și cu privire la refuzul de a permite transferul urnei care conținea cenușa soțului reclamantei.²⁴

---

¹⁹ *Girard v. Franța*

²⁰ *X v. Germania (dec.)*.

²¹ *Znamenskaya v. Rusia*.

²² *Panullo și Forte v. Franța*.

²³ *Hadri-Vionnet v. Elveția (dec.)*.

²⁴ *Elli Poluhas Dödsbo v. Suedia (dec.)*.

Activitățile sexuale se încadrează în conceptul vieții private?

Într-un caz din anii 1970 Comisia elucida faptul că

Dreptul la respectarea vieții private are scopul de a asigura individului un spațiu în care el poate liber să se dezvolte și împlinească ca personalitate. În acest sens, individul trebuie să aibă, de asemenea, posibilitatea de a stabili relații de diferite tipuri, inclusiv sexuale, cu alte persoane.²⁵

Această declarație specifică faptul că relațiile și activitățile sexuale se încadrează în viața privată a unei persoane. O privire de ansamblu asupra jurisprudenței din domeniu clarifică modul în care acestea sunt considerate un aspect foarte important și intim al fiecărui individ, care necesită asigurarea celor mai bune măsuri de protecție. Nevoia de protecție este atât de stringentă încât, în *Dudgeon* Curtea a constatat că însăși existența legislației care incriminează relația homosexuală dintre bărbați, afectează viața privată a unei persoane, chiar dacă aceasta nu este acuzată de nici o infracțiune penală. Totuși, nu orice activitate sexuală desfășurată în spatele ușilor închise, beneficiază de protecția Articolului 8. Reclamanții din *Laskey*, *Jaggard* și *Brown* au afirmat că urmărirea penală și condamnarea lor pentru agresiune și rănire în timpul relației sado-masochiste desfășurată prin consens între adulții homosexuali încalcă Articolul 8. Deși Curtea nu a intrat în detalii ce țin de măsura în care comportamentul reclamanților se încadrează în sfera vieții private, aceasta și-a exprimat unele rezerve cu privire la extinderea protecției oferită de Articolului 8 pentru activitățile care implică un număr considerabil de oameni, care necesită în mod special furnizarea de camere mobilate și accesorii, recrutarea de noi afiliați și înregistrarea de casete video pentru consum larg. Conceptul a fost dezvoltat în continuare în *K.A. și A.D.* Acolo, Curtea a concluzionat că dreptul de a

---

²⁵*Brüggegan și Scheuten v. Germania (dec.).*

Întreținere relații sexuale include, de asemenea, dreptul de a beneficia de corpul altcuiva, care este o parte integrantă a autonomiei personale. Acest lucru înseamnă că intenția unei persoane de a trăi conform propriilor dorințe, trebuie să prevadă și posibilitatea ca persoana în cauză să se angajeze în activități percepute ca fiind fizic sau moral dăunătoare și periculoase.²⁶ Declarația în cauză pare să sugereze, cu alte cuvinte, că noțiunea de autonomie personală trebuie să fie interpretată ca incluzând dreptul de a face alegeri cu privire la corpul propriu.

Aspectul multilateral al noțiunii de viață privată

Pe lângă relațiile interpersonale, noțiunea de viață privată vizează și alte situații sau activități care au fost identificate în jurisprudență de către Curte. Ceea ce urmează este o ilustrare non-exhaustivă a celor mai relevante exemple, divizate în dependență de subiect.

Este identitatea gender protejată de Articolul 8?

Protecția, respectul demnității umane și libertatea umană ar fi lipsită în mare parte de sens dacă acestea ar fi interpretate ca excluzând drepturile transsexualilor la dezvoltarea personală și la securitatea fizică și morală. Deși Articolul 8 nu conține dreptul la auto-determinare ca atare, în cazul *Van Kück* Curtea a precizat că ar fi contrar Convenției să nu fie luată în considerare libertatea cuiva de a se defini ca femeie sau bărbat, acesta fiind unul dintre elementele esențiale ale auto-determinării.²⁷ Schimbarea numelui și eliberarea

---

²⁶Pretty.

²⁷Reactualizat de asemenea în *Schlumpf v. Elveția*

documentelor oficiale care să reflecte schimbarea de sex s-a constatat că se referă, prin urmare, la dreptul la respectarea vieții private în temeiul Articolului 8 § 1.²⁸

Există dreptul la nume?

Problema aplicabilității Articolului 8 la alegerea numelor și prenumelor a fost examinată de către Curte pentru prima dată la începutul anilor 1990. În *Burghartz*, într-un caz cu privire la utilizarea numelui fostei soții de către soț, Curtea a declarat, cu toate că nu este expus clar în Articolul 8, că numele, reprezentând un mijloc de identificare personală și apartenență la o familie, trebuie să fie privit ca o parte a vieții private și de familie, și care trebuie recunoscut, fără discriminare bazată pe sex. În *Guillot*, într-un caz cu privire la refuzul autorităților franceze de a înregistra fiica reclamantului cu numele "Fleur de Marie", pe motiv că acest nume nu există în calendarul Sfinților, Curtea a declarat că alegerea prenumelui copilului de către părinți reprezintă o problemă personală, emoțională și, prin urmare, se încadrează în sfera vieții private.

Există dreptul la identitate etnică?

Protecția oferită de Articolul 8 prevede nu doar dreptul la identitate etnică,²⁹ ci și dreptul minorităților etnice de a trăi conform tradițiilor și obiceiurilor proprii. Faptul că o femeie de origine romă ducea un stil de viață nomad, călătorind cu caravana a fost catalogat de către Marea Cameră ca

---

²⁸B. v. *Franța*.

²⁹*Ciubotaru v. Moldova*.

o parte integrantă a identității sale etnice ca rom, care reflectă lunga tradiție a acelei minorități de a urma un stil de viață mobil. Aceasta este situația chiar dacă, sub presiunea politicilor de dezvoltare și diversificare sau din proprie inițiativă, mulți romi nu mai duc un stil de viață integral nomad și din ce în ce mai des se stabilesc pentru perioade lungi într-un singur loc, de obicei, cu scopul de a facilita educația copiilor lor. Prin urmare, măsurile care afectează staționarea caravanei reclamantei au un impact mai larg decât cel al dreptului la respect pentru casă. Acestea, de asemenea, afectează capacitatea ei de a-și menține identitatea ca rom și să de a-și desfășura viața ei privată și de familie, în conformitate cu tradițiile etnice.³⁰

Fotografii ale persoanelor fizice

Până în anul 2009 dreptul la poza unei persoane a fost discutată de către Curte în contextul publicării a fotografiilor în presă.³¹ Subsequent applications, however, allowed to extend significantly the notion of “divulgation” of one’s image. Cererile apărute ulterior au permis extinderea semnificativă a sensului noțiunii de “divulgare” a fotografiilor cuiva. Cazul *Reklos și Davourlis* descrie situația în care s-au făcut fotografii unui nou-născut, inclusiv a feței acestuia, de către un fotograf profesionist angajat de clinica privată unde a avut loc nașterea pentru a pregăti ședință foto pentru clienți. Curtea a specificat faptul că o simplă fotografie făcută de alții, indiferent de publicarea sau diseminarea acesteia, afectează în mod direct viața privată a unei persoane. În cazul menționat, fotografiile au fost făcute într-o unitate sterilă, accesul

---

³⁰Chapman.

³¹*Von Hannover v. Germania; Sciacca v. Italia; Mosley v. Regatul Unit; Gurgendze v. Georgia.*

căreia fusese limitat pentru personalul medical. Pentru a decide care caz se încadrează în noțiunea de viață privată, Curtea a subliniat că imaginea unei persoane dezvăluie caracteristicile unice ale acesteia și constituie una din principalele componente ale personalității individului. Protecția eficientă a acestora impune ca acordul persoanei să fie obținut în momentul în care se realizează fotografia și nu doar atunci când publicarea devine posibilă.

Un raționament similar a fost utilizat în *Georgi Nikolaishvili*, într-un caz în care Curtea a interzis postarea fotografiei unei persoane pe panourile câtorva secții de poliție din diferite colțuri ale țării spre difuzarea publică, așa cum poza putea fi ușor vizualizată de către populație în general. În acest caz, concluzia privind intruziunea în viața privată a reclamantului, a fost, de asemenea, întemeiată pe faptul că reclamantul, care nu figura ca obiect al unei urmăriri penale la momentul publicării pozelor, trebuie tratat ca o "persoană obișnuită", interferența în viața căruia nu poate fi justificată de nici un scop legitim. În cele din urmă, etichetarea reclamantului ca "dat în căutare generală" în cazul unei crime a afectat reputația, identitatea socială și integritatea psihologică a acestuia, astfel încălcând condițiile vieții private protejate de Articolul 8.

Dreptul la reputație

În 2007, Curtea, printr-o hotărâre,³² care reprezintă un pas progresiv în dezvoltarea dreptului la respectarea vieții private recunoscut în mod expres în Articolul 8, a fost aplicată protecția reputației unei persoane. Curtea a precizat că o reputație face parte din identitatea individului și integritatea psihologică, impunând,

---

³²*Pfeifer v. Austria*.

astfel, protejarea acestora de către instanțele naționale, chiar dacă, ulterior, a apărut critică exprimată în cadrul unei dezbateri publice.³³

Colectarea datelor personale și accesarea acestora

Informațiile publice se pot încadra în sfera de aplicare a noțiunii de viață privată în cazul în care acestea sunt sistematic colectate și stocate în fișiere deținute de către autorități. Acest fapt este cu atât mai valabil cu cât astfel de informații se referă la trecutul îndepărtat al unei persoane.³⁴

Această declarație a Curții ilustrează modul în care colectarea și depozitarea de către stat a informațiilor și datelor referitoare la persoane fizice, cu sau fără acordul lor, precum și accesibilitatea lor, va viza întotdeauna viața privată a unui individ, în așa fel încadrându-se în limitele prevăzute de Articolul 8. Eventual, utilizarea consecventă a acestora nu are nicio legătură cu constatarea în cauză. Exemple în acest sens includ:

- ❖ recensământul oficial în care datele privind sexul, starea civilă, locul de naștere, identitatea etnică și alte informații concludente sunt colectate în mod obligatoriu;³⁵
- ❖ înregistrarea de către poliție³⁶ a amprentelor digitale, imagini, mostre de celule, profiluri ADN³⁷ și alte informații personale sau publice, chiar dacă sunt confidențiale;³⁸

---

³³ *Poziția a fost reamintită în Petrina v. Romania.*

³⁴ *Rotaru v. România [GC]. Curtea a notat că situația reclamată în Rotaru, cu privire la lipsa unor garanții suficiente pentru protecția vieții private individuale, era încă prezentă la momentul hotărârii în Association 21 December 1989 and others v. Romania.*

³⁵ *X v. Regatul Unit (dec.), 6 Octombrie 1982.*

- ❖ colectarea și stocarea de datelor medicale și alte documente relevante în domeniu;³⁹
- ❖ constrângerea de a furniza detalii ale cheltuielilor cu caracter personal în scopuri fiscale (cu toate că astfel se dezvăluie aspecte intime ale vieții private);⁴⁰
- ❖ interceptarea, înregistrarea și/sau stocarea conversațiilor telefonice;⁴¹
- ❖ un sistem de identificare personală realizat pentru scopuri administrative și civile, cum ar fi sănătatea, baze de date sociale și fiscale;
- ❖ imagini capturate de CCTV în locurile publice;⁴²
- ❖ sistemul de interceptare a conversațiilor între deținuți și rudele lor în camerele de vizitare a penitenciarelor.⁴³

Pentru a stabili dacă informațiile personale deținute de către autorități implică oricare din aspectele vieții private, protejate de Articolul 8, Curtea trebuie să țină cont de contextul specific în care informațiile în

---

³⁶*Murray v. Regatul Unit.*

³⁷*S. și Marper v. Regatul Unit [GC].*

³⁸*Leander v. Suedia*

³⁹*Chave née Jullien v. Franța (dec.).*

⁴⁰*X v. Belgia (dec.).*

⁴¹*Amman v. Elveția*

⁴²*Peck v Regatul Unit*

⁴³*Wisse v. Franța*

cauză au fost înregistrate și păstrate, natura înregistrărilor, durata de depozitare, modul în care aceste înregistrări sunt utilizate și prelucrate și rezultatele care pot fi obținute.⁴⁴

Indiferent de tipul de caz, ori de câte ori informațiile despre o persoană sunt deținute de către stat, aceasta trebuie neapărat să aibă acces rapid la informația în cauză.⁴⁵ Exercițarea dreptului de acces la informația dată ar putea fi afectată de o serie de constrângeri, legate, de exemplu, de prezența unor investigații penale împotriva persoanei respective sau necesitatea de a echilibra drepturile individuale cu interesele colective.⁴⁶ Oricum, în toate circumstanțele refuzul accesului ridică o problemă în temeiul Articolului 8. La fel se întâmplă și în cazul informației personale dezvăluită presei sau altor instituții.⁴⁷ Dacă refuzul accesului la informație conduce la o încălcare, depinde foarte mult de motivele invocate de către stat pentru a justifica o astfel de decizie, precum și de faptul dacă refuzul poate fi considerat proporțional cu scopul urmărit⁴⁸ și necesar într-o societate democratică.

---

⁴⁴ S. și Marper.

⁴⁵ O întârziere de șase ani în acordarea accesului reclamantului la dosarul personal creat de către serviciile secrete sub regimul comunist s-a dovedit a fi o încălcare a Articolului 8 din *Haralambie v. România*.

⁴⁶ Plasarea sarcina probei de intervenție a statului privind dreptul reclamantului, în special în cazul în care normele aplicabile erau secrete, a fost considerată contrar principiului egalității în *Turek v. Slovacia*.

⁴⁷ *Z v. Finland and M.S. v. Suedia*

⁴⁸ *Segerstedt-Wiberg și alții v. Suedia*

Intimitatea în contextul public

În definierea limitelor generale ale conceptului de "viață privată", Curtea recunoaște că există anumite zone de interacțiune ale unei persoane cu cei din jur, chiar dacă interacțiunea în cauză are loc într-un context public, care poate fi încadrată în această noțiune. Numeroși factori vor fi luați în considerare, în momentul stabilirii dacă viața privată a unei persoane este exercitată în afara domiciliului sau în contextul unei zone private. În acest sens, așteptările rezonabile cu privire la intimitate pot reprezenta un factor semnificativ, deși nu neapărat concludent.⁴⁹ Utilizarea competențelor coercitive conferite de legislație pentru a solicita acceptul unui individ de a fi percheziționat, hainele și lucrurile personale ale acestuia, în timp ce persoana dată se află în plină stradă, este considerată o ingerință în dreptul la respectarea vieții private.⁵⁰ Faptul că percheziționarea este efectuată în public nu contravine aplicabilității Articolului 8. Dimpotrivă, în opinia Curții, caracterul public al percheziției, în anumite cazuri, crește gradul de încălcare a articolului, din cauza apariției factorului ca jena și umilirea persoanei în cauză. Itemi cum ar fi geanți, portofele, notebook-uri și agende pot, de asemenea, conține informații personale al căror proprietar s-ar putea simți inconfortabil expunându-le. În *Foka*, unde geanta unei reclamante a fost forțat percheziționată de către polițiștii de frontieră, Curtea a susținut că

❖ *orice percheziționare a unei persoane efectuată de către autorități interferează cu viața privată a acesteia.*

---

⁴⁹*P.G. și J.H. v. Regatul Unit*

⁵⁰*Gillan și Quinton v. Regatul Unit*

Acest lucru nu este aplicabil, însă, pentru pasagerii care circulă cu transportul aerian și persoanele care intră în anumite clădiri publice, unde se consideră că fiecare consimte percheziționarea alegând să călătorească sau să accedă în aceste instituții, avînd, în același timp, posibilitatea de a nu lua cu ei obiecte personale sau de a nu accede în clădirile în cauză, evitînd, astfel, percheziționarea.

Percheziționarea și supravegherea locului de muncă

Tot mai multe locuri, considerate odată publice, făcînd referire la Articolul 8, au devenit, de curînd, private. Această tendință a pornit încă din 1992 în *Niemetz*. Solicitată să se pronunțe cu privire la legalitatea percheziționării unui birou de avocatură, Curtea a respins argumentul Guvernului Germaniei, precum că Articolul 8 nu poate oferi protecție reclamantului, așa cum percheziția a fost realizată la locul desfășurării activității profesionale a acestuia. Judecătorii de la Strasbourg au accentuat faptul că nu exista nici un motiv principial care ar exclude activitățile profesionale sau de afaceri din marjele noțiunii de "viață privată", din moment ce oportunitățile cele mai semnificative de stabilire și dezvoltare a relațiilor interpersonale, majoritatea oamenilor le au la locul de muncă. Negarea protecției oferite de Articolul 8 pe motiv că măsura criticată vizează doar locul de muncă, ar putea duce la o inegalitate de tratament, unde o astfel de protecție ar rămîne, totuși, la dispoziția unei persoane ale cărei activități profesionale coincid cu cele non-profesionale. De asemenea, Curtea s-a bazat pe faptul că, în anumite state contractante, sensul cuvîntului "acasă" a fost extins pînă la premisele activității profesionale, o interpretare care a fost în concordanță cu textul Articolului 8 în limba franceză ("domicilie"). În 2002, Curtea a considerat că situația actuală impune reinterpretarea Articolului 8, acesta incluzînd dreptul la respectarea sediului unei companii, a sucursalelor și a alor locuri destinate afacerilor. În *Stes Colas Est și alții*, s-a constatat că

anchetatorii au intrat în sediile reclamanților, fără un mandat de percheziție, ceea ce a constituit o fărâdelege împotriva "casei" acestora.

În cazul *Peev* Curtea a avut ocazia, în continuare, să definească domeniul de aplicare al sferei "vieții private", în contextul unei percheziții efectuate în biroul unui funcționar public angajat ca expert la Biroul Suprem de Casație al Procurorului. În opinia Curții, acest funcționar public, în mod rezonabil, ar putea solicita ca oficiul său să fie tratat ca proprietate privată, sau cel puțin, masa de lucru și casetele, unde acesta și-a păstrat lucrurile personale. Astfel, percheziționarea a reprezentat o intervenție în viața sa privată. În mod similar, în *Copland*, Curții i s-a solicitat să ia o decizie cu privire la monitorizarea ilegală a convorbirilor telefonice, a adresei de e-mail și a serviciilor internet utilizate ale unui funcționar public. Curtea a considerat că e-mail-urile trimise de la locul de muncă ar trebui să fie protejate de noțiunile de "viață privată" și "corespondență", așa cum ar trebui să fie și informațiile obținute din monitorizarea uzului personal al internetului de la locul de muncă. Așa cum reclamanta nu primit nici un avertisment că apelurile ei ar putea fi monitorizate, ea a avut o așteptare rezonabilă cu privire la respectarea vieții private, a comunicării și a mesajelor trimise folosind dispozitivele prezente la locul de muncă.

Există dreptul sau obligația de a deveni părinte? Aplicarea Articolului 8 cu privire la avort și drepturile reproducerii

Încă din 1976 Comisia a recunoscut că Articolul 8 se aplică și la problemele de avort:

[...] Legislația care reglementează întreruperea sarcinii intervine în sfera vieții private, deoarece ori de câte ori o femeie este însărcinată viața ei privată devine strâns legată de cea a fătului în curs de dezvoltare.⁵¹

---

⁵¹Brüggegan și Scheuten (dec.).

O hotărîre a Marii Camere împotriva Irlandei a stabilit⁵² faptul că în timp ce Articolul 8 nu poate fi interpretat decît acordînd dreptul la avort, interdicția acestuia intervine în domeniul de aplicare al dreptului reclamanților la respectarea integrității lor fizice și psihice, în mod clar acoperit de noțiunea de "viață privată".

De asemenea, acest lucru înseamnă că Articolul 8 conferă dreptul de a avea acces în cel mai scurt timp la toate serviciile disponibile de diagnosticare necesare pentru a lua o decizie în cunoștință de cauză (și impune ca aceste servicii să fie cu adevărat disponibile); împreună cu dreptul la accesul efectiv la îngrijire prenatală. În acest sens, statele au obligația de a asigura serviciile lor în așa fel încît respectarea libertății conștiinței profesioniștilor din domeniul sănătății să nu împiedice exercitarea dreptului la accesul acestor servicii de către femeile în cauză.⁵³ Încetarea sarcinii, cu toate acestea, cuprinde nu numai drepturile potențialei mame, dar, de asemenea, a taților. Avînd o poziție care avea să fie ulterior consolidată în *Evans* (discutată mai jos), judecătorii din Strasbourg au concluzionat că dreptul la respectarea vieții private și de familie apotențialului tată nu poate fi interpretat atît de larg încît să prevadă și dreptul de a fi consultat sau de adepune plîngere la o instanță cu privire la avortul solicitat de către soția sa, deoarece respectul pentru viața privată a femeii gravide - "persoana vizată în primul rînd de sarcină și continuarea sau încetarea acesteia" - este interpretat ca superior oricărui drept al "tatălui".

---

⁵²A, B, și C v. Irlanda [GC].

⁵³R.R. v. Polonia

În *Boso* reclamațiile tatălui cu privire la nediscutarea deciziei soției de a avorta a fost refuzată pe motiv că acuzația ar fi slab fondată.⁵⁴ Jurisprudența indică că atunci când sunt discutate intereselor viitorilor părinți, prevalează decizia de a nu deveni părinte asupra celei de a da naștere copilului. În cazul în care se pune în joc integritatea fizică a mamei, prevalarea autonomiei acesteia devine, practic, automată.

În timp ce în cazurile de avort Curtea a susținut că drepturile mamei sunt superioare celor ale tatălui, perspectiva se schimbă atunci când vine vorba de luarea unei decizii ce ține de inițierea sarcinii. *Evans* a oferit Curții oportunitatea de a analiza punerea în aplicare a prevederilor drepturilor omului în raport cu „noile tehnologii reproductive”, și a drepturilor și relațiilor ce țin de reproducere. Această problemă sensibilă de etică a fost rezolvată de către Curte în 2007. Cazul viza extragerea ovulelor din ovarele reclamantei pentru fertilizarea *in vitro* (FIV). Reclamanta s-a plîns că legile locale i-au permis fostului partener să-și retragă consimțământul pentru stocarea și utilizarea în continuare a embrionilor, astfel privînd-o de posibilitatea de a avea un copil genetic legat de ea. Curtea a recunoscut, în primul rînd, că noțiunea de "viață privată" cuprinde dreptul la respectarea deciziei de a deveni mamă. Apoi a subliniat modul în care ambele părți, de sex masculin și de sex feminin, pentru FIV merită un tratament egal, în ciuda implicării lor diferită în procedură și, prin urmare, depozitarea și implantarea ovulelor fertilizate necesită consimțământul continuă a tuturor părților implicate.

Întrucît incapacitatea de a naște copii nu este inevitabilă în închisore, Articolul 8 nu presupune nici o restricție în aplicarea acestuia în raport cu deținuții.⁵⁵ Recent, prevederea a fost interpretată incluzînd și

---

⁵⁴*Boso v. Italia (dec.). Privind noțiunea de victimă a tatălui, în cazurile de încetare a sarcinii, X v. Regatul Unit (dec.), 13 Mai 1980.*

⁵⁵*Dickson v. Regatul Unit*

alegerea modului în care să se devină părinte: în *Ternovszky* reclamanta s-a plîns că nu a fost în măsură să dea naștere la domiciliu, așa cum profesioniștii din domeniul sănătății sunt descurajați prin lege de a asista o naștere la domiciliu, riscînd altfel să fie condamnați. Curtea a observat că

noțiunea de autonomie personală este un principiu fundamental care stă la baza interpretării garanțiilor Articolului 8. Prin urmare, în ceea ce privește dreptul privind decizia de a deveni părinte include și dreptul de a alege condițiile în care se devine părinte. Curtea consideră că, în sensul prezentei dispoziții, împrejurările nașterii fac parte, incontestabil, din viața privată.

Determinarea legăturilor familiale de ordin juridic cade sub incidența Articolului 8?

Curtea a statuat în repetate rînduri⁵⁶ că acțiunile paternale intră în domeniul de aplicare al Articolului 8. În mod normal, judecătorilor din Strasbourg li se cere să se pronunțe afirmativ în cazurile în care se pune la dubii raportul juridic sau biologic dintre un copil născut în afara căsătoriei și tatăl său biologic. Însă, aplicabilitatea Articolului 8 nu va fi diferită nici în cazul acțiunilor realizate cu scopul dizolvării legăturilor de familie existente.⁵⁷ În toate instanțele de acest gen, Curtea va judeca faptele nu din perspectiva conceptului de ”viață de familie”, așa cum dreptul persoanei de a-și cunoaște ascendenții reprezintă un aspect important al identității personale, și deci se încadrează în domeniul de aplicare al conceptului de ”viață privată”.⁵⁸

---

⁵⁶Printre alții, puteți vedea, *Backlung v. Finlanda*; *Mikulić v. Croția*; *Jäggi v. Elveția*

⁵⁷*Rasmussen v. Danemarca*

⁵⁸*Anayo v. Germania*

Restricțiile de siguranță impuse de către stat vizează viața privată?

Măsurile luate de către state pentru a proteja populația împotriva diverselor pericole, cum ar fi obligația de a purta centura de siguranță sau de a utiliza în industrie aparate de siguranță, de asemenea, se vor încadra în domeniul de aplicare al Articolului 8, deși, în cele mai multe cazuri, acestea vor fi justificate în temeiul clauzei de derogare.

Ce prevede dreptul la integritate fizică și morală?

După cum s-a menționat deja, noțiunea de "viață privată" este destul de largă. În funcție de circumstanțe, noțiunea se poate extinde la integritatea morală și fizică a persoanei, ceea ce duce la o posibilă suprapunere cu situațiile particulare ale Articolului 3, cum ar fi atunci când persoana este reținută sau, din perspectiva Articolului 5 din Convenție, privată de libertate. Tratatul ori examinarea medicală obligatorie sau fără consimțământ, indiferent de cât de minore, va intra cu siguranță în domeniul de protecție al vieții private în temeiul Articolului 8. O altă întrebare este dacă ingerința poate fi justificată în conformitate cu alineatul 2, pe care Curtea o va examina într-o etapă ulterioară.

Exemple de cazuri în care integritatea fizică sau morală au fost (sau ar fi putut fi) analizate din perspectiva Articolului 8 includ: administrarea de medicamente unui copil cu handicap grav de către personalul spitalului împotriva voinței mamei acestuia;⁵⁹ percheziționarea tuturor vizitatorilor unei închisori, indiferent dacă aceștia sunt sau nu suspecți că ar fi comis o infracțiune;⁶⁰ administrarea forțată, unei persoane

---

⁵⁹*Glass v. Regatul Unit*

⁶⁰*Wainwright v. Regatul Unit (dec.)*.

suspectate că ar fi traficant de droguri, a preparatelor emetice cu scopul de a provoca voma unor posibile substanțe psihotrope înghițite;⁶¹ precum și examinarea ginecologică forțată a unui deținut.⁶²

Exemple de cazuri în care este afectată integritatea psihică includ: plasarea unei persoane mintal bolnave într-o instituție unde situația sa va fi pe larg desconsiderată;⁶³ și examinări psihiatrice repetate la intervale scurte de timp în legătură cu cazuri penale similare în fața unei și aceleiași instanțe.⁶⁴

---

⁶¹Jalloh v. Germania [GC]. În cele din urmă cazul, s-a hotărât cu recurgerea la Articolul 3, din cauza severității tratamentului.

⁶²Y.F. v. Turcia

⁶³Bensaid v. Regatul Unit (dec.).

⁶⁴Worwa v. Poland (dec.). Exemple de examinare psihiatrică obligatorie care intră sub incidența Articolului 8 pot fi găsite în Glass, Y.F., Matter v. Slovacia

Interacțiunea dintre Articolul 8 și Articolul 3

Curtea a fost solicitată de foarte multe ori să se pronunțe asupra cazurilor care vizează atât Articolul 8, cât și Articolul 3. Interacțiunea dintre acestea două este cauzată de faptul că noțiunea de viață privată este atât de largă, încât ar putea exista situații în care Articolul 8 să asigure protecție în ceea ce privește condițiile de detenție care întrec nivelul de severitate prevăzut de Articolul 3.⁶⁵

În mod contrar, Curtea a constatat că, în anumite circumstanțe identificarea unei încălcări în temeiul Articolului 3 stopează examinarea motivului invocat în temeiul Articolului 8.⁶⁶ Deși în *Costello-Roberts* Curtea nu a exclus faptul că Articolul 8 ar putea asigura protecția trecută dincolo de cea oferită de Articolul 3, Curtea a hotărât să aplice în exclusivitate doar unul din articole.⁶⁷ Cu toate acestea, din 2003, Curtea a început să examineze mai des plîngerile ce țin de Articolul 8 și Articolul 3 în conjunctură.

Primul caz în care a fost aplicată această abordare integrată a fost cazul *M.C. v. Bulgaria*. O fată de 14 ani⁶⁸ a fost violată de doi bărbați. Avînd în vedere că anchetele penale nu au găsit dovezi suficiente că reclamanta a fost obligată să facă sex cu acuzații și că actul sexual a fost rezultatul utilizării forței sau a

⁶⁵Raninen v. Finlanda. În *Florea v. România* expunerea unei persoane deja bolnave nefumătoare la acțiunea fumatului pasiv în perioada de detenție, este în contradicție cu legislația națională, care prevede facilități separate pentru fumători și nefumători, ceea ce a fost considerat ca încălcare a Articolului 3.

⁶⁶Jalloh; Yazgul Yilmaz v. Turcia, cu privire la un examen ginecologic forțat, care, în principiu, ar intra în domeniul de aplicare al Articolului 8.

⁶⁷În *López Ostra* Curtea a considerat în unanimitate că, deși condițiile în care reclamanta și familia ei au trăit o perioadă de timp, au fost foarte dificile (reclamanta s-a plîns de inconveniențele cauzate de o instalație de tratare a deșeurilor situată la cîțiva metri distanță de casa ei), acestea nu au atins pragul minim pentru a fi examinate în temeiul Articolului 3.

⁶⁸Aceasta este vîrsta de consimțămînt pentru actul sexual în Bulgaria.

amenințărilor, procedurile au fost întrerupte. În fața autorităților de la Strasbourg reclamanta a invocat, printre altele, Articolele 8 și 3. Ea s-a plîns că legislația și practica bulgară nu oferă protecție eficientă împotriva violurilor și abuzurilor sexuale, solicitînd dovezi că victima a opus rezistență activă. Eficacitatea investigațiilor a fost, de asemenea, contestată. Curtea a reiterat că Articolele 3 și 8 din Convenție impun statele membre nu numai să condamne violul, ci și să aplice legislația prin anchete și urmăriri eficiente. Deși dovada utilizării forței fizice de către făptaș și rezistența fizică din partea victimei a fost istoric necesară în unele sisteme pentru a putea fi dovedită crima, la nivel european, acest lucru nu mai este unul obligatoriu, așa cum orice referire la forța fizică a fost eliminată din legislație și / sau din jurisprudență, fiind criticată mai degrabă lipsa de consimțămînt decît aplicarea forței.

Reamintind consensul la care au ajuns statele membre ale Consiliului Europei în penalizarea actelor sexuale forțate,⁶⁹ Tribunalul Penal Internațional a specificat că, în dreptul penal internațional, orice penetrare sexuală, fără consimțămîntul victimei constituie un viol, și acceptînd opinia științifică, care afirmă că victimele abuzurilor sexuale, în special cele minore, răspund adesea la viol cu așa-numita "spaimă înghețată" (sindromul infantilismului traumatic psihologic, ce constă din șoc fizic, dezorientare și amorțeală), prin care victima terorizată, fie consimte pasiv, fie refulează psihologic violul, Curtea a subliniat necesitatea ca legea și practica juridică ce ține de viol să prevadă schimbarea atitudinilor sociale cu privire la respectul pentru autonomia sexuală a individului și pentru egalitatea de șanse. Corolar e faptul că Articolele 3 și 8 din Convenție impun statelor membre obligația pozitivă de a condamna și de a penaliza eficient orice act sexual forțat, indiferent de atitudinea victimei. De asemenea, Curtea a remarcat faptul că existența a două versiuni ireconciliabile ale faptelor expuse de către victime și acuzați solicită, în baza

---

⁶⁹Comitetul de Miniștri Recomandarea Rec "(2002) 5 privind protecția femeilor împotriva violenței.

standardelor moderne relevante în dreptul comparat și internațional, evaluarea contextual-sensibilă a credibilității declarațiilor făcute și verificarea tuturor circumstanțelor care nu au fost luate în considerare. Fără a intra în detaliile acțiunilor de răspundere penală a învinuitului, Curtea a constatat că eficiența investigației, în special caracteristicile și abordarea anchetei, nu corespund obligațiilor pozitiveale Bulgariei prevăzute de Articolele 3 și 8 ale Convenției, de a înființa și aplica un sistem de drept penal care să sancționeze toate formele de viol și abuz sexual.

Concluzii similare au fost adoptate și în cazul *E.S. și alții*. Reclamanta s-a plîns de imposibilitatea de a obține un ordin prin care soțul ei (care mai târziu a fost condamnat la patru ani de închisoare pentru maltratare, violență și abuz sexual asupra soției și copiilor) să fie forțat să se mute din apartamentul unde ambii erau chiriași egali. Conform jurisdicției locale, ea ar fi avut dreptul doar de a iniția procedura de reziliere a contractului de chirie comună, după enunțarea unei decizii finale în procesul de divorț. Între timp, unica posibilitate a reclamantei era de a solicita un ordin prin care soțul să fie impus să se abțină de la un comportament neadecvat. Curtea Constituțională, avînd cunoștință de cauză, a considerat că nu a existat nici o încălcare a drepturilor reclamantei, așa cum aceasta nu a solicitat un astfel de ordin. Cu toate acestea, s-a luat în considerație faptul că instanțele inferioare nu au reușit să asigure măsurile necesare pentru a proteja copiii de maltratările la care au fost supuși. Nu a fost oferită nici o compensație, Curtea Constituțională afirmînd că însăși constatarea unei încălcări a asigurat satisfacția echitabilă în acest caz. În urma introducerii noii legislații, reclamanta a obținut două ordine de protecție: primul prevedea interzicere fostului soț de a intra în apartament, pe cînd prin intermediul celui de al doilea ordin, reclamantei i s-a oferit dreptul exclusiv de închiriere a apartamentului. Cu toate acestea, reclamantii au trebuit să se mute departe de vechea casă, familie și prieteni, iar cei doi copii au fost nevoiți să se transfere la altă instituție de

învățămint. Acestea s-au întâmplat doar după finalizarea divorțului și la un an după ce au fost aduse acuzațiile de maltratare și abuz. Curtea a considerat că măsura alternativă propusă de guvernul slovac (un ordin ce ar restricționa comorțamentul fostului soț al reclamantei) nu ar fi furnizat reclamantilor protecția adecvată împotriva soțului și tatăl lor și, prin urmare, nu constituie o metodă efectivă de remediere a situației.⁷⁰ În opinia Curții, natura și gravitatea acuzațiilor, care au fost recunoscute de către Guvern, impunea asigurarea imediată a protecției reclamantei și a copiilor săi. Acest lucru, însă, nu a fost asigurat în termenul necesar. În ceea ce privește copiii, Curtea a menționat, de asemenea, că constatarea unei încălcări de către instanțele judecătorești naționale nu au oferit despăgubirile adecvate pentru daunele pe care aceștia le-au suferit. În concluzie, Slovacia a fost găsită vinovată pentru eșuarea în îndeplinirea obligației de a proteja toți reclamantii de maltratare, astfel, încălcând Articolele 3 și 8.

Procedurile îndelungate pot deveni, de asemenea, o problemă atunci când sunt vizate Articolele 3 și 8 din Convenție. Cazul din *Ebcin* a adus în atenția Curții o practică violentă și bine răspândită între anii 1984 și 1995, în Turcia de Sud-Est, prin care funcționarii publici erau atacați în stradă, ajungând fie uciși, fie grav răniți de către teroriștii PKK. Reclamanta a fost victima unui astfel de atac, realizat prin aruncarea de acid pe fața și corpul acesteia. În urma incidentului, reclamanta nu a fost în stare de a reveni la serviciu timp de un an și jumătate, cauzând și daune permanente, inclusiv o tumoră de durată gît. Curtea a decis să examineze plîngerile reclamantei cu privire la obligația statului de a o proteja și de a se asigura că cei responsabili pentru tratamentul inuman manifestat vor fi prezentați cu promptitudine în fața justiției, în conformitate cu Articolele 3 și 8 din Convenție. Avînd în vedere că autoritățile nu pot fi considerate

---

⁷⁰Prin urmare, excepția de neepuizare a căilor de recurs interne invocate de Guvern s-au dovedit a fi nefondate.

responsabile pentru eșecul în ceea ce privește aplicarea măsurilor de protecție a reclamantei în mod individual (nu poate fi exclusă probabilitatea că funcționarii publici ar putea fi amenințați, atacați sau asasinați într-o zonă pradă terorismului, totuși reclamanta nu era o figură publică și nu a furnizat dovezi de intimidare sau amenințare înainte de atac), Curtea a ajuns la un verdict opus în ceea ce privește obligațiile procedurale de a investiga și judeca acest caz.

Ținând cont de prelungirile înregistrate în cadrul procesului penal, precum și durata totală a procedurii administrative de despăgubire, Curtea a constatat că Turcia nu a reușit să ofere o protecție adecvată împotriva unui act grav de violență și că a existat o încălcare a Articolelor 3 și 8.⁷¹

Aspectele vieții de familie

Primul lucru care trebuie specificat atunci când se pune în discuție "viața de familie", componentă a Articolului 8, este înțelesul dat cuvântului "familie". Noțiunea utilizată de către Curte s-a dezvoltat în timp, în conformitate cu schimbările atitudinilor societății europene și s-ar putea, în continuare, să se modifice în funcție de evoluția tradițiilor și a percepțiilor acestora. Curtea, din nou, a specificat în jurisprudența sa că noțiunea de "viață de familie", în Articolul 8

nu se limitează numai la familiile formate în baza căsătoriei, și pot include alte relații de facto. Atunci când se decide dacă o relație poate fi categorisită ca "viață de familie", o serie de factori sunt luați în

---

⁷¹ Având în vedere constatările sale în temeiul Articolelor 3 și 8, Curtea a considerat că nu era necesar să se examineze separat plîngerea în temeiul Articolului 6 §1.

considerație, inclusiv dacă cuplul locuiește împreună, durata relației lor și dacă și-au demonstrat angajamentul reciproc, având copii împreună sau prin orice alte metode.⁷²

Abordarea flexibilă a Curții ia în considerare varietatea de aranjamente familiale din statele membre ale Consiliului Europei, precum și influența crizelor existente și direcțiile de evoluție ale acestora. Cu toate acestea, viața de familie *de facto*, primește recunoaștere în conformitate cu Convenția de pe o bază de egalitate cu legături în mod oficial stabilite.⁷³ Faptul că Tribunalul ia o decizie cu privire la existența vieții de familie în dependență de caz, evaluând legăturile personale între părți, presupune că nu este posibil să se enumere toate relațiile care constituie viața de familie. Cu toate acestea, dacă o situație nu se încadrează în noțiunea de "viața de familie", s-ar putea, foarte bine, să beneficieze de protecția Articolului 8 din perspectiva "vieții private".

Ce presupune viața de familie în sensul Articolului 8?

Se consideră că următoarele tipuri de relație vizează viața de familie în conformitate cu Articolul 8:

- ❖ între copii și bunicii lor;⁷⁴
- ❖ între frați, indiferent de vârsta acestora;⁷⁵
- ❖ între un unchi/o mătușă și nepot/nepoată;⁷⁶

---

⁷²*X, Y, și Z v. Regatul Unit*

⁷³*Schalk și Kopf v. Austria.*

⁷⁴*Marckx v. Belgia*

⁷⁵*Olsson v. Suedia; și adulți Boughanemi v. Franța.*

- ❖ între părinți și copiii născuți în a doua căsătorie, sau acei copii născuți ca urmare a unei aventuri extra-conjugale sau adultere, în special în cazul în care paternitatea copiilor a fost recunoscută și în părțile se bucură de strânse legături personale;⁷⁷
- ❖ între părinții adoptivi și copiii acestora.⁷⁸

Viața de familie nu se limitează doar la relațiile sociale, morale sau culturale, ci cuprinde și subiecte de ordin material, cum ar fi obligațiile⁷⁹ în ceea ce privește întreținerea, drepturile și limitările de moștenire și problemele dispoziționale între rudele apropiate.⁸⁰ Cu toate acestea, Articolul 8 nu poate fi interpretat ca impunând statelor obligația de a recunoaște căsătoriile religioase sau de a stabili un regim special pentru anumite categorii de cupluri necăsătorite cu scopul de a facilita moștenirea.⁸¹

Este important de remarcat faptul că toate relațiile de mai sus sunt listate și în categoria "vieții private" specificată în acest manual. În funcție de nivelul de apropiere, aranjamente și caracteristicile legăturilor cu

---

⁷⁶Boyle v. Regatul Unit

⁷⁷X v. Elveția.

⁷⁸Jolie și Lebrun v. Belgia

⁷⁹Velcea and Mazăre v. România. În Pla și Puncernau Andorra c. Curtea a precizat că drepturile de moștenire dintre nepoți și bunici au căzut în categoria "vieții de familie", chiar dacă testatorul a murit înainte de adoptarea nepotului

⁸⁰Merger and Cross v. Franța

⁸¹Şerife Yiğit v. Turcia

caracter personal, acestea vor fi luate în considerare în cadrul unui concept sau altuia, dar vor cădea sub incidența Articolului 8. Oricum, rezultatul final (de protecție) rămîne același.

Căsătoria și coabitarea sunt necesare sau suficiente pentru recunoașterea vieții de familie?

Prezența unei căsătorii legale și autentice este suficientă pentru a asigura protecția Articolului 8 tuturor celor implicați: copiii, prin urmare, vor fi considerați ca făcînd parte din relația în cauză din momentul nașterii lor.⁸² Și viceversa, căsătoriile fictive, de exemplu, cele realizate cu scopul ocolirii normelor în materie de imigrație sau dobîndirii unei cetățenii, nu intră în domeniul de aplicare al articolului. Așa cum o căsătorie validă nu este neapărat necesară pentru ca să recunoască existența vieții de familie, relația dintre o mamă și copilul ei asigură protecția de către Convenție, indiferent de statutul ei marital.⁸³

În *Johnston* Curtea a precizat că cuplurile necăsătorite care locuiesc continuu și stabil împreună cu copiii lor vor fi, în mod normal, considerați ca avînd parte de viață de familie, devenind astfel considerați egali cu cei care au aceeași formă socială, dar bazată pe căsătorie. În mod similar, coabitarea nu este neapărat necesară pentru existența vieții de familie.⁸⁴ Curtea a prizat că:

noțiunea de viață de familie, pe care se bazează Articolul 8, include, chiar și atunci cînd nu există coabitare, legătura dintre un părinte și copilul său, indiferent dacă este sau nu conexiunea în cauză

---

⁸²*Berrehab v. Olanda.*

⁸³*Marckx. În X v. Regatul Unit (dec.), 1 Iulie 1977, Cu toate acestea, Curtea a considerat că nu exista viață de familie între mama și fiul ei, pe care l-a dat spre adopție doi ani mai devreme.*

⁸⁴*Söderbäck v. Suedia*

legitimă. Legătura poate fi suspendată de evenimente ulterioare, deși acest lucru se poate întâmpla numai în circumstanțe excepționale.⁸⁵

Acest lucru înseamnă că situații precum cele care reies din întârzierea în recunoașterea unui copil de către tatăl său, imposibilitatea acestuia de a sprijini financiar copilul, sau decizia sa de a lăsa copilul în grija rudelor atunci când emigrează într-un alt stat membru al Convenției, se consideră circumstanțe excepționale, dar care nu duc neapărat la desființarea vieții de familie.

De asemenea, Articolul 8 își poate extinde protecția și asupra situațiilor în care stabilirea legăturii dintre un tutore și copilul său este dificilă sau imposibilă din cauza comportamentului celuilalt părinte. Când apar astfel de cazuri, Curtea va analiza potențiala viață de familie, luând în considerare circumstanțele conexe, și de multe cele din trecut, cum ar fi relația dintre părinte și copil, situația existentă în familie, cauzele crizei din familie, legătură emoțională cu copilul.⁸⁶

Legătura biologică este necesară sau suficientă pentru recunoașterea vieții de familie?

Prezența unei legături biologice între un copil și părintele său nu va constitui *ipso facto* viața de familie. În mod similar, lipsa legăturilor de sînge nu va împiedica în mod automat o relație să se încadreze în conceptul de familie. Deși Curtea a decis să nu insiste pe abordarea "realității sociale, mai degrabă decît pe cea biologică", adevărul este că doar o singură dată s-a constatat că există viață de familie între persoane fără legătură de sînge.

---

⁸⁵Boughanemi.

⁸⁶Keegan v. Irlanda

Această-a întâmplat între X, Y și Z, unde s-a considerat că relația dintre un transsexual (din femeie s-a transformat în bărbat) și copilul său născut prin inseminare artificială de către un donator, s-a încadrat în conceptul vieții de familie. Curtea și-a fondat decizia pe faptul că relația reclamantilor nu este diferită de cele existente în familia tradițională și că partenerul transsexual a participat la procesul de inseminare în calitate de tată al copilului. Simpla prezență a unei înrudiri biologice, fără elemente de fapt sau legale suplimentare care ar indica existența unei relații personale strânse, nu va fi suficientă, în opinia Curții, pentru a asigura protecția Articolului 8.⁸⁷

Care sunt limitele vieții de familie?

Așa cum s-a menționat mai devreme, legăturile de familie pot fi dizolvate sub influența unor acțiuni ulterioare, deși acest lucru se poate întâmpla numai în circumstanțe excepționale. Aceeași situație este valabilă, în special, în cazurile de adopție și expulzare. Potrivit jurisprudenței de la Strasbourg, aceste acțiuni nu pot independent și / sau automat să pună capăt vieții de familie. Situația dată se poate crea numai în circumstanțe excepționale.⁸⁸

- ❖ divorț;⁸⁹
- ❖ întreruperea conviețuirii, urmată de expulzare;⁹⁰

---

⁸⁷G. v. Olanda

⁸⁸Boughanemi.

⁸⁹Berrehab; Hendriks v. Olanda

⁹⁰Yousef v. Regatul Unit

- ❖ decizia de a da copilul sub îngrijirea altcuiva;⁹¹
- ❖ adopția.⁹²

Viața de familie realizată prin adopție

Cazul lui *Wagner și J.M.W.L.* a ridicat problema recunoașterii unei hotărâri străine pe deplin valabile de adoptare în favoarea unei mame necăsătorite. Aceasta din urmă a îndeplinit funcția mamei pentru copilul minor din momentul apariției hotărârii. Refuzul instanțelor din Luxemburg de a declara hotărârea străină aptă de a fi pusă în execuție s-a bazat pe lipsa unor prevederi în legislația internă care să permită părinților singuri să adopte. Curtea a considerat că acest refuz a constituit un "amestec" în dreptul la respectarea vieții de familie, și a observat că în Europa există un consens larg asupra problemei în cauză: de fapt, adoptarea de către persoanele necăsătorite a fost permisă fără restricții, în cele mai multe dintre statele membre ale Consiliului Europei. Reiterând că interesele copilului trebuie să prevaleze în cazurile de acest gen, Curtea a considerat că instanțele naționale nu ar putea nega rezonabil statutul juridic care a fost creat pe o bază valabilă într-o țară străină și care a corespuns totalmente cu conceptul de viață de familie specificat în Articolul 8. Astfel, nu s-a putut refuza recunoașterea legăturii de familie dintre reclamantă și copilul său, care merita protecție completă.

---

⁹¹ *Margareta și Roger Andersson v. Suedia*

⁹² *X v. Regatul Unit*

Ce reprezintă "domiciliul"?

În cadrul Articolului 8 termenul „domiciliul” a fost interpretat ca un concept autonom: acest lucru înseamnă că, pentru a stabili dacă un anumit loc de trai poate fi considerat ca "domiciliu" în limitele Convenției, circumstanțele specifice ale cazului vor fi verificate și analizate riguros. În general, domiciliul a fost identificat ca fiind locul în care persoana locuiește în mod permanent sau cu care persoana are legături suficiente și regulate.⁹³ Curtea, avînd în vedere că cele două versiuni ale Convenției diferă (în versiunea engleză termenul utilizat este "acasă", iar în franceză se utilizează conceptul mai larg de "domiciliu") a optat pentru o interpretare mai flexibilă.⁹⁴ Astfel, s-a concluzionat că conceptul dat prevede următoarele tipuri de locuințe:

- ❖ case de vacanță, case secundare și hotelurile care oferă cazare pe termen lung;⁹⁵
- ❖ casa care aparține unei persoane fiind ocupată, pentru o perioadă semnificativă sau pe o bază anuală, de către altcineva;⁹⁶
- ❖ locuințele sociale ocupate de reclamant în calitate de chiriaș, chiar dacă dreptul de închiriere în temeiul legislației locale poate fi limitat;⁹⁷

---

⁹³ *Prokopovich v. Rusia (dec.)*; *Gillow v. Regatul Unit (dec.)*; *McKay-Kopecka v. Polonia (dec.)*.

⁹⁴ *Niemietz v. Germania*.

⁹⁵ *Demades v. Turcia (dec.)*.

⁹⁶ *Menteș și alții v. Turcia (dec.)*.

⁹⁷ *McCann v. Regatul Unit*

- ❖ spațiile comerciale, atunci când nu există o distincție clară între biroul unei persoane și reședința privată sau între activitățile personale și profesionale;⁹⁸
- ❖ sediul unei companii, sucursale sau alte sedii comerciale;⁹⁹
- ❖ locuințele netradiționale cum ar fi carevanele, rulotele sau alte genuri de non-tradiționale reședințelor rulote și alte tipuri de locuințe mobile;¹⁰⁰
- ❖ condițiile de tari ale individului (care cad cumulativ sub incidența noțiunii de viață privată, de familie și a domiciliului).¹⁰¹

Următoarele aspecte, în schimb, nu se încadrează în noțiunea de domiciliu prevăzută de Articolul 8:

- ❖ spălătoria comună care aparține tuturor proprietarilor dintr-un bloc prevăzută pentru utilizarea ocazională;¹⁰²
- ❖ vestiarul unui artist;¹⁰³
- ❖ teritoriul pe care proprietarul practică sau permite practicarea sportului, cum ar fi vînatul.¹⁰⁴

---

⁹⁸Niemietz.

⁹⁹*Stés Colas Est și alții Franța*

¹⁰⁰*Buckley v. Regatul Unit; Chapman.*

¹⁰¹*Moldovan și alții v. România (no. 2).*

¹⁰²*Chelu v. România.*

¹⁰³*Hartung v. Franța (dec.).*

¹⁰⁴*Friend si Alianța mediului rural și alții v. Regatul Unit (dec.).*

Problemele ce vizează beneficierea de domiciliul propriu, așa ca exproprierea sau prețul chiriei, sunt, de obicei, examinate în temeiul Articolului 1 al Protocolului 1, respectiv nu vor fi tratate în acest manual.

Dreptul de proprietar este necesar sau suficient pentru ca proprietatea în cauză să reprezinte domiciliul?

Dreptul de proprietar nu este nici necesar, nici suficient pentru ca plîngerea să fie examinată în conformitate cu Articolul 8, și nici nu este nevoie de via de reședință pentru ca locuința prezentată să fie considerată legal ca "domiciliu".¹⁰⁵ Cu toate acestea, în cazul în care se reclamă un "domiciliu" prezentîndu-se dreptul de proprietar, dar în care solicitantul nu a locuit niciodată sau pentru perioade foarte scurte de timp sau a locuit în această locațiune cu mult timp în urmă, este posibil ca legătura dintre proprietar și proprietate să fie atît de atenuată încît aceasta poate să nu mai reprezinte o problemă ce vizează Articolul 8.¹⁰⁶ În acest sens, Curtea a specificat faptul că posibilitatea de a moșteni o proprietate nu constituie un argument suficient de puternic pentru ca aceasta să fie tratată ca "domiciliu"¹⁰⁷, la fel nu este nici pentru intenția de a construi o casă pe un teritoriu anumit, de unde, solicitantul afirmă că își are rădăcinile.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ *Buckley, Prokopovich.*

¹⁰⁶ *Andreou Papi v. Turcia (dec.).*

¹⁰⁷ *Demopoulos și alții v. Turkey [GC].*

¹⁰⁸ *Loizidou v. Turcia*

Dreptul la corespondență: care sunt formele de comunicare protejate?

Dreptul la respectarea corespondenței cuiva are drept scop protecția confidențialității comunicării private și a fost interpretat ca garantînd dreptul de a comunica neîntrerupt și necenzurat cu alții. Limitele de protecție sunt înalte, așa cum nu există niciun principiu de „minim atît” care să nu reprezinte o ingerință: deschiderea unui plic cu scrisoare este suficient.¹⁰⁹ Progresele tehnologice înregistrate în domeniul comunicării au fost luate în considerare în mod regulat de către Curte, care a adoptat o interpretare evolutivă a cuvîntului „corespondență”. Adîitional scrisorilor tradiționale scrise pe foile de hîrtie, în Articolul 8 au fost considerate "corespondență" următoarele tipuri de comunicare:

- ❖ formele mai vechi de comunicare, cum ar fi telexurile;¹¹⁰
- ❖ conversațiile telefonice,¹¹¹ inclusiv informația ce ține de acestea, așa ca data, durata și numărul apelurilor telefonice;¹¹²
- ❖ mesaje de pager;¹¹³
- ❖ mesaje electronice (e-mail-urile), și informația care derivă din monitorizarea utilizării personale a Internetului;¹¹⁴

---

¹⁰⁹*Narinen v. Finlanda*

¹¹⁰*Christie v. Regatul Unit*

¹¹¹*Klass; Malone; Margareta și Roger Andersson.*

¹¹²*P.G și J.H.*

¹¹³*Taylor-Sabori v. Regatul Unit*

- ❖ comunicarea radio privată,¹¹⁵ dar nu și atunci când se realizează pe o frecvență publică și este accesibilă și altora;¹¹⁶
- ❖ corespondența interceptată în cadrul activităților de afaceri sau din alte considerente profesionale;¹¹⁷
- ❖ datele electronice confiscate în timpul unei percheziții a unui birou de avocatură;¹¹⁸
- ❖ pachetele confiscate de către funcționarii vamali.¹¹⁹

Faptul că a fost utilizat un telefon de birou în comunicarea interceptată, s-a considerat a fi irelevant pentru determinarea aplicării Articolului 8.¹²⁰

Este relevantă identitatea transmițătorului și receptorului?

Cu toate că dreptul la corespondență este recunoscut egal pentru toți indivizii, identitatea persoanei a cărei corespondență a fost interceptată este relevantă pentru a putea determina cazurile în care intruziunea este

---

¹¹⁴*Copland v. Regatul Unit*

¹¹⁵*Camenzind v. Elveția*

¹¹⁶*B.C. v. Elveția (dec.)*. Similar, în *Muscio v. Italia (dec.)*, Curtea a precizat că, deși primesc mesaje "spam" în poșta electronică, aceasta nu constituie o ingerință în dreptul la respectarea vieții private, utilizatorii de e-mail și de conectare la Internet expundu-se cu bună știință la riscul de a primi asemenea mesaje.

¹¹⁷*Kopp v. Elveția; Halford v. the Regatul Unit*.

¹¹⁸*Wieser și Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria*.

¹¹⁹*X v. Regatul Unit (dec.)*, 12 Octombrie 1978.

¹²⁰*Halford*.

justificată de paragraful 2 și cazurile care nu sunt justificate. Problema dată va fi abordată și mai târziu în textul manualului. De obicei, comunicarea privilegiată, cum ar fi cea dintre un avocat și clientul său, este absolut garantată. În dependență de circumstanțe, și scrisorile obișnuite dinre indivizi, chiar și atunci când transmitătorul sau recepționarul este un deținut, va beneficia de același nivel de protecție.¹²¹

Contează conținutul comunicării?

Conținutul comunicării este irelevant în procesul de stabilire a ingerinței.¹²² ceea ce protejează Articolul 8 sunt semnificația sau metoda, mai degrabă decât conținutul comunicării. Argumentele oferite de către stat care afirmă că o conversație telefonică cu privire la o activitate criminală nu poate fi protejată de către Articolul 8, vor fi respinse, cu toate că pot fi considerate relevante în cazul în care se aplică caluza de derogare.

---

¹²¹*Silver și alții v. Regatul unit*

¹²²*Frérot v. Franta.*

Partea II – Clauza de derogare

În cazul în care plîngerea se încadrează în domeniul de aplicare al Articolului 8, Curtea va continua examinarea acesteia structurat. Expunerea Articolului 8 § 2 permite analizarea pas-cu-pas a plîngerii, axîndu-se pe nivelurile progresive. Un răspuns pozitiv la întrebarea

- ❖ Există vreo ingerință asupra dreptului prevăzut de Articolul 8?
va duce inevitabil la următorul răspuns:
- ❖ Ingerința s-a realizat în conformitate cu legea?
- ❖ Are aceasta un scop legitim?
- ❖ Este necesară într-o societate democratică?

Deși Curtea trece prin acest test de fiecare dată cînd se confruntă cu o plîngere ce vizează Articolul 8, în funcție de istoricul cazului, sistemul nu este întotdeauna și în mod obligatoriu discutat detaliat.

Ce reprezintă o ingerință asupra drepturilor prevăzute de Articolul 8?

Ceea ce urmează reprezintă o listă non-exhaustivă a celor care s-au considerat o intruziune în exercitarea dreptului la abordta:

- ❖ Îndepărtarea copiilor de la familiile lor și plasarea acestora în girja statului sau în familiile adoptive;¹²³

---

¹²³Olsson.

- ❖ Perchezițiile corporale sau ale domiciliului;¹²⁴
- ❖ Înregistrarea convorbirilor telefonice¹²⁵ și, în general, interceptarea comunicării, indiferent de mijloacele utilizate;¹²⁶
- ❖ Refuzul de a permite persoanelor expulzate de a se întoarce la casele;¹²⁷
- ❖ Interzicerea/verificarea corespondenței deținuților;¹²⁸
- ❖ Colectarea și depozitarea informației personale despre anumiți indivizi;¹²⁹
- ❖ Planificarea deciziilor;¹³⁰
- ❖ Ordinile de expulzare;
- ❖ Menținerea în vigoare a unui regim legal intruziv asupra vieții private a reclamantului;¹³¹
- ❖ Eșecul autorităților de a implementa ordinele judiciare înaintate în vederea oferirii protecției împotriva unei persoane violente;¹³²

---

¹²⁴ *Murray v. Regatul unit; Chappell v the Regatul Unit, Funke v. Franța*

¹²⁵ *Klass.*

¹²⁶ *Bykov v. Rusia, care viza înregistrarea în cauză a convorbirilor la distanță prin intermediul unui aparat de emisie radio.*

¹²⁷ *Cipru v. Turcia [GC].*

¹²⁸ *Campbell și Fell v. the Regatul Unit*

¹²⁹ *Leander.*

¹³⁰ *Buckley.*

¹³¹ *Schonenberger și Durmaz v. Elveția; Norris v. Irlanda*

MANUALELE CONSILIULUI EUROPEI PENTRU DREPTURILE OMULUI

- ❖ Expulzarea unui angajat din oficiul său din considerente legate de viața sa privată;¹³³
- ❖ Difuzarea imaginilor unei persoane condamnate, permisă de poliție;¹³⁴
- ❖ Prezența mirosurilor dăunătoare emenate de deșeurile aflate în apropierea celulelor prizonierilor;¹³⁵
- ❖ Fotografierea și păstrarea negativelor pozelor unui nou-născut fără aprobarea părinților;¹³⁶
- ❖ Lipsa mijloacelor pentru asigurarea tratării leziunilor corporale cauzate de erorile medicale în spital de stat;¹³⁷
- ❖ Ineficiența procedurilor de obținere a accesului la dosarele personale deținute de serviciile secrete;¹³⁸
- ❖ Administrarea forțată a unui tratament fără acordul reclamantului sau care contravin convingerilor sale culturale de proveniență etnică;¹³⁹
- ❖ Accesul neautorizat la datele personale, inclusiv la informația medicală;¹⁴⁰

---

¹³² A v. *Croația*.

¹³³ *Özpınar v. Turcia*

¹³⁴ *Toma v. România*.

¹³⁵ *Brîndușe v. România*.

¹³⁶ *Reklos și Davourlis v. Grecia*

¹³⁷ *Codarcea v. România*.

¹³⁸ *Haralambie*.

¹³⁹ *Matter v. Slovacia and V.C. v. Slovacia*

¹⁴⁰ *J. v. Finlanda*

- ❖ Înregistrarea unui nume în registrul de faliment;¹⁴¹
- ❖ Imposibilitatea de a obține înlăturarea numelui unei persoane din lista locatarilor cu viza de reședință permanentă într-o anumită locuință;¹⁴²
- ❖ Refuzarea reînnoirii¹⁴³ sau returnării documentelor de identitate;¹⁴⁴
- ❖ Expulzarea unui imigrant stabilit deja pe teritoriul în cauză.¹⁴⁵

Cine este responsabil să demonstreze că a avut loc o ingerință?

În principiu, este responsabilitatea reclamantului să demonstreze ingerința, prezentînd dovezi că a avut loc o intruziune în drepturile sale prevăzute de Articolul 8. Cu toate acestea, dovezile nu e neapărat să fie factuale. Însăși prezența unei anumite legislații care a permis ca intruziunea să aibă loc împreună cu faptul că reclamantul a primit informații complete cu privire la aceasta, s-ar putea convinge Curtea că a avut loc o ingerință, chiar dacă aceasta nu s-a demonstrat material. Cu alte cuvinte, menținerea în vigoare a unui anumit regim este suficient pentru a demonstra într-un grad adecvat probabilitatea că o încălcare a Convenției a avut loc. În caz contrar, reclamantul ar putea cu greu demonstra prezența ingerinței în absența

---

¹⁴¹ *Albanese, Vitiello și Campagnano v. Italia.*

¹⁴² *Babylonová v. Slovacia*

¹⁴³ *M. v. Elveția*

¹⁴⁴ *Smirnova v. Rusia.*

¹⁴⁵ *A.A. v. Regatul Unit.*

unor pagube materiale, sau în cazurile în care încălcarea drepturilor a avut ca rezultat traume psihologice, derivate din posibilele consecințe ale aplicării legii cu privire la care s-a depus plîngerea. Acest lucru este valabil, în special, în ceea ce privește măsurile de supraveghere secretă a căror prezență este necunoscută, cel puțin celor care sunt sub supraveghere. Atunci cînd reclamantii înaintează doar o suspiciune cu privire la faptul că comunicarea lor a fost interceptată iar viața le este ținută sub observație, singura dovadă fiind existența legislației care permite astfel de interferențe, Curtea va evalua rezonabil caracterul plîngerii, ținînd cont de toate circumstanțele cauzei, și în special de faptul că este posibilă aplicarea măsurilor de supraveghere secretă reclamantului. Faptul că se realizează plîngerea doar pe baza unei presupunerii, nu va limita luarea în considerație a posibilității că există dovezi directe care ar demonstra că supravegherea a avut loc și se ține cont că o astfel de dovadă este dificil sau imposibil de obținut¹⁴⁶. În procesul de evaluare, Curtea va trebui, să țină cont de indisponibilitatea căilor de atac la nivel național, așa cum lipsa acestora îsoțite de existența presupunerilor și îngrijorării publicului larg cu privire la faptul că are loc abuzul mijloacelor de supraveghere secretă, va solicita controlul Curții chiar și în cazul în care riscul existenței supravegherii secrete este scăzut. Prin urmare, în anumite circumstanțe, demonstrarea unei simple probabilități că ingerința ar fi putut avea loc este suficientă pentru ca Curtea să fie sesizată. Argumentarea "legislației existente", care nu contravine dispozițiilor articolului 34 care neagă dreptul persoanelor de a contesta legea în baza căreia are loc o încălcare a Convenției (interzicerea *actio popularis*), a avut, de asemenea, succes atunci cînd acuzațiile de ingerință învizează anumite aspecte sunt considerate de o deosebită importanță în viața unei persoane, așa cum ar fi sfera sexuală.

---

¹⁴⁶ *Kennedy v. Regatul Unit*, în care Curtea a reamintit abordarea principiilor și a declarat inițial în *Klass și Malone*.

În *Norris*, Curtea a considerat că simpla prezență a legislației care interzice actele homosexuale a reprezentat o ingerință în sensul Articolului 8 - deși reclamantul nu a fost niciodată judecat sau condamnat din astfel de motive - din moment ce individul era obligat fie să-și modifice comportamentul în ceea ce privește aspectul deosebit de intim și de important al personalității sale sau de a fi urmărit penal.

Poate fi ingerința justificată? Observații generale

Odată ce a fost stabilită o ingerință din partea autorităților publice, Curtea trebuie să decidă dacă aceasta este justificată în conformitate cu alineatul 2. Întrucât clauza derogatorie permite impunerea unor restricții la drepturile garantate de Convenție, domeniul său de aplicare trebuie să fie strict delimitat. Prin urmare, Curtea adoptă o abordare strictă: excepțiile constituie o listă îngustă și închisă, a cărei interpretare trebuie să fie riguroasă.¹⁴⁷ În conformitate cu principiul general afirmat în unanimitate de jurisprudența de la Strasbourg, orice limitare a protecției prevăzută de Convenție trebuie autorizată în mod expres sau justificată de către însăși Convenție. Conform Articolului 18, pot fi aplicate anumite restricții numai în scopul în care acestea au fost prestabilite.

Ingerința a fost realizată în „conformitate cu legea”?

A doua etapă a abordării structurate a Curții cu privire la justificarea ingerinței presupune detectarea unui temei juridic care ar legitima restricția. În cazul în care ingerința este realizată, „în conformitate cu legea”, atunci aceasta este compatibilă cu Articolul 8 (deși ar putea fi considerată mai puțin necesară sau neconcludentă într-o etapă ulterioară). În caz contrar, presupusele restricții încalcă Convenția și Curtea nu

---

¹⁴⁷ *Sidiropoulos v. Grecia*

va mai examina în continuare cauza. O astfel de condiție este comună tuturor drepturilor calificate, chiar dacă în legătură cu Articolele 9 – 11, versiunea engleză a textului optează pentru o enunțare diferită, adică "prevăzută de lege". Cu toate acestea, Comisia și Curtea au negat întotdeauna orice relevanță concretă a acestei diferențe¹⁴⁸, creditând cele două expresii cu același sens, mai ales că textul francez utilizează "*prévues par la loi*", fără a face nici o distincție. Curtea de la Strasbourg a stabilit o modalitate de a determina dacă interferența a fost realizată în conformitate cu legea. În baza acestei scheme Curtea evaluează:

- ❖ prezența legii locale,
- ❖ claritatea și precizia prevederilor acesteia și
- ❖ scopul pe care aceasta îl urmărește.

Ce reprezintă legea pentru Convenție?

Trimiterea la principiul legalității evocă necesitatea ca interferența să se bazeze pe o dispoziție legală națională. Curtea trebuie să analizeze legea așa cum aceasta este interpretată la nivel local, cu excepția cazurilor în care opinia exprimată de către instanțele naționale relevă motive puternice pentru un disacord¹⁴⁹. Acesată auto-constrângere necesară provine de la faptul că citirea legilor naționale în fața Curții de la Strasbourg fac referire, de obicei, doar la situația abordată. Astfel, Curtea a acordat acestui criteriu o interpretare largă. Justificarea unei ingerințe poate fi înrădăcinată într-un regim legal național, dar și în alte

---

¹⁴⁸*Sunday Times v. Regatul Unit*

¹⁴⁹*Roche v. Regatul Unit [GC]*.

domenii, cum ar fi normele de conduită profesională, principiile nescrise de drept comun, regulamentele Uniunii Europene sau tratatele internaționale - fie bilaterale sau multilaterale. Și din potrivă, regulamentele administrative, ordinele, instrucțiunile și orice alte surse legale caracterizate printr-un grad ridicat de flexibilitate, discreție, generalitate, nu prezintă prevederi obligatorii sau sunt lipsite de accesibilitate, de obicei, nu constituie un temei juridic în temeiul Articolului 8 § 2.¹⁵⁰

De asemenea, ținând cont de cel de-al doilea aspect, Curtea trebuie să ia în considerație textul legii, domeniul în care aceasta este aplicabilă și numărul și statutul beneficiarilor acestei legi, în vederea efectuării unei evaluări clare și precise. Această cerință poate fi definită ca „accesibilitatea” legii. Pe de o parte, aceasta înseamnă că norma dată trebuie să vizeze situația specifică; iar pe cealaltă parte, situația trebuie abordată dintr-o perspectivă subiectivă,

Cetățeanul trebuie să beneficieze de o indicație adecvată, în circumstanțele date, normelor aplicabile într-un anumit caz.¹⁵¹

Cel de-al treilea aspect, legat direct de cel precedent, implică previzibilitatea consecințelor comportamentului unei persoane: fiecare individ trebuie să-și condiționeze comportamentul în conformitate cu legea. Este de la sine înțeles că tendința de a crea certitudine nu trebuie să ducă la o rigiditate excesivă în elaborarea textelor juridice. Legile adesea formulate în termeni, care într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare presupune o amplă experiență practică. În orice caz, un drept care conferă puteri discreționare trebuie să indice scopurile spre care tind alegerii făcute de către autoritățile

---

¹⁵⁰ *Shimovolos v. Rusia.*

¹⁵¹ *Malone.*

publice, astfel că orice opțiune poate fi verificată și eventual a declarată *ultra vires*. Analiza descrisă a reprezentat o problemă proeminentă în unele categorii de cazuri, cum ar fi cele cu privire la îngrijirea copiilor, corespondența deținuților, supravegherea secretă și, mai recent, imigrația.

Aplicarea practică a principiului legal

Ceea ce urmează reprezintă o privire de ansamblu nonexhaustivă asupra modului în care principiul legalității a fost aplicat de către Curte într-o serie de domenii problematice aduse în atenția acesteia.

Preluarea copiilor în grija statului

De obicei, Statele dețin legi specifice cu privire la preluarea copiilor în îngrijirea statului. Sunt rare cazurile când plîngerile prezentate Curții să vorbească despre lipsa unei baze legale în acest sens, însă nu același lucru se poate spune și despre obiecțiile care indică neclaritatea și lipsa preciziei prevederilor legale existente. Cea mai des întâlnită reclamație adusă împotriva legislației naționale este neclaritatea excesivă a scopului și competențelor conferite de serviciile sociale pentru a prelua copiii de la părinții lor sau de a lua alte decizii cu privire la copiii aflați în îngrijire statului.¹⁵² În *Olsson* legislația internă a fost contestată, în măsura în care a permis luarea în îngrijirea statului a copiilor pe motive de "lipsa de îngrijire" și "orice altă situație prezentă în casa". Curtea a dat dovadă de reticență în ceea ce privește aprobarea argumentelor prezentate, considerînd că chiar și normele foarte „generale” pot satisface noțiunea de drept, mai ales că măsura largă a competențelor încredințate lucrătorilor sociali poate fi echilibrată prin crearea unor garanții

---

¹⁵² *Eriksson v. Suedia*

procedurale adecvat, atât la nivel administrativ, cât și judiciar. În *T.P. și K.M.* adițional, Curtea a ținut cont de the gradul de risc de a dăuna copilului înainte de intervenția autorităților publice. Curtea a precizat că protecția efectivă a copilului reprezintă o prioritate, care ar fi fost nejustificat neutralizată, dacă dreptul autorităților de a interveni ar fi limitate la situațiile de prejudiciu real și concret.

Interceptarea corespondenței deținuților și reglementarea vizitelor acestora

Interceptarea corespondenței deținuților vizează, în același timp, probleme de siguranță publică și drepturile individuale fundamentale. Așa cum corespondența reprezintă mijlocul primar prin care o persoană privată de libertate comunică cu lumea din exterior, interferența poate avea consecințe semnificative asupra vieții private a deținutului. În ceea ce privește principiul legalității, Curtea a fost solicitată să se pronunțe cu privire la două probleme principale: natura prevederilor care impun verificarea corespondenței și nivelul lor de precizie.

O încălcare a principiului legalității a fost identificat în *Silver și alții*, un caz care vizează reglementarea corespondenței deținuților *via* îndrumarea administrativă a Secretarului de Stat pentru Serviciile Penitenciare. Curtea a afirmat că deși majoritatea restricțiilor cu privire la corespondența deținuților ar putea fi preluate din conținutul legislației, interferența, fondată pe ordinele interne, non-permanente, nepublicate, pe instrucțiunile circulare adresate guvernanților penitenciarelor și lipsite de autoritate formală juridică, nu pot fi considerate corespunzătoare cu cerințele Articolului 8.

În schimb, în *Enea*¹⁵³ Curtea a constatat că Italia încălca Articolul 8, așa cum Actul cu privire la Administrația Penitenciarelor, care impunea monitorizarea corespondenței applicantului, fără a se indica

---

¹⁵³A se vedea *William Faulkner v. Regatul Unit*.

durata sau motivele care ar putea justifica măsura dată și nu indică cu suficientă claritate scopul și modalitatea de aplicare a acesteia de către autoritățile competente, nu oferea gradul minim de protecție împotriva arbitrariului impus de către prevederile legislației locale.

În ceea ce privește problemele legate de accesibilitate și previzibilitate, reclamanții au obiectat, de multe ori, imposibilitatea înțelegerii sau, cel puțin, a cunoașterii regulilor care acoperă acest domeniu și inabilitatea de a reglementa coerent aplicarea lor. În situația *Silver* menționată mai sus, Curtea a identificat o violare a Articolului 8, așa cum autoritățile s-au bazat pe ordinele și instrucțiunile care nu erau accesibile și cunoscute de către deținuți și care nu ofereau îndrumări adecvate cu privire la limitele impuse comportamentului deținuților. Legile naționale din penitenciare, care au permis cenzurarea automată a corespondenței și nu au oferit informații suficiente la modul în care această măsură ar trebui aplicată, duce, de asemenea, la o încălcare, așa cum a fost identificată în cazul unui număr mare de reclamanți împotriva Poloniei.¹⁵⁴ Regimul local nu a instituit nicio diferență între măsurile de control aplicate în dependență de tipul de corespondență. În consecință, chiar și comunicarea privilegiată, cum ar fi petițiile individuale către Comisie și Curte puteau fi oprite și citite. Cu atât mai mult, lipsa garanțiilor procedurale împiedicau orice cale de atac, astfel, autoritățile publice nu erau obligate să subordoneze interceptarea unei decizii formale și motivate¹⁵⁵. Așa cum pentru prima dată în 2009, apare problema confidențialității medicale în închisoare,

---

¹⁵⁴ *Niedbala v. Polonia; Mianowski v. Polonia*

¹⁵⁵ *Salapa v. Polonia*

Curtea a extins acest principiu și la comunicarea între un pacient deținut și medicul său, acesta fiind totuși interceptată și verificată de către coordonatorul medical al închisorii.¹⁵⁶

În *Gülmezo* Camera unanimă a considerat că dispozițiile legale care nu identifică în mod precis infracțiunile și sancțiunile care ar putea sta la baza unei decizii de a restricționa dreptul reclamantului la vizite nu pot fi considerate suficient de clare și detaliate pentru a proteja în mod corespunzător un deținut de la orice ingerință ilicită asupra dreptului acestuia (eia) la viața de familie, ceea ce duce la o încălcare a Articolului 8.

Aplicarea măsurilor de supraveghere secretă

Măsurile de supraveghere secretă reprezintă obiectul unui număr impunător de reclamații. În acest domeniu, dezvoltarea tehnologiilor au forțat Curtea să adapteze principiile tradiționale ale Articolului 8§2 metodelor sofisticate de intervenție în viața privată. În 2010 Curtea a înaintat prima hotărâre cu privire la urmărirea GPS în contextul investigațiilor criminalistice.¹⁵⁷ În judecarea cazului, Curtea a subliniat diferența dintre măsurile GPS și alte măsuri mai puțin invazive, mijloace de urmărire acustice sau vizuale, care presupun măsuri de protecție mai puțin stricte. În general, jurisprudența de la Strasbourg accentuează nevoia stringentă de a evita interferențele. Cu toate acestea, orice prevedere locală cu privire la subiectul dat trebuie să fie suficient de explicită și să ofere indicații adecvate cu privire la situațiile în care autoritățile publice sunt în drept de a recurge la astfel de metode. Pe lângă această cerință comună, Curtea a indicat și

---

¹⁵⁶ *Szuluk v. Regatul Unit.*

¹⁵⁷ *Uzun v. Germania.*

măsurile minime de protecție. Regimurile naționale trebuie să precizeze care sunt infracțiunile care pot justifica un ordin de interceptare, limitări subiective ale anumitor categorii de persoane, limitele de timp ale monitorizării, procedura care trebuie urmată pentru examinarea, utilizarea, partajarea și stocarea datelor obținute, măsurile de precauție care trebuie luate în cazurile în care aceste date se comunică unor părți terțe, situațiile în care informațiile pot fi șterse sau distruse¹⁵⁸ și revizuirea acestora în prealabil sau *ex post facto* de către un judecător sau de o altă autoritate imparțială (obiectivă sau subiectivă), factual și ierarhic independentă de organul responsabil de impunerea acestor măsuri, împuternicită să certifice faptul că înregistrările realizate sunt autentice și de încredere. În cazul în care legislația omite să specifice unul din elementele sus menționate, Curtea își va prelungi evaluarea jurisprudenței locale relevante în cazul măsurilor de protecție a indivizilor. În orice circumstanță, abordarea Curții este destul de rigidă, așa cum investigarea legislației naționale nu poate umple toate golurile decisive ale prevederilor legale relevante.¹⁵⁹

Implementarea competenței de oprire și percheziționare efectuată de către poliție

În *Gillan și Quinton* Curtea a fost solicitată să se pronunțe cu privire la competența coercitivă oferită poliției de către legislația anti-terorism. Conform acesteia, poliția avea dreptul de a opri și percheziționa pe oricine, oriunde și fără nici o înștiințare, indiferent dacă exista vreo suspiciune rezonabilă a unei încălcări, acestea fiind argumentate de faptul că ofițerul în uniformă considera „activitatea utilă pentru prevenirea actelor de terorism”. Curtea a considerat că larga discreție oferită de către legislație, privind

---

¹⁵⁸ *Weber și Saracia v. Germania* (dec.); *Asociația pentru Integrare europeană și Drepturile Omului și Ekimdzhiiev v. Bulgaria*; „*Libertate*” și alte organizații v. Regatul Unit.

¹⁵⁹ *P.G. și J.H.*

autorizarea opririi și percheziționării și aplicarea acesteia în practică, nu era reglementată de garanții juridice corespunzătoare, astfel încât să ofere protecție individuală suficientă împotriva interferențelor arbitrare. În primul rând, s-a specificat faptul că la etapa autorizării nu exista necesitatea interferenței în cauză, ci era doar o indicație. Deși a fost supusă inițial aprobării și mai apoi revizuirii, în realitate legislația anti-terrorism și autorizațiile de acest gen au fost modificate în continuu într-un "program circular". Prezența unui examinator independent a fost considerată lipsită de relevanță, după cum acțiunile sale au fost limitate la raportarea cu privire la operațiunile generale ale dispoziție legale și nu a avut dreptul de a anula sau modifica autorizațiile. Astfel, în majoritatea cazurilor, ofițerului de poliție i s-a oferit dreptul de apreciere excesiv, a cărui decizie de a opri și percheziționa o persoană a fost bazată exclusiv pe o „bănuială” sau pe „intuiția profesională”.

Unica condiție impusă de dispoziția statutară viza scopul percheziționării, care prevedea interceptarea articolelor care ar fi putut fi utilizate în legătură cu acțiunile teroriste: ceea ce înseamnă că, scopul opririi era precheziționarea în vederea identificării unor astfel de articole (în acest sens este stabilită o noțiune foarte largă care să includă majoritatea lucrurilor pe care le-ar putea duce un om pe stradă), suspiciunea nefiind măcar necesară. De asemenea, luând în considerație datele statistice care afirmau că ofițerii de poliție au recurs la asemenea metode, Curtea a considerat că prevederea în cauză nu era suficient de clară și nici nu asigura măsuri de protecție adecvate împotriva abuzului, respectiv aceasta nu întrunea cerințele legale stabilite de către Articolul 8.

Cazurile de imigrare

Curtea a fost solicitată să se pronunțe cu privire la legalitatea și adecvarea procedurilor ce țin de deciziile cu privire la imigrare. Un regim național statutar nu întrunește cerința „în conformitate cu legea”, dacă permite executivului să decidă, judecând de la caz la caz, dacă se aplică sau nu măsurile de protecție importante. Acest principiu a fost înaintat în cazul *Liu și Liu*, când autorităților publice le-a fost oferită competența largă privind procedura de deportare a străinilor. Prin urmare, Curtea identifică legătura primară între condițiile stabilite de Article 8 §2 și legea cu privire la imigrare ca fiind o importantă revizuire judiciară a deciziilor luate de către executiv. Motivația măsurilor și dreptului de a identifica căilor de atac legale, devin esențiale pentru ca principiul legalității să fie îndeplinit. Această abordare a fost adoptată în cazul *G.C.*, unde ordinul de expulzarea a fost livrat fără nici o referință la cauzele acestei decizii, ordinul având ca bază „pericol stringent de securitate națională” cauzat de prezența pe teritoriul țării al reclamanților.

Legitimitatea ingerinței

Odată ce Curtea este satisfăcută cu privire la legalitatea unei interferențe, aceasta va examina legitimitatea obiectivului urmărit. Scopurile listate în paragraful 2 sunt părți ale unui liste închise. Cu toate acestea, au fost cazuri în care Curtea a luat în considerație și alte obiective decât cele enunțate explicit. În *Nyanzi* Curtea a fost mulțumită că întreținerea și punerea în aplicare a controlului de imigrare au avut o justificare legitimă pentru expulzarea reclamantului din Regatul Unit spre Uganda. În pofida excepțiilor, modul de redactare a Convenției pare a cuprinde suficient interesele principale, potențial discutate, fiecare dintre acestea fiind formulate în termeni generali. Ele sunt constituite de către toate drepturile calificate, cu

unicele excepții ce țin de bunăstarea economică a țării. În termeni procedurali, ține de țara reclamată să enunțe scopul urmărit de interferența realizată: de obicei, aceasta va fi suficient pentru Curte. După cum vedem, adevărata bătălie se dă pentru necesitatea și proporționalitatea măsurilor adoptate pentru a urmări astfel de scopuri.

Scopurile legitime, listate în Articolul 8 și interpretate de către Curte sunt următoarele:

Securitatea națională

Aceasta vizează protejarea statului de riscul unei daune aduse de către comportamentul inamicilor interni sau externi, așa cum ar fi supunerea guvernării naționale sau atacurile violente asupra sistemului democratic. Această prevedere a fost evocată în contextul câtorva cazuri, ce țin de colectarea de informații secrete despre măsurile de supraveghere individuale sau secrete, necesare pentru a contracara amenințările rezultate din actele teroriste sau formele sofisticate de spionaj.¹⁶⁰ Justificarea dată nu a fost admisă, însă, în cazul *Smith și Grady*, cu privire la aplicarea unui tratament mai puțin favorabil personalului homosexual din cadrul forțelor armate britanice.

Siguranța publică

Acest obiectiv a fost rareori invocat în particular. Chiar și atunci când totuși apare acesta invocat, Curtea tinde să se bazeze în același timp pe alte motive coexistente, cum ar fi securitatea națională sau de prevenire a criminalității și dezordinii. Siguranță publică a stat la baza hătărîrii Comisiei în cazul *X și Y v. Switzerland*, cu privire la limitările vieții de familie în închisoare. De asemenea, în *Buckley* Curtea a

---

¹⁶⁰ *Klass; Leander.*

acceptat siguranța publică ca fiind unul dintre cele justificări pentru refuzul autorităților britanice de a permite reclamantului să locuiască în rulotă pe propriul teren. Dacă solicitantul ar fi fost autorizat să facă acest lucru, ar fi existat un pericol pentru traficul rutier, așa cum accesul la proprietate era posibil doar de pe un drum public.

Bunăstarea economică a țării

Managementul precaut al finanțelor publice a cauzat o îngrijorare majoră în unele cazuri care vizau politicile locale cu privire la locuințe și demografie. Spre exemplu, s-a făcut referință la acest obiectiv legitim de către statul reclamat în *Gillow*: limitările cu privire la dreptul la locuință în Guernsey a fost justificat de necesitatea stringentă de a menține populația în limitele care ar permite o dezvoltare economică echilibrată a teritoriului.

Reglementarea pieței forței de muncă în raport cu densitatea demografică a unei zone urbane a fost considerată o bază legitimă pentru deportarea unui cetățean marocan în urma divorțului cu un cetățean olandez.¹⁶¹ Nu întotdeauna este ușor de identificat distincția între interesele economice publice și private. Spre exemplu, în cazul *Hatton și alții* numărul crescut al zborurilor de noapte era justificat de beneficiile economice care reieșeau dintr-un sistem mai bun de transport, însă interesele colective se ciocneau neapărat cu cele ale companiilor aeriene.

---

¹⁶¹ Berrehab.

Prevenirea dezordinii și a crimelor

Acest obiectiv este dublu, deoarece cuprinde două concepte diferite. Cel ce ține de dezordine, unul dintre cele mai invocate obiective legitime, pare să cuprindă situații alarmante reieșite din comportamentele individuale sau colective care amenință viața socială pașnică. În legătură cu componenta “crimelor”, a fost stabilită o distincție importantă între prevenirea și detectarea crimelor. Măsurile luate de către stat pot fi justificate doar atâta timp cât acestea au menirea de a evita comiterea unei crime. După ce încălcarea a fost comisp, statul trebuie să se bazeze pe alte justificări. Cu toate acestea, distincția poate fi, în practică, una foarte și foarte fină. Spre exemplu, în *S. și Marper* Curtea a considerat că sistemul de colectare a datelor ADN și a amprentelor digitale servesc mai mult prevenirii crimei, chiar dacă acesta sistem este utilizat cu alt scop. ♦ În cazul investigațiilor criminalistice, Curtea refuză, de obicei, să accepte legitimitatea comportamentului ofițerilor de poliției bazat pe niște convingeri eronate sau pe niște premise evident greșite, care ar fi putut și trebuiau să fie rezonabil evitate prin aplicarea măsurilor de precauție propice. ♦¹⁶²

Protecția sănătății și a moralității

Ca și itemul precedent, acest obiectiv combină două interese autonome. Tot ce ține de sănătate se referă la sfera individuală, în timp ce protecția moralității, de obicei, se interpretează ca ca sinonim al moralității sexuale. În jurisprudență este clar specificat că moralitatea poate implica standarde de etică ale unei societăți ca unitate sau să prevadă aspecte mai sensibile ale unei categorii sociale aparte, cum ar fi cea a școlarilor. În *Dudgeon*¹⁶³ Curtea a examinat incriminarea activităților sexuale private și consimțite între

¹⁶² *Keegan v. Regatul Unit*

¹⁶³ *Aceeași abordare a fost confirmată mai târziu în ADT v. Regatul Unit*

bărbați, negînd faptul că alegerea de a incrimina un astfel de comportament ar putea satisface necesitatea de a păstra și conserva standardele morale. Totuși Curtea a ajuns la o concluzie diferită în *Laskey, Jaggard and Brown*: curtea a oferit prioritate protecției sănătății persoanelor vizate, ținînd cont de posibilitatea apariției consecințelor corporale ale activității sado-masochiste.

Protecția drepturilor sau a libertăților celor din jur

Acest obiectiv este constituit din termeni foarte generali și acoperă a varietate largă de cazuri. În multe situații, acesta a dus la o clauză deschisă datorită căreia variate tipuri de limitări – potențiale și neclar determinate – au fost justificate. Cazul *Chappell* este unul ilustrativ în acest sens, așa cum Curtea a extins derogările cuprinse în paragraful 2 cu privire la protecția drepturilor de proprietate intelectuală. Protejarea drepturilor și libertăților părților terțe a fost, de asemenea, cu succes invocată pentru a justifica deciziile de separare a copiilor de părinții lor.¹⁶⁴ În cazurile particulare, Curtea a ținut cont de formula „în interesul copilului” ca element cheie pentru hotărârile adoptate, chiar dacă această formulare nu apare în Articolul 8.

Necesitatea solicitărilor

Legalitatea și legitimitatea interferenței nu garantează concordanța acestora cu condițiile de derogare ale Articolului 8. Toate măsurile trebuie să treacă și testul necesității, care conține o analiză multifactorială. Noțiunea de „necesitate” utilizată în Convenție sintetizează tensiunea creată de coliziunea dintre individ și societate. În procesul de evaluare a cerințelor necesității, care implică inevitabil un test al proporționalității,

---

¹⁶⁴ Margareta și Roger Andersson.

Curtea ar putea extinde controla în afara limitelor dreptului discutat, extinzând evaluarea acestuia până la esența democratică a statului respondent împotriva indicatorilor ca: pluralismul, toleranța, liberalismului, egalitate, libertate, dreptul la un proces echitabil, libertatea de exprimare, de întrunire și de religie.¹⁶⁵ Cît despre ce se are în vedere prin necesitate, Curtea nu a înaintat nici o definiție clară: în schimb, utilizează o noțiune complexă și echilibrată în care necesitatea nu este sinonim cu indispensabil, și nici nu are același sens flexibil ca cel al expresiilor rezonabil, util sau de dorit.¹⁶⁶ Aruncînd o privire asupra jurisprudenței Curții, putem observa că cu cît e mai important dreptul în schema Convenției, cu atît mai convingătoare trebuie să fie argumentele necesare pentru a justifica limitele acestuia. Timpul este, de asemenea, o variabilă care trebuie luată în considerare pentru lua o hotărîre cu privire la necesitate. În *Luordo* Curtea a considerat că după 14 ani, echilibrul între interesul general privind achitarea falimentului creditorului și dreptul la corespondență a reclamantului era deja uzat, respectiv nu mai este nevoie să se supună corespunde reclamantului unei revizuirii din partea mandatarului în faliment. Deși în sistemul subsidiar stabilit de Convenție, Statele Contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere cu privire la mijloacele de atingere a obiectivelor, în cele din urmă ține de competența Curții să aprecieze dacă ingerința corespunde unei necesități sociale imperioase, dacă este proporțională cu scopul legitim urmărit și cu nevoia socială vizată.

---

¹⁶⁵ *Refah Partisi (the Welfare Party) v. Turcia*

¹⁶⁶ *Handyside v. Regatul Unit*

Proportionalitatea și marja de apreciere

Doctrina marjei de apreciere include în sine și principiul de proporționalitate. Primul este, însă, mai larg decât cel de-al doilea principiu și reprezintă „un cadru de referință” în conformitate cu care diferite niveluri de intensitate ale jurisdicției sunt posibile. Astfel de niveluri de intensitate descind din sfera „revizuirii raționale”,¹⁶⁷ unde este suficient ca reglementarea națională să demonstreze o bază rațională pentru a trece legislația contestată la un nivel mai strict de control, fiind necesar să se demonstreze „interesul statului” sau să se prezinte „motive serioase” pentru a justifica măsura națională.¹⁶⁸ Amploarea domeniului reglator național depinde atât de Curtea Europeană, cât și de jurisdicțiile naționale. Din perspectiva Curții perceperea marjei de apreciere se află în centrul sistemului subsidiar al Convenției, care consideră că părțile contractante sunt în mod normal, în cea mai bună poziție pentru a evalua necesitatea și proporționalitatea anumitor măsuri, în contextul cultural și socio-economic relevant, în special atunci când vine vorba despre politicile privind morale aspectele dezbătute sau de dezvoltare economică locală.¹⁶⁹ În cazul în care nu există un consens în cadrul statelor membre ale Consiliului European, privind importanța relativă a intereselor discutate sau a celor mai bune mijloace de protecție a acestora, în special atunci când cauza vizează probleme delicate morale sau etice, limita de apreciere va fi mai largă; în schimb în prezența unui obiectiv de reglementare sau de politică este perceput ca fiind "comun" sau "european", va avea loc efectul de reducere a limitei de apreciere. În cele mai multe cazuri, atunci când își exercită limita lor de apreciere,

---

¹⁶⁷ *Rasmussen v. Danemarca*

¹⁶⁸ *Abdulaziz, Cabales și Balkandali v. Regatul Unit*

¹⁶⁹ *Handyside; Rees v. Regatul Unit.*

statele sunt încurajate să găsească un echilibru între interesele private / publice concurente și drepturile garantate de Convenție.

Așa cum proporționalitatea este o componentă a cerințelor necesare și a marjei de apreciere, orice ingerință în cu drepturile Articolului 8 va trebui să fie analizată în baza acestor condiții: în principiu, interferența nu va fi considerată disproporțională în cazul în care este limitată în aplicare și impact, și este în mod corespunzător susținută de către măsurile de protecție din legislația națională, astfel încât individul nu este supus unui tratament arbitrar.¹⁷⁰ *Ernst și alții*¹⁷¹ prezintă un exemplu interesant privind o hotărâre bazată pe principiul proporționalității. Cazul viza patru jurnaliști a căror birouri și domiciliu fuseseră percheziționate în legătură cu presupunerea că presei i-a fost divulgată informație confidențială de către membrii sistemului judiciar. Ce ține de mandatele de percheziție, Curtea a specificat că acestea erau elaborate în termeni foarte generali ("percheziționarea și confiscarea fiecărui document care ar putea avea legătură cu investigația") fără a oferi vreo informație cu privire la investigația în cauză, premisele percheziționării sau obiectele care urmează să fie confiscate. În plus, reclamanții, nefiind acuzați de vreo infracțiune, nici nu au fost familiarizați cu motivele percheziționării, facilitând, astfel, percheziții care nu pot fi considerate proporționale cu scopurile legitime.

Ori de câte ori noi întrebări morale sau etice au fost invocate în fața Curții, aceasta a oferit statului reclamat o limită semnificativă de apreciere. În *Evans*, cazul discutat mai devreme, limita de apreciere a fost extinsă pentru a exclude orice violare a Convenției. În mod contrar, sistemul legislativ extrem de larg adoptat de

---

¹⁷⁰ *M.S. v Suedia*

¹⁷¹ *Ernst și alții v. Belgia*.

către Regatul Unit cu privire la colectarea și păstrarea datelor ADN, contestat în *S. și Marper*, a fost găsit depășind limita de apreciere conferită statului, astfel rezultând o încălcare. În *Ellis Poluhas Dödsbo* Curtea a decis că refuzul de a permite reclamantei să mute cenușa soțului în cripta familiei bazându-se pe conceptul de „odihna în pace” s-a încadrat în lege, autoritățile naționale acționând în conformitate cu limitele largi de apreciere oferite cu scopul de a echilibra interesele personale cu rolul societății în protecția sanctității mormintelor. Hotarele limitei de apreciere depind foarte mult de interesele puse în discuție: cu cât implică mai mult valorile fundamentale și aspectele vieții private, cu atât mai puține șanse sunt ca Curtea să recunoască larga discreție.

Aplicarea practică a doctrinei marjei de apreciere

Ceea ce urmează mai jos, reprezintă o analiză nonexhaustivă a modalității în care limitele aprecierii au fost interpretate și aplicate de către Curte într-un număr mare de domenii problematice aduse la cunoștința acesteia.

În ingerința asupra vieții private și de familie a deținutului

Curtea este convinsă că un anumit grad de control asupra contactelor deținuților cu lumea exterioară, indiferent de forma pe care ar putea-o lua acesta, este necesar. Prin urmare, interferențele în acest sens, nu presupun automat o încălcare a Convenției. Cu toate acestea, statutul unei persoane nu poate justifica o pierdere completă a drepturilor fundamentale, iar între interesele concurente trebuie să existe un echilibru adecvat. În *Dickson* limitările deținuților la reproducerea asistată au fost considerate restricții nejustificate cu privire la interesul reclamantului de a avea un copil. Atâta timp cât sunt vizate contactele cu familia, Curtea a subordonat în mod constant orice cenzură a factorilor obiectivi care afișează proporționalitatea

măsurii aplicate: infracțiunea săvârșită¹⁷², gradul de ingerință în¹⁷³, importanța pentru deținut a celor puse în discuție.¹⁷⁴ În acest sens, o prioritate mare o are dreptul deținutului de comunica cu avocatul său, ca un aspect specific al dreptului la apărare, care poate fi limitat doar în condiții excepționale.¹⁷⁵ Același lucru este valabil și pentru comunicarea deținutului cu un specialist în domeniul medicinei în cazul în care deținutul suferă de o afecțiune care i-ar pune viața în pericol, iar adresa exactă, calificarea și buna credință a specialistului numit sunt bine cunoscute.¹⁷⁶ Probleme logistice în prelucrarea unui număr nelimitat de parcele într-un penitenciar mare, care duc la limitarea distribuției parcelor la fiecare a șasea săptămână, s-a considerat a fi pentru un echilibru adecvat între protecția securității și respectarea dreptului deținutului de la comunicarea cu lumea din exterior, și prin urmare, se realizează în conformitate cu cerințele Articolului 8.¹⁷⁷

În ingerința asupra dreptului la imagine și reputație

În testarea necesității și proporționalității realizării fotografiilor de către autoritățile publice, accentul se va pune pe satutul privat sau public al persoanei, caracterul situației și a utilizării pozelor, așa cum s-a

---

¹⁷² *Messina (No. 2) v. Italia.*

¹⁷³ *Jankauskas v. Lituania, privind cenzura pe scară largă a corespondenței deținutului.*

¹⁷⁴ *Ploski v. Polonia. Încălcarea Convenției derivate din refuzul de a acorda reclamantei o autorizație temporară pentru a participa la funeraliile părinților săi.*

¹⁷⁵ *Erdem v. Germania, în cazul în care Curtea a recunoscut că măsurile anti-teroriste se bucură de o largă marjă de apreciere.*

¹⁷⁶ *Szuluk.*

¹⁷⁷ *Cazurile Poltoratskiy, Kuznetsov, Nazarenko, Dankevich, Aliev, Khokhlich, all v. Ucraina*

întîmplat în *Friedl*, unde se făcea referință la legitimitatea de pozelor făcute în timpul unei demonstrații publice. Pozele deținute de autoritățile publice pot fi afișate părților terțe numai în scopuri investigaționale.¹⁷⁸ Divulgarea nejustificată în mass-media a informațiilor referitoare la viața privată a reclamantului, a fost cenzurată în *Craxi*, în contextul comunicării telefonice interceptate. Publicarea, difuzarea la televiziune sau alte forme de divulgare a informației poate fi acceptată dacă persoana implicată își dă acordul sau identitatea sa este ascunsă.¹⁷⁹ Controla Curții este mult mai precaută cînd sunt vizate informații mai sensibile, cum ar fi dosarele medicale, așa cum confidențialitatea acestora reprezintă un aspect esențial al dreptului pacientului la viața privată. Divulgarea ilegală a acestora în timpul unei proceduri judiciare încalcă, astfel, prevederile Articolului 8.¹⁸⁰

În *Petrina* Curtea a fost solicitată să se pronunțe cu privire la un caz în care jurisdicțiile naționale au oferit prioritate libertății de exprimare și nu reputației applicantului. Plîngerea a fost înaintată de un politician pe care un jurnalist satiric l-a acuzat că face parte din fostul serviciu secret de securitate, numit Securitate. Ulterior, acuzațiile au fost preluate în articole publicate într-un ziar satiric. Instanțele naționale au achitat jurnaliștii responsabili pentru publicații, pe motiv că observațiile lor au fost "generale și nedeterminate". Cererile civile ale reclamantului au fost, de asemenea respinse. Curtea a considerat că obiectul dezbaterii, și anume faptul că legislația națională permite divulgarea numelor foștilor colaboratori ai Securității, un subiect cu acoperire considerabilă în mass-media și urmărit îndeaproape de publicul larg, a fost extrem de

---

¹⁷⁸ *Doorson v. Olanda*

¹⁷⁹ *Peck*.

¹⁸⁰ *L.L. v. Franța*

important pentru societatea românească. Colaborarea politicienilor cu Securitatea reprezenta un subiect extrem de sensibil din punct de vedere social și moral în contextul istoric al României. În pofida caracterului satiric al ziarului, în care au fost publicate articolele în cauză a fost obligat să își retragă acuzațiile, așa cum nu a existat nici o dovadă că reclamantul a fost vreodată membru al acestei organizații (și, de fapt, într-o etapă ulterioară s-a demonstrat că el nu a colaborat niciodată cu Securitatea). Așa cum mesajul din articol a fost direct și clar, fără vreun caracter ironic sau hilar, neținând cont de „nivelul exagerării” sau a „provocărilor” permise jurnaliștilor în contextul libertății presei, Curtea a considerat că articolul denaturat realitatea, fără o bază factuală. Acuzând reclamantul că a făcut parte dintr-un grup care a folosit represiune și teroare pentru a servi vechiului regim, precum și într-o situație în care nu a existat vreun cadru legislativ în vigoare care să permită accesul publicului la fișierele Securității, Curtea a considerat că jurisdicțiile naționale au permis jurnaliștilor să depășească limitele acceptabile.

În legătură cu refuzul eliberării documentelor de identitate

Camera în unanimitate a considerat că refuzul autorităților elvețiene de a emite un nou pașaport pentru un cetățean elvețian care locuia în Thailanda, cu scopul de a îl obliga să se întoarcă în Elveția pentru o anchetă penală, nu a încălcat drepturile reclamantului prevăzute de Articolul 8 în cazul *M. v Elveția*. Reclamantul, care locuia în Thailanda de ceva timp împreună cu o parteneră thailandeză și cei trei copii ai lor, a solicitat Ambasadei Elveției să i se reînnoiască pașaportul pentru a-i permite să se căsătorească și să-și înregistreze copiii, să solicite beneficii pentru copii adiționale pensiei sale de invaliditate, și pentru a fi admis pentru operație la spital. Așa cum ancheta penală împotriva acestuia era încă în proces de desfășurare în Elveția, reclamantului i-a fost refuzată reînnoirea. În schimb, i s-a oferit un "laissez-passer" care permite revenirea directă a reclamantului în Elveția. Decide cu privire la "necesitatea solicitării" unei astfel de interferență și

de a proporționalității acesteia, Curtea a observat că, prin refuzul de a reveni în Elveția reclamantul a fost în mod intenționat a evita urmărirea penală. Analizând necesitatea solicitării unei astfel de ingerințe și a proporționalității acesteia, Curtea a constatat că prin refuzul de a reveni în Elveția, reclamantul evita în mod intenționat urmărirea penală. Deși statele dispun de o marjă largă de apreciere în a decide dacă o persoană suspectată de comiterea unei infracțiuni este sau nu supusă urmăririi penale și ce măsuri de urmărire penală ar trebui aplicate, Curtea a considerat că autoritățile elvețiene au expus public motivele deciziei lor, explicând de ce prezența domnului M. în Elveția era necesară pentru buna desfășurare a anchetei penale, și demonstrând cu argumente relevante că certificatele medicale oferite de domnul M. nu prezintă nici un motiv serios care l-ar împiedica să revină în Elveția călătorind printr-un mijloc sau altul. În plus, Curtea a observat că modul în care au acționat autoritățile elvețiene au fost mai puțin dure decât alte măsuri care s-ar fi putut aplica pentru a-l obliga pe domnul M. să coopereze în cadrul anchetei penale, așa cum ar fi, emiterea unui mandat internațional de arestare, cu o cerere de extrădare, care în mod rezonabil, ar fi putut a duce la reținerea sa în Thailanda. Având în vedere importanța, pentru interesul public, de a aduce criminalii în fața justiției, și în lumina deciziilor detaliate ale autorităților elvețiene, Curtea a decis că un echilibru corect al Articolului 8 a fost încălcat.

În plasarea copiilor în grija statului

Marja de apreciere de care beneficiază statul în domeniul protecției copilului sunt destul de largi. Aceasta rezultă din natura sensibilă și complexă a problemelor de acest gen, pe care autoritățile naționale sunt puse, de multe ori, în situația de a le rezolva.¹⁸¹ Curtea de la Strasbourg a fost de multe ori solicitată să se

---

¹⁸¹ *Scozzari și Giunta v. Italia [GC]*.

pronunțe cu privire la implementarea ordinelor de plasare a copiilor în grija statului și a măsurilor procedurale de protecție oferite indivizilor vizați. În opinia Curții, astfel de măsuri ca plasarea copiilor în îngrijirea statului sunt văzute ca soluții temporare și au scopul final reuniunea copilului cu părinții biologici.¹⁸² În acest sens, statele au obligația de a efectua evaluări frecvente ale condițiilor pentru menținerea copilului în sistemul de protecție a statului, cu scopul de a actualiza evaluarea situației familiei.¹⁸³ Scopul final al reîntregirii familiei presupune că orice limitare a contactelor și a comunicării între membrii acesteia să fie însoțită de argumente puternice.¹⁸⁴ Restricțiile dure ar fi justificate numai în cazul în care sunt motivate de necesitățile stringente legate de interesul copilului.¹⁸⁵

În determinarea proporționalității restricțiilor impuse în procesul de avortare

A., B. și C. v. Irlanda o oferă o perspectivă interesantă asupra testului de proporționalitate și a marjei de apreciere aplicate în cazurile de avort. Având în vedere sensibilitatea acută a problemelor morale și etice ce țin de avort și de importanța interesului public, Marea Cameră a recunoscut că statele părți beneficiază de marjă de apreciere largă în identificarea echilibrului între interesul public, ținând cont că legislația irlandeză protejează dreptul la viață al fătului încă nenăscut, și drepturile conflictuale ale reclamantilor la respectarea vieții private în temeiul Articolului 8 al Convenției. Existența unui consens european relevant care să

---

¹⁸² *Olsson*.

¹⁸³ *K.A. v. Finlanda*

¹⁸⁴ *Kutzner v. Germania*.

¹⁸⁵ *Gnahoré v. Franța*

permite avortul din motive mai generale decât cele permise de către legislația irlandeză (pentru ca avortul să fie permis, trebuie să existe un risc pentru viața mamei, inclusiv cel de auto-distrugere), nu reprezintă un motiv pentru îngustarea marjei de apreciere, deși Curtea a constatat că primul reclamant ar fi putut obține un avort din motive de sănătate și bunăstare în aproximativ 40 din statele contractante și al doilea reclamant ar fi putut obține un avort pe motive de bunăstare, în aproape 35 de state contractante. Ajungând la această concluzie, Curtea a făcut referire la constatarea sa în Vo afirmând că problema momentului când intră în vigoare dreptul la viață este plasată în cadrul marjei de apreciere a statelor, așa cum nu există un consens european privind definiția științifică și juridică cu privire la începutul vieții și că este imposibil să se răspundă la întrebarea dacă fătul nenăscut era "o persoană" la care se referă sau nu la Articolul 2. Drepturile fătului și cele ale mamei se întrepătrund la un moment dat, în protejarea drepturilor fătului statul trebuie să aplice marja sa de apreciere, la fel trebuie să procedeze și în cazul drepturilor contradictorii ale mamei. Conform majorității Curții, chiar dacă legile naționale ale statelor contractante au rezolvat situația drepturilor conflictuale în favoarea accesului juridic la avort, acest consens nu poate fi un factor decisiv în examinarea de către Curte a interdicției avortului în Irlanda, așa cum motivele de sănătate și bunăstare au impus un echilibru corect între drepturile și interesele aflate în conflict, în pofida oricărei interpretări evolutive a Convenției. Având în vedere dreptul de a călători în mod legal în străinătate pentru a avorta, cu acces la informații adecvate și îngrijire medicală în Irlanda, Curtea a considerat că interdicția de a avorta în Irlanda, așa cum este bazată pe profunde vederi morale ale poporului irlandez cu privire la natura vieții și protecția consecventă a dreptului la viață al fătului, nu a depășit marja de apreciere acordată statului irlandez.

Al treilea reclamant s-a plîns de nerespectarea de către statul irlandez a aplicării acestei dispoziții constituționale, în special, a faptului că nu există o procedură prin care ea ar fi putut stabili dacă poate avorta legal în Irlanda pe motive de risc pentru sănătatea și viața proprie. Curtea a concluzionat că incertitudinea generată de lipsa aplicării legislative a Constituției a avut ca rezultat o discordanță izbitoare între dreptul teoretic la un avort legal în Irlanda și realitatea implementării sale practice, conducînd astfel la o încălcare a Articolului 8.

În relația cu procrearea artificială

În cazul *S.H. și alții* mai întîi Camera, iar mai apoi Marea Cameră s-au confruntat cu restricțiile suferite de potențialii părinți care au recurs la tehnologii de procreare artificială. Reclamația a fost făcută de către doi austrieci care au dorit să recurgă la fertilizarea *in vitro* (FIV), folosind un ovul donator și, respectiv, un donator de spermă. Conform legii aplicabile în acest sens, donarea este interzisă în toate circumstanțele, întrucît donarea de sperma este permisă doar atunci cînd sperma este plasată direct în corpul femeii (inseminării artificiale *in vivo*). În 2010 o hotărîre a Camerei a constatat acest fapt ca fiind o violare a Articolului 14 împreună cu Articolul 8. În 2011 Marea Cameră a inversat hotărîrea cu 13 voturi la 4. O bună parte a hotărîrii vizează determinarea marjei de apreciere de care beneficiază statele în reglementarea materiei de procreare artificială. Curtea a constatat că, în timp ce există o tendință clară în legislația Consiliului European, de a permite statelor membre donarea de gameților în scopul FIV, nu se poate spune că acest consens se bazează pe niște principii stabilite clar. Mai degrabă, aceasta reflectă un stadiu de dezvoltare a unei sfere dinamice a legislației, care nu afectează domeniul de aplicare al marjei de apreciere. Acest lucru este cu atît mai adevărat luînd în considerare faptul că tratamentul FIV rămîne în societate austriacă o problemă de etică încă sensibilă. În susținerea propriei interpretări a problemei, Curtea a

observat, de asemenea că, în ceea ce privește donarea de ovule, toate instrumentele juridice relevante la nivel european, fie nu s-au pronunțat, fie - în cazul Directivei Uniunii Europene privind standardele de siguranță pentru donarea de celule umane –au lăsat în mod expres puterea de a decide, dacă acceptă utilizarea celulelor germinale sau nu, statului în cauză. Evaluând, pe de o parte alegerea statului de a reconcilia inițiativa de a face procrearea cu ajutorul medicinei asistate accesibilă și, pe de altă parte, neliniștea existentă între categoriile mari ale societății cu privire la rolul și posibilitățile medicinei de reproducere moderne, Curtea a constatat că Austria, de fapt, nu a stabilit o interdicție totală a procreării artificiale (procedurile în cauză luate în particular au fost permise în conformitate cu legislația austriacă), și nici nu a împiedicat cuplurile care doresc să recurgă la metode nepermise în cadrul legal al statului să plece peste hotare pentru a identifica diferite tratamente contra infertilității. Însăși faptul că Austria, în timp ce a interzis utilizarea spermei sau ovulelor donate pentru fertilizarea *in vitro*, a permis donarea acestora pentru inseminare artificială *in vivo*, demonstrează că acest stat a abordat problema cu precauție, încercând să reconcilieze realitățile sociale cu abordările de principiu. Până la urmă, Curtea a ținut cont de argumentele de interes public pe care Austria le-a luat în considerare atunci când a decis interzicerea donării spermei și a ovulelor pentru fertilizare *in vitro*:

- ❖ protejarea femeii, așa cum donarea de ovule ar putea duce la evoluții problematice, cum ar fi exploatarea și umilirea a femeilor, în special a celor din categoriile social dezavantajate;
- ❖ cele legate de divizarea drepturilor maternale, așa cum FIV ar putea duce la crearea unor relații neobișnuite în care circumstanțele sociale deviază de la cele biologice, și anume, divizarea maternității conform aspectului biologic, aspectului de "purtare a sarcinii" și, probabil, aspectului social;
- ❖ bunăstarea copilului; și

❖ necesitate prevenirii reproducerii selective.

În concluzie,

Curtea a reiterat faptul că Convenția a fost întotdeauna interpretată și aplicată în funcție de circumstanțele curente [...] Chiar dacă nu se constată nici o încălcare a Articolului 8, în speță, Curtea consideră că această zonă, în care legea pare să cunoască o evoluție continuă și care este supusă dezvoltării deosebit de dinamice a științei și a legislației, trebuie să fie revizuită constant de către statele contractante.

În relație cu măsurile de supraveghere secretă

Supravegherea secretă a cetățenilor este tolerată de către Convenție numai în măsura în care aceasta funcționează strict pentru apărarea instituțiilor democratice. Curtea este convinsă că supravegherea mail-ului, poștei și a telecomunicațiilor este, în condiții excepționale, necesară într-o societate democratică, în interesul securității naționale și / sau pentru prevenirea dezordinii sau crimelor. Totuși, pentru a funcționa în conformitate cu Convenția, astfel de măsuri trebuie însoțite de garanții eficiente împotriva abuzului. În timp ce statele se bucură de o largă putere de apreciere în ceea ce privește utilizarea sistemului, funcționarea acestuia este pusă sub un control riguros. Garanțiile necesare pentru a asigura concordanța cu Articolul 8, pot varia în dependență de circumstanțele cazului, cum ar fi caracterul, scopul și durata posibilelor măsuri, motivele necesare pentru a aplica astfel de măsuri, autoritățile competente de permiterea, efectuarea și supravegherea acestora, precum și tipul căii de atac prevăzut de dreptul intern. În cazul *Klass* Curtea a trebuit să decidă dacă legislația germană, care a autorizat citirea scrisorilor și înregistrarea convorbirilor cu scopul protecției securității naționale, a prevenirii dezordinii și a criminalității, a încălcat drepturile reclamantului, în măsura în care aceasta nu era însoțită de garanții

adecvate împotriva posibilelor abuzuri. Ce ține de faptul pentru care e necesară protecția, Curtea, după ce a subliniat modul în care monitorizarea judiciară a măsurilor de supraveghere este dezirabilă, a considerat că controlul nejudiciar cu care a fost investit Consiliul Parlamentar și instituirea de către acesta a unei Comisii responsabile asigură suficiente garanții împotriva abuzurilor. Acest lucru s-a datorat faptului că ambele organe sunt independente față de autoritățile care efectuează supravegherea și dispun de suficiente competențe pentru a exercita un control eficient și continuu. Prin urmare, Curtea a concluzionat că luând notă de progresele tehnice în metodele de supraveghere și spionaj și de dezvoltarea terorismului în Europa, sistemul german de monitorizare a supravegherii secrete a întrunit cerințele Articolul 8 al Convenției.

În relație cu dreptul la cunoașterea propriei origini

Dreptul de a cunoaște propria origine trebuie pus în balanță cu dreptul de a avea prezumția legală a paternității revizuită în lumina probelor biologice. În *Mizzi* Curtea a considerat că imposibilitatea de a avea 6 luni termenul deschis pentru a permite reclamantului să contesteze paternitatea, un drept pe care l-a dobândit după nașterea copilului și în urma unei modificări legislative, este o restricție prea radicală și nu neapărat necesară într-o societate democratică". S-a constatat că un potențial interes a lui Y de a se bucura de "realitatea socială" de a fi fiica reclamantului nu a putut depăși dreptul legitim al acestuia de a avea cel puțin o ocazie de a respinge paternitatea unui copil care, conform dovezilor științifice prezentate, nu era a lui. Curtea a considerat faptul că reclamantului nu i s-a permis niciodată să renunțe la paternitate nu a fost proporțională cu scopurile legitime urmărite. Echilibrul între interesul general al protecției securității juridice a relațiilor familiale și a reclamantului nu a fost corect. În *Mikulić* Curtea a subliniat că în satisfacerea solicitării de a realiza testul cu privire la paternitate, autoritățile naționale trebuie să țină cont, în primul rând, de interesul copilului. Procedura națională accesibilă solicitantei în acest caz nu a asigurat un

echilibru corect între dreptul solicitantului de a avea paternitatea confirmată într-un timp optim și faptul că presupus ei tatăl nu ar trebui să efectueze testul ADN, lăsând reclamanta într-o stare prelungită de incertitudine cu privire la identitatea personală.

În *Odièvre* Curtea a fost solicitată să examineze normele care reglementează confidențialitatea la naștere, care a împiedicat reclamanta lăsată în îngrijirea statului, datorită dorinței mamei de a rămîne necunoscută, să obțină informații despre familia ei biologică. Aflînd despre existența fraților biologici, reclamanta a solicitat divulgarea informațiilor confidențiale privind nașterea ei și permisiunea de a obține copii ale oricăror documente, înregistrări publice sau certificate de naștere. Ea nu a putut obține nici o informație așa cum, în conformitate cu legislația națională, o cerere de divulgare a informațiilor care ar duce la identificarea mamei naturale este inadmisibilă în cazul în care confidențialitatea a fost convenită la naștere. Curtea, confruntîndu-se pentru prima dată cu o astfel de cerere, a trebuit să reconcilieze o serie de interese concurente. În analizarea plîngerii Curtea a notat că, deși cele mai multe dintre Statele Contractante nu dispun de o legislație asemănătoare cu cea a Franței, care a împiedicat identificarea legăturilor parentale așa cum mama a refuzat să dezvăluie identitatea ei, unele țări, de asemenea, nu impun mamele să își declare identitatea la naștere existînd, astfel, cazuri de abandon în diverse alte țări, care au dat naștere la o dezbateră cu privire la dreptul de a da naștere anonim.

Avînd în vedere diversitatea practicilor identificate în rîndul sistemelor juridice și a tradițiilor și faptul că copiii continuă să fie abandonați, Curtea a considerat că statelor trebuie să li se acorde o marjă de apreciere pentru a decide ce măsuri sunt adecvate pentru a asigura respectarea drepturilor garantate de Convenție. De asemenea, Curtea remarcat faptul că cererea reclamantei nu a fost în totalitate ignorată, așa cum aceasta a avut acces la informații, chiar dacă nu au facilitat identificarea mamei, care i-a permis totuși să identifice

unii membri ai familiei, asigurând în același timp protecția intereselor terțe. Nu în ultimul rând, trebuie să se țină cont de faptul că legislația națională, păstrând în același timp principiul că mamele au dreptul de a da naștere anonim, a facilitat căutarea informațiilor despre originile biologice ale unei persoane prin înființarea unui Consiliu Național privind Accesul la Informație despre Originile Personale prin care reclamanta a putut solicita divulgarea identității mamei, prin obținerea ulterioară a acordului acesteia. Prin urmare, Curtea a fost convinsă că legislația franceză a încercat să găsească un echilibru pentru a asigura echilibrul suficient între interesele concurente. Astfel, Curtea a afirmat că Franța nu a depășit marja de apreciere acordată, având în vedere caracterul complex și sensibil al problemei accesului la informații despre origine, o problemă care viza dreptul de la cunoașterea istoriei personale, alegerea făcută de părinții biologici, legăturile de familie și părinții adoptivi.

În relație cu adopția

În *Negrepontis-Giannisis* Curtea a criticat marja largă de apreciere utilizată de Grecia pentru a refuza recunoașterea adopției complete a unui adult de către unchiul său, în baza statutului religios al acestuia. În identificarea unei încălcări a Articolului 8, Curtea a observat că textele pe care s-a bazat refuzul Curții de Casație, întrunită în ședință plenară, erau toate de natură ecleziastică și datează din secolele al șaptelea și al nouălea. Din 1982, călugărilor în Grecia li s-a permis să se căsătorească și nu există nici o legislație internă care să le interzică adopția. În cazul revizuit, ordinul pentru adopție a fost obținut în 1984, când reclamantul era deja adult. Tatăl adoptiv și-a exprimat dorința de a avea un fiu legitim care i-ar moșteni proprietatea. În opinia Curții refuzul de a pune în aplicare ordinul adopție în ceea ce privește reclamantul nu constituia vreo necesitate socială imperioasă și nu a fost proporțională cu scopul urmărit.

În manipularea datelor cu caracter personal

Includerea datelor unei persoane într-o bază de date națională a infractorilor nu contravine Convenției, chiar și atunci când datele sunt supuse prelucrării automate și sunt utilizate în de poliție. În *Gardel* Curtea a fost convinsă că obiectivul de prevenire a delincvențelor sexuale prin intermediul bazei de date, în care au fost detaliile reclamantului introduse ca urmare a unei pedepse de 15 ani în închisoare pentru violarea unei minore, ar putea reprezenta o modalitate prin care statul să își îndeplinească obligația de a proteja grupurile vulnerabile de forme deosebit de reprobabile a criminalității. Durata de păstrare a datelor s-a dovedit a fi proporțională în raport cu scopul urmărit și, având în vedere faptul că reclamantul a avut posibilitatea de a depune o cerere prin care să solicite ștergerea datelor și că consultarea cazului a fost confidențială și limitată la circumstanțele strict determinate, Curtea, în unanimitate, a considerat că echilibrul între interesele publice și personale a fost respectat, prin urmare, nu încalcă Articolul 8.

Marea Cameră a concluzionat în unanimitate că Regatul Unit nu a reușit să găsească un echilibru corect, depășind orice marjă de apreciere acceptabilă, în cazul *S. și Harper*. Curtea, în procesul de judecare a cazului, s-a axat pe componenta "necesității" marjei de apreciere. În urma unei analize comparative a jurisdicțiilor din cadrul statelor membre ale Consiliului Europei, Curtea a observat că Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord au fost singurele care permit păstrarea nedeterminată a amprentelor digitale, a mostrelor celulare și profilurile ADN de la orice persoană, de orice vârstă suspectate (dar nu condamnate) de orice infracțiune posibilă de înregistrat. Așa cum protecția oferită de Articolul 8 ar fi inacceptabil diminuată dacă utilizarea tehnologiilor științifice moderne în sistemul de justiție penală ar fi admise în orice situație și fără echilibrarea cu atenție a potențialelor beneficii ale utilizării extensive ale acestora împotriva intereselor vieții private, Curtea a observat că orice stat care pretinde la un rol de pionierat în acest domeniu, și-a

asumat responsabilitatea majoră pentru obținerea unui echilibru adecvat în acest sens. Curtea s-a lovit de natura nediscriminatorie a puterii de reținere, deoarece datele în cauză ar putea fi reținute, indiferent de natura sau gravitatea infracțiunii suspectate, indiferent de vîrstă, neexistînd nici o limită de timp ci doar posibilități limitate de a avea datele eliminate sau distruse, în caz de achitare. Judecătorii de la Strasbourg au explorat, de asemenea, relația dintre măsura în cauză și prezumția nevinovăției: deși păstrarea unor astfel de date personale nu poate fi echivalată cu exprimarea unor suspiciuni, percepția reclamantilor precum că nu au fost tratați ca potențiali nevinovați a fost sporită și de faptul că datele lor au fost reținute pe termen nelimitat, în același mod ca și datele persoanelor condamnate. Aceasta s-a considerat cu adevărat îngrijorător în cazurile minorilor (precum cel al primului reclamant), luînd în considerație situația lor specială și importanța dezvoltării și integrării acestora în societate. Prin urmare, o atenție deosebită, ar trebui să se acorde protecției minorilor de orice detriment care ar putea rezulta din păstrarea de către autorități adatelor cu caracter personal chiar și în urma achitării în cauzele penale. Efectul cumulat al motivelor menționate mai sus au influențat Curtea să decidă că reținerea în cauză a reprezentat o ingerință disproporționată în dreptul reclamantilor la respectarea vieții private și de familie și, prin urmare, nu poate fi considerată ca fiind necesară într-o societate democratică.

În contextul angajării

În 2010 Curtea s-a fost confruntat cu o serie de situații în care persoanele erau concediate pe motive care țin de viața lor privată. În cazul lui *Obst* reclamanta deținea funcția de Director pe Relații Publice în cadrul Bisericii Mormone în Europa, în *Schüth* reclamantul a fost organist și dirijorul corului într-una din parohiile catolice, iar în *Özpınar* reclamantul era un judecător. În primele două cazuri în care concedierea era bazată pe motive de adulter; în ultimul aceasta a fost bazată pe aspectele personale și profesionale

(reclamantei i s-a reproșat că se află într-o relație cu un avocat, ai cărui clienți au beneficiat numai de decizii favorabile, pentru întârzierea repetată, pentru hainele și make-up de lucru nepotrivit). Toate cazurile au fost judecate pe baza proporționalității și echilibrului echitabil între dreptul reclamanților la respectarea vieții lor private în temeiul Articolului 8 pe de o parte, și a drepturilor garantate de Convenție ale Bisericii Catolice și Mormone pe de altă parte.

În ambele cazuri, Curtea Federală a Muncii a constatat că cerințele Bisericii Mormonă și Bisericii Catolice, privind fidelitatea conjugală nu intră în conflict cu principiile fundamentale ale ordinii juridice. În ceea ce ține de domnul Obst, care a informat Biserica de adulter din propria inițiativă, Curtea a fost de acord cu hotărârile naționale că demiterea sa a constituit o măsură necesară pentru păstrarea credibilității Bisericii, având în vedere, în special, la caracterul funcției sale. Faptul că, după un exercițiu de echilibrare amănunțită, instanțele germane au dat mai multă greutate intereselor Bisericii Mormone decât celor ale domnului Obst nu au vizat o problemă în temeiul Convenției. Concluzia precum că domnul Obst nu a fost supus unor obligații inacceptabile era una rezonabilă, având în vedere că, după ce a crescut în Biserica Mormonă, el a știut sau ar fi trebuit să știe, în momentul semnării contractului de muncă, importanța fidelității conjugale pentru angajatorul său și a incompatibilității relațiilor extra-conjugale cu atribuțiile sporite de loialitate pe care Biserica le-a impus Directorului Departamentului de Relații Publice pentru Europa. În schimb, în raport cu dl Schüth, Curtea a observat că autoritățile naționale s-au limitat la a declara că în timp ce el nu a aparținut unui grup de angajați, care, în caz de abatere trebuiau concediați, și anume cei care lucrează în consiliere, în cateheză sau într-o funcție de conducere, funcțiile sale erau atât de strâns legate de misiunea proclamatoare a Bisericii Catolice, încât parohia nu putea continua să lucreze cu acesta fără a pierde credibilitatea. De altfel, ei nu au menționat viața de familie a domnului Schüth sau de

protecția juridică care îi este acordată acesteia. Prin urmare, Curtea a considerat că interesele Bisericii angajatoare nu ar fi fost puse în balanță cu dreptul domnului Schüth la respectarea vieții sale private și de familie, ci numai împotriva interesului său de a-și menține postul. Curtea a admis că la semnarea contractului de muncă, domnul Schüth și-a asumat datoria de a fi loial Bisericii Catolice, care limitează dreptul la respectarea vieții sale private într-o anumită măsură, semnătura sa pe contract ne putînd, însă, fi interpretată ca o obligațiune fără echivoc de a trăi o viață de abstenență, în caz de separare sau divorț. Instanțele germane ce reglementează domeniul muncii au dat considerare marginală faptului că situația domnului Schüth nu a ajuns în mass-media și că, după 14 de ani de serviciu pentru parohie, el nu pare să fi contestat poziția Bisericii Catolice. Faptul că un angajat care a fost respins de către o Biserică angajatoare are posibilități limitate de a găsi un alt loc de muncă a reprezentat o importanță deosebită. Cu atît mai mult în cazul în care angajatul concediat avea calificări speciale, care făceau dificilă, sau chiar imposibilă, găsirea unui nou loc de muncă în afara Bisericii, cum a fost în cazul dl Schüth, care a început să lucreze pe jumătate de normă într-o parohie protestantă. În această privință, Curtea a accentuat că normele Bisericii Protestante referitoare la muzicienii bisericii care stipulează faptul că non-membrii Bisericii Protestante ar putea fi angajați numai în cazuri excepționale și numai în contextul unui loc de muncă suplimentar. În această lumină, Curtea a decis în unanimitate că Germania nu a reușit să echilibreze drepturile domnului Schüth cu cele ale Bisericii angajatoare într-un mod compatibil cu Convenția.

În cazul doamnei Özpınar decizia de concediere a fost luată într-o situație în care a fost, de asemenea, în joc dreptul la respectarea reputației. Deși s-ar putea afirma că ingerința (reprezentată de concediere și nu de criticile referitoare la comportamentul ei în calitate de judecător) a avut scop legitim în ceea ce privește obligația judecătorilor de a exercita constrîngeri pentru a-și păstra independența și autoritatea deciziilor,

Curtea a considerat că ancheta care a fost desfășurată nu a urmărit acuzațiile aduse împotriva ei. Mai mult decât atât, aceasta a luat în considerare acțiuni numeroase ale doamnei Özpınar care nu aveau nicio legătură cu activitatea sa profesională. Lipsa acordării măsurilor de protecție în acțiunea înaintată împotriva ei a fost cu atât mai importantă cu cât, odată cu concedierea sa, reclamanta a pierdut în mod automat dreptul de a mai activa în domeniul juridic: așa cum doamna Özpınar a apărut în fața Consiliului doar în momentul în care a contestat concedierea și nu a primit în prealabil rapoartele inspectorului sau declarațiile martorilor, Curtea a concluzionat că ingerința în viața privată a reclamantei nu a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

În protejarea vieții private

În cazul *Hatton și alții* Curtea a considerat drepturile esențiale ale reclamanților de a se odihni și dormi în timpul nopții ca formînd un aspect integrant al vieții private în temeiul Articolului 8. Marea Cameră a inversat hotărîrea Camerei, care a constatat o încălcare a Articolului 8 în faptul că, în punerea în aplicare a schemei de 1993 pentru zborurile de noapte, statul nu a reușit să găsească un echilibru echitabil între bunăstarea economică a Regatului Unit și dreptul reclamanților la respectarea caselor, a vieții private și de familie. Aceasta a constatat că tulburările de somn, invocate de reclamanți nu interveneau în aspectul vieții private în comparație cu măsurile penale luate în considerare în *Dudgeon* cînd s-a apelat la marja de apreciere a statului pentru un domeniu mai îngust.

Curtea a subliniat cele două aspecte ale anchetei care trebuie îndeplinite, în cazurile care implică deciziile de stat ce pot afecta mediul. În primul rînd, trebuie să existe o evaluare a meritelor de fond ale deciziei guvernului pentru a se asigura că aceasta este compatibilă cu Articolul 8. În al doilea rînd, procesul de luare a deciziilor trebuie să fie pus sub control, pentru a se asigura că importanța cauzei a fost racordată cu

interesele indivizilor. Conflictul de opinii cu privire la marja de apreciere poate fi rezolvat numai prin referire la un caz particular: în ceea ce privește problemele de mediu care intră sub incidența domeniului de aplicare al Articolului 8, Curtea ținut cont de toate aspectele procedurale, inclusiv tipul de politică sau decizie implicată, în măsura în care punctele de vedere ale persoanelor fizice (inclusiv reclamanții), au fost luate în considerare pe parcursul procedurii de luare a deciziilor, precum și a garanțiilor procedurale disponibile. În cazul curent, Curtea a evaluat dreptul legitim al statului de a ține cont de interesele economice ale țării în ansamblu în procesul de elaborare a politicilor, de dificultățile în a stabili dacă schema de zbor aplicabilă a condus la o deteriorare a climatului zgomotului de noapte, de atenția acordată preocupărilor persoanelor afectate, de mecanismul instituit pentru a revizui efectul sistemului, de contribuția generală economică asigurată de zborurile nocturne și capacitatea persoanelor afectate de a părăsi zona. Aceasta a concluzionat că, în fond, autoritățile nu au depășit marja lor de apreciere prin faptul că nu au găsit un echilibru corect între dreptul la viață privată și a domiciliului persoanelor afectate de aceste regulamente și conflictul de interese ale altora și a comunității ca un tot întreg, în consecință, neatestînd nicio încălcare a Articolului 8.

În relație cu dreptul la mediu

Extinderea marjei de apreciere de care se bucura statele atunci cînd analizează respectarea dreptului la mediu în general și la un mediu sănătos, depinde de natura dreptului afectat de către ingerință și de importanța acestuia pentru solicitant. Ambii factori joacă un rol central în punerea în aplicare a clauzei derogatorii a Articolului 8, atunci cînd statele sunt puse în situația de a stabili un echilibru (corect) între interesele concurente. Cu alte cuvinte, Curtea va analiza dacă reclamația se referă la un aspect general (cum ar fi dreptul la respectarea domiciliului), sau dacă aceasta afectează mai multe aspecte intime ale unui

individ (cum ar fi sănătatea fizică sau mentală). În timp ce Curtea a dat dovadă de reticență în favorizarea individului vis-à-vis de comunitatea largă în primul grup de cazuri, când se confruntă cu o ingerință de al doilea tip, nu numai că reduce marja de apreciere a autorităților naționale, dar, de asemenea, examinează cu atenție modul în care autoritățile naționale au respectat obligațiile lor pozitive în temeiul Articolului 8 al Convenției. Justificările generale, cum ar fi bunăstarea economică a țării nu vor fi suficiente, în majoritatea cazurilor, pentru a permite o ingerință, cu excepția situației în care statele pot dovedi că nu există alte posibile interferențe care ar fi mai puțin dăunătoare și deranjante. În cazul *Powell și Rayner* reclamații s-au plîns de nivelul excesiv de zgomot în legătură cu activitatea Aeroportului Heathrow. Construirea reclamației a fost bazată pe faptul că spațiul în mod excesiv survolat în timpul zilei și într-o măsură limitată pe timp de noapte, era privit ca o zonă de mare de zgomot care creaa disconfort pentru rezidenți. Invocînd Articolul 8 al Convenției, reclamații s-au plîns că, din cauza zgomotului excesiv generat de traficul aerian în interiorul și în afara Aeroportului Heathrow, fiecare dintre ei a fost victima unei ingerințe nejustificate din partea Regatului Unit în dreptul garantat de articolul în cauză. Curtea Europeană a constatat că

[...] În fiecare caz, deși în diferite grade de măsură, calitatea vieții private a reclamanților și a posibilității de beneficiere de domiciliu au fost afectate în mod negativ de zgomotul generat de utilizarea aeronavelor Aeroportului Heathrow.

Din perspectiva interesului economic al țării de a avea aeroporturi internaționale mari, chiar și în zonele urbane dens populate, și avînd în vedere faptul că au fost introduse o serie de măsuri de către autoritățile responsabile de a controla, reduce și compensa zgomotul produs de aeronave în interiorul și în apropierea aeroportului Heathrow, care au fost adoptate progresiv într-o manieră participativă, Curtea Europeană a considerat, în unanimitate, că guvernul Regatului Unit nu a depășit marja de apreciere conferită și nu au

încălcă echilibrul echitabil ce trebuie respectat în conformitate cu Articolul 8. În schimb, în *López Ostra* Curtea a constatat o încălcare a Articolului 8, când statul nu a reușit să găsească un echilibru corect între bunăstarea economică a orașului și beneficierea efectivă a reclamantei de drepturile sale: aceasta s-a plîns că atunci când s-a decis construirea unei instalații de tratare a deșeurilor, Consiliul nu putea să nu fie la curent cu obligația de a respecta domiciliul, viața privată și viața de familie a reclamantei. În plus, acesta nici nu a oferit despăgubiri pentru neplăcerile create.

Partea III – Obligațiile pozitive

Obiectul Articolului 8, în esență, este protejarea individului împotriva ingerințelor arbitrare a autorităților publice. Cu toate acestea, articolul nu doar obligă statul să se abțină de la astfel de ingerințe: adițional față de interpretarea negativă, acesta presupune și obligații pozitive, a căror gestiune este la fel de funcțională pentru respectarea vieții private sau de familie. Faptul că acest lucru se întâmplă tot mai des reprezintă o consecință a gradului de conștientizare crescut a publicului cu privire la drepturile acestora vis-à-vis de stat și a ceea ce poate fi așteptat în mod legitim din partea autorităților naționale, în special ceea ce ține de accesibilitatea crescută la informațiile cu privire la diferite aspecte, face ca omul obișnuit să fie la curent cu descoperirile științifice și tehnice.

Obligațiile pozitive prevăzute de Articolul 8 au fost discutate pentru prima dată în 1997, în *Marckx*. După care Curtea a punctat că cuvântul "respect" conținut în primul paragraf al Articolului 8 sugerează existența unor obligații pozitive din partea statelor. Cu toate acestea, din cauza caracterului dispoziției, identificarea unor astfel de obligații suferă de pe marginea marjei largi de apreciere oferită statelor prin clauza de derogare. Nu doar că drepturile Articolului 8 pot fi obiectul restricțiilor ori de câte ori sunt prezente condițiile stabilite în paragraful 2, ci și noțiunea de "respect" este oarecum abstractă, mai ales atunci când este privită ca sursă obligațiilor pozitive. Și nu în ultimul rând, majoritatea reclamațiilor cu privire la Articolul 8 se referă la situațiile în care statul este solicitat să se pronunțe asupra litigiilor dintre indivizii oponenți sau dintre anumite grupuri de persoane. Pentru a decide astfel de plângeri Curtea, de cele mai multe ori, va concluziona că statul nu a identificat un echilibru între interesele invocate, dând astfel naștere

încălcării Convenției. Doar în mod excepțional, aceasta va merge atât de departe încât să indice măsurile adecvate care ar fi trebuit să fie aplicate pentru "protejarea" reclamantului în exercitarea dreptului. Domeniul de protecție al Articolului 8 a devenit mult mai complex, așa cum și jurisprudența s-a dezvoltat, extinzându-se până la obligarea părților contractante de a asigura protecție împotriva riscurilor care apar în relațiile individuale (spre deosebire de dezvoltarea relațiilor între indivizi și stat). Prin urmare, analiza care urmează se referă la toate cele patru domenii de aplicare ale Articolului 8.

Protejarea vieții private

Datoria de a proteja sfera vieții sexuale și a relațiilor interpersonale este una dintre obligațiile pozitive care descind din Articolul 8. Îndeplinirea acestei obligații presupune, în primul rând, incriminarea acțiunilor indivizilor care interferează cu valorile fundamentale și aspectele esențiale ale vieții private.¹⁸⁶ Cu toate acestea, obligația, nu poate fi interpretată ca excluzând prevederea ce ține de remedierea civilă nelimitată în condițiile în care sunt puse în aplicare sancțiunile de drept penal, chiar și în cazurile în care puse în joc sunt drepturile copiilor și a altor persoane vulnerabile.¹⁸⁷

Integritatea fizică și psihică sunt protejate de noțiunea de viață privată și, de asemenea, beneficiază de protecție pozitivă. Decizia de a nu urmări penal persoanele responsabile de atacarea fizică și verbală a

---

¹⁸⁶ *X and Y v. Olanda, care se referea la imposibilitatea victimei de a avea proceduri penale împotriva făptuitorului unei agresiuni sexuale asupra unei minore de șaisprezece ani (care este vârsta consimțământului), care nu a putut, din cauza unui handicap mintal, să își expună dorințele.*

¹⁸⁷ *Stubbings v. Regatul Unit*

reclamatei, susținută de incapacitatea ei de a iniția o urmărire penală privată, au fost considerate suficiente în *Janković* pentru a stabili încălcarea obligației pozitive astatului care decurge din Articolul 8.

În *Tysiāc* Curtea s-a confruntat cu consecințele aplicării unei legi care interzice avortul, cu excepția cazurilor sarcinii când sarcina reprezintă o amenințare la adresa vieții sau sănătății femeii. În urma refuzului șefului de departament al spitalului de a întrerupe sarcina din motive medicale, reclamanta și-a pierdut vederea după ce a dat naștere. Curtea a considerat că a existat o încălcare a Articolului 8, așa cum Polonia nu a asigurat obligația pozitivă "de a proteja dreptul la respectarea vieții private a reclamantei, într-un context controversat privind dreptul la un avort din motive de sănătate". Obligația de a proteja impune părților contractante să introducă reglementări care să constrângă atât spitalele private cât și cele publice să adopte măsuri adecvate pentru păstrarea integrității fizice a pacienților, al căror consimțământ, bazat pe o înțelegere deplină și cunoașterea posibilelor consecințe ale unei operațiuni, ar trebui să fie obținut înainte de efectuarea oricărei intervenții medicale.¹⁸⁸

Lipsa unor garanții juridice care să acorde atenție deosebită sănătății reproductive a persoanelor care aparțin unui grup etnic vulnerabil (Roma) a fost suficientă pentru a costata încălcarea a obligațiilor pozitive ale statului în *V.C.* Cazul, primul dintr-o serie de cazuri prezentate de femei care au suferit aceeași experiență, privitor la sterilizarea forțată a femeii de etnie romă în timpul nașterii celui de al doilea copil într-un spital public. Conform înregistrărilor medicale, cu puțin timp înainte de nașterea prin cezariană, în timp ce femeia era în travaliu și avea contracții la fiecare trei minute, personalul medical a solicitat reclamantei să semneze o singură propoziție în dosarul ei medical ca "cererea de sterilizare". Femeii i s-a

---

¹⁸⁸ Codarcea.

spus că semnătura era necesară așa cum ca sănătatea ei și a copilului erau în pericol. Aceasta a semnat, deși nu a înțeles ce înseamnă sterilizarea și care sunt consecințele. Solicitățile ei ulterioare de a primi despăgubiri au fost în mod repetat respinse de către instanțele judecătorești naționale. Pe lângă încălcarea Articolului 3 –așa cum tratamentul la care a fost supusă reclamanta atinge pragul de severitate necesar pentru a-l transfera în domeniul de aplicare al acestei dispoziții – Curtea a constatat că Slovacia nu și-a îndeplinit obligația în temeiul Articolului 8 întrucât nu a fost asigurată atenția deosebită sănătății reproductive a reclamantei de origine romă. Ajungând la această concluzie, Curtea a reamintit că atât Comisarul Consiliului Europei pentru Drepturile Omului și Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) a identificat deficiențe grave în legislația și practica referitoare la sterilizare în Slovacia și a declarat că comunitatea romă fiind extrem de defavorizată în multe domenii ale vieții, este mai susceptibilă în a fi afectată de această deficiență. Experții slovaci desemnați de către guvern au ajuns la concluzii similare și au elaborat recomandări specifice cu privire la formarea profesională a personalului medical cu privire la atitudinea față de romi. În ceea ce privește reclamanta, Curtea a constatat că simpla referință la originea ei etnică în fișierul medical, fără a se specifica mai multe informații, a indicat un mod de gândire anumit din partea personalului medical cu privire la modul în care starea de sănătate a reclamantei ar trebui gestionată.

Identitatea sexuală

Protecția pozitivă a identității personale a dat naștere la evoluții semnificative în ceea ce privește identitatea sexuală a transsexualilor. Pentru prima dată când Curții i s-a solicitat să ia în considerare cererile unui transsexual, trecut de la sexul feminin la masculin, al cărui nou statut nu era recunoscut, a fost cazul *Rees*.

Reclamantul a susținut că Articolul 8 impune Guvernul să modifice, sau cel puțin, să adnoteze registrul stării civile pentru a include schimbările sale sexuale, și să a emite un nou certificat de naștere care să reflecte noul său gen.

Bazându-se pe incertitudinile științifice în materie și pe diferențele dintre legislația și practica statelor părți, Curtea a declarat că pentru moment, trebuie să fie lăsat statul respondent să stabilească în ce măsură se poate răspunde cerințelor înaintate de transsexuali și că, în oricare caz, nu poate fi interpretat Articolul 8 ca impunând părțile contractante să modifice registrele de stare civilă, chiar și parțial. Faptul că multe țări (inclusiv Regatul Unit) au acceptat practica de auto-determinare sexuală și au întreprins măsuri pentru a minimiza dezavantajele lipsei recunoașterii juridice, a fost apreciat pozitiv de către Curte. Situația s-a dovedit a fi diferită în *B. v. Franța*, în cazul în care refuzul autorităților de a modifica registrul de stare civilă, în conformitate cu noul sex al reclamantului, a fost considerat o încălcare a Articolului 8 ținând cont de dificultățile cu care se confrunta reclamanta zilnic din cauza nevoii recurente de a-și obține documentele cu privire la starea civilă, precum și faptul că sistemul francez trebuia actualizat pe întreg parcursul vieții persoanei în cauză.

Totuși, Convenția este un instrument viu. Prin urmare, faptul că poziția Curții privind astfel de probleme sensibile și controversate se schimbă nu trebuie să ne surprindă. În *I. v. Regatul Unit și Goodwin* Curtea, având în vedere evoluția cunoștințelor științifice și a practicii internaționale, ținând cont de nevoia de coerență între sistemele juridice, precum și de inconveniențele create persoanelor de nerecunoașterea legală a noului gen, a concluzionat că statele nu mai beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește recunoașterea statutului transsexualilor. Unica marjă de manevră rămasă ține de procedurile de recunoaștere. Chiar și așa, recunoașterea dreptului lor la rambursarea costurilor medicale pentru operația de

schimbare de sex, nu poate fi condiționată de dovedirea necesității terapeutice a acestei operațiuni.¹⁸⁹ În orice caz, introducerea restricțiilor, cum ar fi o perioadă de așteptare înainte de schimbarea de pentru a beneficia de o astfel de despăgubire nu pot fi aplicate mecanic. Prin urmare, perioada de reflecție ar trebui să fie prea lungă în raport cu vârsta solicitantului, iar aplicarea sa în practică ar putea afecta libertatea de determinare a genului și a identității.¹⁹⁰

Încălcarea obligațiilor pozitive care reies din articolul 8 vis-à-vis de drepturile transsexualilor, poate rezulta, de asemenea, dintr-o lacună în legislația relevantă. Acesta a fost punctul principal discutat în *L. v. Lituania*, unde deși legile lituaniene au recunoscut drepturile transsexualilor de a-și schimba nu doar genul, ci și starea lor civilă, nu a existat nici o lege care să reglementeze intervențiile chirurgicale de schimbare de gen. Până atunci, nu existau facilități medicale adecvate accesibile sau puse la dispoziția persoanelor în cauză. Ca consecință, reclamantul se afla într-o poziție intermediară al unui transsexual pre-operatoriu: el a suferit o intervenție chirurgicală parțială, modificând anumite acte importante cu privire la starea civilă, dar pînă nu s-a efectuat operația completă, codul său personal nu s-a modificat și, prin urmare, în anumite situații semnificative din viața sa, cum ar fi oportunități de angajare sau de călătorie în străinătate, reclamantul era considerat în continuare femeie. Curtea a notat că, scăparea din legislație cu privire la operațiile de schimbare de gen a pus reclamantul într-o situație dureroasă de incertitudine vis-à-vis de viața privată și recunoașterea identității sale adevărate. În timp ce restricțiile bugetare în serviciul de sănătate publică ar fi putut justifica unele întârzieri inițiale în punerea în aplicare a drepturilor transsexualilor în

---

¹⁸⁹*Van Kück v. Germania.*

¹⁹⁰*Schlumpf v. Elveția*

temeiul Codului Civil, faptul că au trecut peste patru ani, fără ca legislația necesară să fie adoptată, fost considerată o perioadă excesiv de lungă. Ținând cont de puținele persoane implicate, Curtea a considerat că sarcina bugetară a statului nu era una foarte complicată, constatând, astfel, o încălcare a Articolului 8.

Dreptul la cunoașterea originii

În cazul *Gaskin* Curtea a stabilit principiul reglementator accesul la informații despre origine:

Oricine ar trebui să poată stabili detalii ale identității lor ca ființe umane individuale.

Cazul în discuție are originea în dorința solicitantului de a înainta o acțiune împotriva autorității locale pentru neglijență în legătură cu maltratarea la care fost supus în timp ce se afla în îngrijirea statului. Cererea sa către autoritățile locale de divulgare a înregistrărilor ce țin de perioada în care s-a aflat în îngrijirea statului a fost respinsă pe motiv că aceste înregistrări sunt private și confidentiale. În urma acestei decizii, confirmate și în apel, autoritățile competente au adoptat o rezoluție în care informațiile din dosarul solicitantului trebuie să fie puse la dispoziția sa în cazul în care contribuabilii dosarului au dat acordul pentru divulgare, pe care aceștia l-au refuzat. Recunoscând în același timp că autoritățile urmăresc un scop legitim, Curtea a considerat că

Persoanele aflate în situația reclamantului au un interes vital, protejat de Convenție, de a primi informațiile necesare pentru a-și cunoaște și înțelege copilăria și dezvoltarea timpurie.

În echilibrarea intereselor "informatorilor" de a-și menține anonimatul, Curtea a constatat că înființarea unui organ independent însărcinat cu puterea de decizie cu privire la o astfel de cerere ar fi putut fi una din modalitățile prin care Regatul Unit și-ar îndeplini obligațiile sale pozitive reieșind din Articolul 8. Însă dreptul la acces recunoscut în conformitate cu Articolul 8 nu este absolut. Într-adevăr, în *Gaskin* Curtea a

ajuns la o decizie în favoarea reclamantului numai după o examinare amănunțită și evaluarea intereselor publice în cauză.

În determinarea legăturilor juridice

În *Krušković* Curtea s-a confruntat cu imposibilitatea reclamantului de a-și recunoaște paternitatea așa cum acesta și-a pierdut capacitatea juridică. Constatînd o încălcare a Articolului 8 Curtea a observat că, în conformitate cu legislația națională, autoritățile competente ar fi putut invita tutorele legal al solicitantului pentru a solicita consimțămîntul pentru recunoașterea paternității. Alternativ, centrul de sănătate, de care reclamantul era dependent, ar fi putut lua măsuri pentru a-l ajuta în încercările sale de a-și recunoaște paternitatea. Întrucît niciuna dintre opțiunile de mai sus nu au fost realizate, reclamantul a fost nevoit să recurgă la acțiunile civile. Acestea au trebuit să fie inițiate de către centrul de asistență socială, reclamantul avînd statutul de inculpat, chiar dacă el a fost cel care a vrut să recunoască paternitatea. În legislația națională nu există nici o obligație legală care să prevadă servicii sociale pentru o astfel de procedură și nici un termen limită stabilit, așa că această opțiune nu s-a materializat niciodată, în pofida declarației făcută în acest sens de reclamant la registru. Timp de doi ani și jumătate, el a fost lăsat într-un vid legal, așa cum cererile sale au fost ignorate. Curtea nu a putut accepta faptul că aceasta ar fi fost în cele mai bune interese ale tatălui, care dat dovadă de un interes vital în stabilirea adevărului biologic cu privire la un aspect important al vieții sale private, sau a copilului și, prin urmare, s-a constatat o încălcare a Articolului 8.

Protecția “vieții sociale private”

În cazul de la *Von Hannover*¹⁹¹ Curții i s-a solicitat să hotărască dacă publicarea imaginilor persoanelor publice (Prințesa Caroline, un membru al familiei regale din Monaco), fotografiate în alte ipostaze decât cele oficiale, ar putea fi o încălcare a Articolului 8. Concluzia emisă a enunțat că e de datoria statelor să se asigure că dreptul la respectarea imaginii persoanelor aflate sub jurisdicția lor, de către părți terțe, inclusiv jurnaliștii. Avînd în vedere faptul că reclamanta nu a înaintat nici o poziție oficială în sau pe numele Principatului Monaco, cu privire la faptul că imaginile luate țineau de viața sa privată, chiar dacă a fost fotografiata în locuri publice, precum și faptul că acestea au fost făcute de paparazzi fără știrea sau acordul ei, Curtea a constatat că protecția vieții private se extinde dincolo de cercul privat al familiei și include, de asemenea, și o dimensiune socială. O persoană, chiar și una bine cunoscută publicului larg, trebuie să poată beneficia de "așteptările legitime" de protecție și respect pentru viața privată. Ca un corolar, Curtea a constatat că Germania a avut datoria de face legislația mai clară cu privire la distincția între "figuri ale societății contemporane par societate", a căror viață privată trebuie să fie protejată numai în sfera lor privată, și figuri "relativ" publice, cum ar fi reclamanta, care au dreptul la o protecție mai extinsă. Cu toate acestea, în *Mosley*, Curtea nu a constatat nici o încălcare a Articolului 8 ce ține de publicarea de articolelor în ziare și pagini web, imagini și videoclipuri legate de activitățile sexuale ale reclamantei și a specificat faptul că această dispoziție nu poate fi interpretată ca obligînd mass-media să anunțe în prealabil publicarea acestora.

---

¹⁹¹ Alte două cazuri ale aceluiași solicitant, referitoare la refuzul instanțelor germane de a interzice orice publicarea ulterioară a imaginilor care arată reclamanta și familia ei în vacanță, sunt pendinte în fața Marii Camere, la momentul în cauză.

În reglementarea industriei private

Conform Articolului 8 statele au obligația nu doar de a oferi o protecție proactivă a drepturilor indivizilor, ci și să se asigure că exercitarea dreptului nu este împiedicată de acțiunile părților terțe. Cele mai multe dintre cazurile examinate de Curte ce țin de Articolul 8 presupun activitățile nocive ale siturilor industriale și emisiile în mediul înconjurător, voluntare sau accidentale, a substanțelor periculoase. În *Fadeyeva* reclamanta, care locuia într-un apartament oferit de stat, situat într-o zonă de securitate sanitară alături de o uzină siderurgică, s-a plîns că activitatea acesteia îi pune în pericol viața și sănătatea și că refuzul de a-i identifica o altă locuință, încalcă obligațiile pozitive pe care le au statele în temeiul Articolului 8. Curtea, bazîndu-se pe observațiile autorităților, a remarcat faptul că concentrația de substanțe periculoase din atmosferă în zona dată a depășit cu mult "limita maximă permisă" stabilită de legislația rusă. Acțiunea judiciară înaintată de către reclamantă cu privire la identificarea unui apartament în afara zonei date, s-a soldat doar cu faptul că reclamanta a fost pusă pe o "listă generală de așteptare", și nu pe "lista prioritară de așteptare", care au fost considerată de Curte ca necesară pentru reclamantă. Prin urmare, judecătorii de la Strasbourg, au concluzionat că există o încălcare a Articolului 8 al Convenției în ceea ce privește eșecul statului pîrît de a găsi un echilibru corect între interesele comunității și beneficierea reclamantei de dreptului său la respectarea domiciliului și a vieții private. Deși nu era statul cel care monitoriza activitatea uzinei siderurgice, Curtea a constatat că responsabilitatea statelor în cazurile ce țin de problemele de mediu rezultă din incapacitatea acestora de a reglementa sectorul privat.

În cazul în care activitate poluantă încălca legile naționale existente, statului sau interesului economic general îi este dificil să se expună cu privire la funcționarea ilegală continuă a sectorului dat.¹⁹² Întârzierile în efectuarea unei evaluări a impactului asupra mediului presupun și implicarea responsabilității statului.¹⁹³ Cu toate acestea, Curtea nu este dispusă să accepte că lipsa de certitudine a comunității științifice și tehnice în ceea ce privește operațiunile date poate fi folosită ca justificare pentru a amâna adoptarea măsurilor eficiente și proporționale care presupun prevenirea daunării grave și ireversibile mediului. În acest sens, judecătorii din Strasbourg au specificat faptul că principiul precauției,¹⁹⁴ al cărui scop este de a asigura un nivel ridicat de protecție a sănătății, siguranței consumatorilor și a mediului, trebuie să prevaleze¹⁹⁵ în fața celorlalte.

În asigurarea informației privitor la riscurile pentru mediu și sănătate

În *Guerra și alții* Curtea a considerat că Italia a încălcat Articolul 8, în ceea ce ține de viața privată și de familie, prin faptul că nu a reușit să asigure populației locale informații despre factorii de risc și despre modul în care trebuie să acționeze în cazul unui accident la o uzină chimică din apropiere. Informațiile au fost solicitate autorităților naționale competente de către reclamanți în mod expres. Acestea au fost

---

¹⁹² *Guerra și López Ostra*.

¹⁹³ *Giacomelli v. Italia*, unde studiul de impact asupra mediului a fost efectuat la șapte ani după aplicarea unui tratament cu deșeuri (inclusiv periculoase) a început să funcționeze, în ciuda cerinței legale ca aceasta să fie realizată înainte de începerea activităților.

¹⁹⁴ Întruchipat în mod explicit în Declarația de la Rio din 1992, principiul este văzut ca fiind parte din *acquis-ul comunitar*. Incluziunea sa în *Tratatul de la Maastricht* a marcat evoluția cifrei de la principiul filosofic la sfera juridică.

¹⁹⁵ *Tătar v. România*. Cazul a fost despre contaminarea mediului înconjurător cu substanțe chimice periculoase utilizate în industria de extracție a metalelor prețioase.

furnizate numai după ce a încetat producția industrială. Dreptul inter-dimensional de a solicita și de a primi informații cu privire la mediu și riscurile ce țin de locul de trai a constituit, de asemenea, obiectul cazului *Öneryıldız v. Turcia*, unde atât Camera, cât și Marea Cameră au constatat că plângerea trebuie examinată din perspectiva Articolului 2.

Neprezentarea informațiilor referitoare la consecințele cauzate militarilor expuși la experimente chimice, a condus la concluzii diferite cu privire la încălcarea Articolului 8. În *McGinley și Egan* plângerea reclamanților cu privire la încălcarea a dreptului la viața privată și de familie prin necomunicarea faptului că a fost înregistrat un nivel înalt de radiații pe Insula Christmas, a fost respinsă. Judecătorii de la Strasbourg au ținut cont că statul a respectat obligația pozitivă care rezultă din Articolul 8, cu privire la punerea în aplicare a mecanismelor adecvate care să permită celor implicați în activități periculoase (de exemplu experimente nucleare) să aibă acces la toate informațiile relevante și adecvate. Orice eșec al reclamanților de a le accesa nu ține de responsabilitatea statului, care nu a încălcat aspectul pozitiv al Articolului 8. În cazul *L.C.B.*, care se ocupa de efectele asupra sănătății veteranilor din Insula Christmas și a urmașilor acestora, Curtea a constatat că, în principiu, e posibil să se ia în considerare plângerea reclamantei afirmând că statul nu a oferit asistență și consiliere părinților ei și nu i-a monitorizat sănătatea în temeiul Articolului 8, prioritatea diagnosticării acesteia cu leucemie. Cu toate acestea, plângerea nu a înaintat așa cum întrebarea a fost deja examinată în temeiul Articolului 2. În *Roche*, un fost soldat a susținut că a dezvoltat hipertensiune arterială, o boală cronică obstructivă a căilor respiratorii (bronșită) și astm bronșic, ca urmare a participării sale la testarea gazelor muștar și nervoase desfășurată sub auspiciile Forțelor Armate Britanice. Acesta a aplicat pentru pensia de invaliditate la Tribunalul de Apel pentru Pensii, care a constatat că nu a existat nici o dovadă care ar sugera o legătură între testări și condiția medicală a reclamantului, așa

cum toate dovezile "medicale" și "politice" prezentate de către solicitant, au dus doar la demonstrarea parțială a situației. Lipsa informațiilor a fost, de asemenea, cauzată de faptul că studiile epidemiologice desfășurate la scară largă privind incidentul, au început a fi realizate doar la 10 ani după ce reclamantul a început căutarea datelor și după ce a depus cererea la Curte. Curtea a punctat faptul că incertitudinea reclamantului privind stabilirea dacă a fost sau nu acesta supus pericolului prin participarea la testele chimice ar putea fi considerată, în mod rezonabil, cauză a anxietății și stresului substanțial. Lipsa oricărei obligații de a dezvălui și a informa persoanele relevante, faptul că divulgarea ar fi fost fragmentată și, după patru ani, încă nefinisată, împreună cu alte împrejurări ilustrate mai sus, au determinat Curtea să constate o încălcare a Articolului 8 și anume prin faptul că Regatul Unit nu și-a îndeplinit obligația sa pozitivă de a pune în aplicare procedură eficientă și accesibilă care să-i asigure reclamantului accesul la toate informațiile relevante și adecvate permițând, astfel, tribunalului sesizat pentru acordarea pensiei să evalueze orice risc la care a fost expus reclamantul în timpul participării la teste.

Obligația pozitivă de a furniza informații adecvate cu privire la activitățile periculoase, de asemenea, se aplică, în ceea ce privește persoanele care sunt obligate să trăiască într-un anumit loc, cum ar fi deținuții. În *Brînduse*, Curtea a avut de a face cu o plîngere privind aerul neplăcut și duhoarea provenind de la un sit aflat la o distanță de 20 de metri de la penitenciar, utilizat anterior pentru eliminarea deșeurilor menajere. Groapa de gunoiera administrată de către o societate condusă de consiliul local. În ciuda absenței oricărei legături de cauzalitate între deteriorarea sănătății reclamantului și apropierea penitenciarului de fosta groapă de gunoi, Curtea a decis să examineze plîngerea în temeiul Articolului 8. Ținînd cont de concluziile studiilor asupra mediului și durata de timp în care reclamantul a trebuit să sufere consecințele în cauză,

Curtea a observat că bunăstarea, calitatea vieții reclamantului, și în cele din urmă viața privată au fost negativ afectate nu doar din cauza privării de libertate.

Aplicabilitatea Articolului 8 a fost, de asemenea, fondată pe faptul că plângerea referitoare la aspectele diferite condițiilor de detenție, care au afectat unicul "spațiu de locuit" accesibil reclamantului în perioada de detenție. Responsabilitatea României pentru încălcarea Articolului 8, s-a bazat pe cinci puncte principale:

- ❖ societatea care gestiona gaura de gunoiera condusă de către Consiliul Local, care prin urmare, putea fi considerat în mod direct responsabil pentru mirosul dăunător produs;
- ❖ deși oficial gaura de gunoi a fost funcțională doar 5 ani, s-au prezentat dovezi care arătau că aceasta a fost utilizată de către persoane fizice, așa cum autoritățile nu au luat măsuri pentru a asigura închiderea efectivă a sitului;
- ❖ absența unei autorizații adecvate pentru funcționare sau închidere, au făcut ilegală activitatea sitului tolerată de către autorități;
- ❖ studiile preliminare cu privire la efectul poluării, care ar fi trebuit realizate înaintea autorizării activității sitului, au fost efectuate, de fapt, abia după 3 ani de la încetarea activității acestuia, când acesta a avut loc un incendiu pe teritoriul în cauză;
- ❖ dovada că activitatea sitului era incompatibilă cu cerințele de mediu stabilite de legislația națională, și că provoca daune inacceptabile locuitorilor din zonă prin mirosurile eliminate.

Asigurarea alternativelor în cazul locurilor de trai nesănătoase

În cazul în care condițiile adverse de mediu ale unei locații cauzează poluarea, problemele de sănătate persoanelor care locuiesc în acea regiune sau deteriorarea caselor acestora, statele sunt obligate să ia măsuri cu privire la toți cei afectați în vederea asigurării protecției vieții lor private și a vieții de familie. Ca o alternativă, statele trebuie să identifice măsuri de reducere a poluării.¹⁹⁶ Imposibilitatea de a reinstala sau de a pune în aplicare măsuri corective în asemenea situații, duc la încălcarea Articolului 8.

Protecția vieții de familie

Cînd vine vorba de viața de familie, jurisprudența indică faptul că două tipuri principale de obligații descind din Articolul 8: prima este de a oferi recunoaștere juridică legăturilor de familie, al doilea este de a acționa pentru a conserva viața de familie. Ceea ce urmează este o imagine de ansamblu a obligațiilor pozitive a statele privitor la aceste două domenii.

Recunoașterea legăturilor familiale

În procesul de evaluare a unei plîngerii cu privire la efectul asupra vieții de familie pe care îl au anumite aspecte ale legilor belgiene ilegite, Curtea a avut ocazia să clarifice faptul că

atunci cînd statul determină în sistemul său juridic intern regimul aplicabil anumitor legături de familie, cum ar fi cele dintre o mamă necăsătorită și copilul ei, acestea trebuie să acționeze într-un mod calculat, pentru a permite celor interesați să ducă o viață de familie normală. Așa cum este prevăzut în Articolul

---

¹⁹⁶ *Dubetska și alții v. Ucraina*

8, respectul pentru viața de familie înseamnă, în opinia Curții, existența în dreptul intern al garanțiilor juridice care fac posibilă integrarea copilului în familie din momentul nașterii. În această privință, statul are dreptul la alegerea diferitor mijloace, însă o lege care nu reușește să îndeplinească această cerință încalcă paragraful 1 al Articolului 8, fără a fi posibil un apel examinat în conformitate cu paragraful 2.¹⁹⁷

Afirmînd că dreptul la viața de familie se extinde dincolo de relațiile formale și aranjamentele legitime, Curtea a subliniat că adoptarea unei legi care îndeplinește cerințele prevăzute în Articolul 8 nu este suficientă, așa cum respectarea și interpretarea acesteia sunt la fel de importante. În timp ce instanțele naționale au obligația de a interpreta dreptul intern în conformitate cu Convenția, responsabilitatea statului se va discuta numai atunci cînd se atestă o eroare vădită de interpretare: prin urmare, pentru a declanșa răspunderea, instanțele naționale trebuie să aprecieze faptele sau legislația internă într-un mod nerezonabil, arbitrar sau în mod evident incompatibil cu principiile fundamentale ale Convenției. În schimb, nu se va considera vreo încălcare atunci cînd ingerințele Articolului 8 sunt întemeiate în baza necesității de a proteja realitatea socială vis-à-vis de o realitate superficială și pur biologică din punct de vedere teoretic.¹⁹⁸ Cu toate acestea, jurisprudența de la Strasbourg, lasă loc și pentru excepții, una dintre cele mai importante este reprezentată de hotărîrea¹⁹⁹ din 1997 care a analizat neregunoaștere juridică a legăturilor de paternitate între un "copil AID" și tatăl său social, un bărbat transsexual (trecut de la femeie la bărbat) care a fost partenerul

---

¹⁹⁷ *Marckx*.

¹⁹⁸ *Yousef v. Olanda*

¹⁹⁹ *X, Y and Z v. Regatul Unit* [GC].

mamei, constatându-se că aceasta nu reprezintă o încălcare a Articolului 8. Având în vedere caracterul dinamic al Convenției și schimbarea percepției sociale a problemelor legate de transsexualitate, nu ar fi fost o surpriză dacă această poziție ar fi suferit modificări. Într-adevăr, cu *I.* și hotărârile *Goodwin*, Curtea și-a schimbat deja poziția în legătură cu înregistrarea modificărilor sexului în scopul căsătoriei, concluzionând că legislațiile naționale care acceptă numai a sexului "biologic" înregistrat la naștere încalcă esența dreptului la căsătorie.

Obligația pozitivă de a respecta viața de familie nu susține doar faptul că trebuie să fie posibilă recunoașterea legăturilor de familie, dar și opusul acestei afirmații: nici unul dintre subiecții implicați nu trebuie constrânși spre asemenea afirmație. Astfel, tații care doresc să conteste paternitatea unui copil, provocând prezumțiile legale sau recunoașterea anterioară a acestora (de exemplu, probele biologice proaspete nu sunt disponibile sau accesibile la momentul recunoașterii) trebuie să aibă posibilitatea și dreptul de a realiza acest lucru.²⁰⁰

Păstrarea vieții de familie

Odată stabilită, viața de familie poate fi întreruptă doar în circumstanțe excepționale. Desigur, aceasta nu înseamnă că Convenția interzice despărțirea sau divorțul. Ceea ce face, în schimb, este să încerce să prevină acțiunile care cauzează o destrămare a relației părinte / copil. Jurisprudența relevantă a stabilit obligații variate, inclusiv cele pozitive pe care statele și le asumă în acest sens. Acestea sunt, în primul rând, procedurale și se referă la procesul prin care membrii familiei sunt separați și modul în care deciziile privind încredințarea și dreptul de vizită sunt exercitate, precum și măsurile de facilitare a reuniunii

---

²⁰⁰*Phinikaridou v. Cyprus; Shofman v. Rusia.*

membrilor familiei, după separarea ce a avut loc.²⁰¹ Obligațiile procedurale mai cuprind și dreptul de a cere revizuirea judiciară a temeiniciei atribuirii autorității părintești, în vederea beneficierii de aceasta fără discriminare.²⁰²

Deciziile de a despărți copiii de părinții lor, pentru plasarea în grija statului și adoptare, reprezintă o ingerință gravă în viața de familie în sensul Articolului 8, în special atunci când consecințele lor sunt ireversibile. Acest lucru explică de ce Curtea acordă o atenție deosebită procesului de luare a deciziilor, deși Convenția nu presupune nici o cerință specială. În prezent, este un principiu bine stabilit faptul că părinții trebuie să fie implicați în procedurile de acest gen, care pot fi administrative sau judiciare. Fundamental este faptul că interesele lor sunt luate în considerare în mod corespunzător și se evaluează în raport cu mizele conflictuale. Modul lor de participare nu este stabilit, la fel nu este și nivelul lor de implicare, așa cum acestea vor depinde foarte mult de gravitatea măsurii în cauză.²⁰³ Numai în circumstanțe excepționale, de exemplu atunci când decizia trebuie să fie luată pentru a proteja un copil într-o situație de urgență sau pentru că persoanele care dețin custodia copilului sunt văzute ca o amenințare stringentă pentru copil, Curtea va lua decizia fără implicarea celor care au custodia minorului. În asemenea circumstanțe, Curtea trebuie să fie sigură că autoritățile naționale au luat în considerație că există circumstanțe care justifică îndepărtarea bruscă a unui copil din grija părinților, fără nici o prevenire anterioară sau consultare. În cazul decizional, un accent mare se va pune pe aprecierea dacă statul a efectuat o evaluare a

---

²⁰¹ Olsson.

²⁰² *Zaunegger v. Germania*

²⁰³ *Sahin v. Germania* [GC].

impactului măsurii propuse asupra părinților și copiilor și dacă au fost explorate toate alternativele posibile.²⁰⁴ În toate cazurile, principiul de bază este că ordinele de îngrijire sunt considerate ca măsuri temporare, care urmează a fi încetate îndată ce o vor permite circumstanțele, iar punerea în aplicare a acestor măsuri trebuie să fie în conformitate cu scopul final de a reuni părintele și copilul. Obligația pozitivă de a lua măsuri pentru facilitarea reîntregirii familiei într-un timp cât mai rezonabil va începe să crească progresiv în ochii autorităților competente începând cu perioada de îngrijire copilului, subiectul fiind mereu echilibrat luându-se în considerare interesele superioare ale copilului.²⁰⁵

Obligația pozitivă de a păstra viața de familie, cuprinde, de asemenea, obligația de a facilita comunicarea cu frații separați prin decizii judiciare. Acest lucru este cu atât mai mult valabil atunci când decizia a fost luată de către jurisdicția internă din propria inițiativă. În *Mustafa și Armagan Akin* Curtea a observat că menținerea legăturilor dintre copii reprezenta un obiectiv prea important pentru a fi lăsat la discreția părinților, în special în prezența unor indicii clare a unui comportament obstructiv din partea unuia dintre părinți. În cele din urmă, lipsa motivelor prezentate de către instanțele judecătorești naționale (inclusiv Curtea de Casație) prin care se argumenteze de ce au fost separați cei doi frați și de ce regimul de comunicare solicitat de reclamanți a fost respins, împreună cu incapacitatea judecătorilor impuși de caz să găsească alternative adecvate pentru a se asigura că cei doi frați s-ar vedea în mod regulat, a condus Curtea să constate o încălcare a Articolului 8. Pentru a decide cazul, Curtea a subliniat că nu doar interesului

---

²⁰⁴ *Venema v. Olanda*

²⁰⁵ *K. and T. v. Finlanda*[GC].

copilului trebuie să i se dea o importanță majoră în procedura de oferire a custodiei, dar că și opinia copiilor trebuie să fie audiată:

Curtea atestă nu doar faptul că Tribunalul din Odemis nu a solicitat opinia copiilor, ci, și faptul că acesta nu a reușit să își întemeieze decizia pe niciun argument relevant, cum ar fi evaluările psihologice și de altă natură ale experților, în ciuda faptului că reclamantii au specificat că situația în care se află le provoacă probleme psihologice.

Neexecutarea deciziilor judiciare cu privire la acordarea custodiei sau reglare drepturilor de acces ar putea, de asemenea, declanșa responsabilitatea internațională a statului. Situația tipică apare atunci când unul dintre tutori sau bunici are obiecții cu privire la exercitarea unui astfel de drept de către celălalt părinte și statul nu se asigură că decizia instanței este executată. În această privință, poziția Curții este mai degrabă moderată: în timp ce reunoaște prezența unei obligații pozitive ce revine statelor, Curtea consideră că această responsabilitate nu este absolută și neapărat trebuie echilibrată cu "interesul major al copilului" și drepturile acestuia în temeiul Articolului 8. Luând în considerație faptul că autoritățile naționale au făcut minimul necesar care poate fi, în mod rezonabil, solicitat în circumstanțele excepționale ale fiecărui caz pentru a obține cooperarea părinților în executare hotărârii judecătorești, Curtea nu a constatat nici o încălcare a Articolului 8. În toate situațiile menționate mai sus, factorului temporal i se acordă o importanță deosebită, consecințele întârzierii pentru cei vizați fiind ireversibile,²⁰⁶ în special atunci când acestea sunt însoțite de lipsa oportunităților pentru membrii familiei de a-și susține comunicarea cu copiii din anumite cauze, cum ar fi lipsa efortului depus de către autoritățile responsabile de bunăstarea socială pentru a

---

²⁰⁶ *Pawlik v. Polonia; Zwadka v. Polonia; Bove v. Italy; Reigato Ramos v. Portugalia.*

facilita reunificarea sau, din cauza restricțiilor privind dreptul tutorelui la acces. Acestea pot servi drept indiciu cu privire la intențiile organelor naționale de a consolida relația copilului cu îngrijitorii de substituție, mai degrabă decât cu familia de origine, fapt care este în contrast flagrant cu obligațiile pozitive care decurg din Articolul 8.²⁰⁷ În schimb, la trecerea unei perioade considerabile de timp din momentul separării, interesul copilului de a nu schimba din nou situația sa sau a familiei *de facto*, poate deroga de la interesele părinților de a-și avea familia reunită.²⁰⁸

Statele sunt obligate să păstreze viața de familie ori de câte ori este aplicabil Articolul 8: în *Moretti și Benedetti* Curtea a constatat o încălcare a obligației pozitive, reclamantii depunând o cerere pentru adoptarea unui copil care a fost plasat în familia lor imediat după naștere pentru o perioadă de cinci luni, iar aceasta nefiind examinată cu atenție și în perioada de timp necesară înainte ca acest copil să fie declarat disponibil pentru adopție și, ulterior, fiind selectat un alt cuplu pentru aceasta. Recunoscând în același timp că nu este de competența Curții să substituie motivarea autorităților naționale cu privire la măsurile pe care ar fi trebuit adoptate pentru asigurarea bunăstării copilului, judecătorii de la Strasbourg au menționat că deficiențele din procedura națională au avut un impact direct asupra vieții de familie a reclamantilor.

De asemenea, obligațiile pozitive sunt, de multe ori, prezente în cazuri ale Articolului 8 referitoare la răpirea internațională a copiilor și la imigranți. Având în vedere creșterea alarmantă a acestora, precum și a implicațiilor complexe suferite din perspectiva dreptului internațional, acestea sunt examinate în partea IV de mai jos, pagina Partea IV - Domeniile problematice selectate.

---

²⁰⁷ *R. v. Finlanda.*

²⁰⁸ *K.A.*

Protecția împotriva amenințărilor externe

Articolul 8 impune responsabilitatea autorităților de a se asigura că viața privată și de familie a indivizilor se bucură de protecția de care are nevoie chiar și atunci când potențialele amenințări vin din cadrul familiei și ar putea, prin urmare, fi considerate o "chestiune privată".²⁰⁹ În cazul *Bevacqua și S.* reclamanții s-au plîns că autoritățile bulgare nu au reușit să asigure respectarea vieții lor private și de familie, în situația dificilă a divorțului doamnei Bevacqua de soțul abuziv, al cărui violență a crescut după ce reclamanta l-a acuzat de agresiune. Fiind considerat o "problemă privată", Curtea a subliniat că litigiul este incompatibil cu obligația autorităților de a proteja viața de familie a reclamantei. Eșecul instanțelor naționale de a adopta, fără întârziere, măsuri de custodie provizorii într-o situație în care a fost cel mai mult afectată bunăstarea copilului, precum și măsurile insuficiente aplicate ca reacție la comportamentul soțului reclamantei au condus la constatarea unei încălcări a Articolului 8 privind de viața de familie.

Aspectele vieții private și familiale ale Articolului 8 au fost luate în considerare în comun de către Curte în cazul *A. v. Croația*, unde Curtea a constatat o încălcare a articolului sub unghiul vieții private și de familie, prin faptul că autoritățile naționale nu au reușit să pună în aplicare multe dintre măsurile impuse de către instanțele de judecată în cadrul unei întregi serii de proceduri penale pentru a proteja reclamanta de soțul ei (un veteran care a suferit de o tulburare post-traumatică de stres, paranoia, anxietate și epilepsie), sau de a se ocupa de problemele sale psihice, care par a fi cauza comportamentului violent. Refuzul instanțelor naționale de a adopta noi măsuri de protecție care să prevină urmărirea sau hărțuirea reclamantei de către fostul soț pe motiv că aceasta nu a prezentat dovezile unui risc iminent pentru viața ei, a fost, de asemenea,

---

²⁰⁹ *E.S. și alții v. Slovacia*.

considerat o încălcare a dispoziției în cauză. Eșecul autorităților de a asigura reținerea, pentru un tratament psihiatric, a membrilor de familie agresivi, a fost considerat o încălcare a Convenției și în cazul de la *Hajduová*, unde reclamanta a solicitat refugiu pentru ea și copilul său după ce a fost atacată în public și amenințată cu moartea de către fostul soț. După eliberarea acestuia din spital, unde nu i s-a aplicat tratamentul necesar, amenințările au fost reluate.

Jurisdicțiile naționale au respins ulterior plîngerea reclamantei cu privire la refuzul tratării în spital a acuzatului. Curtea, reitărind faptul că Slovacia a avut datoria de a proteja integritatea fizică și psihologică a indivizilor, în special a celor aflați într-o stare vulnerabilă, a constatat o încălcare a Articolului 8 privind atât viața privată, cât și cea de familie: cu toate că fostul soț alreclamanteinu a atacat-o după eliberarea din spital, frica acesteia că amenințările ar putea fi puse în aplicare era binefondată și autoritățile au eșuat în datoria lor de a asigura reținerea persoanei în cauză pentru tratament psihiatric.

Avînd în vedere faptul că internetul, din cauza caracterului său anonim, poate fi ușor de utilizat în scopuri criminale, și avînd în vedere numărul abuzurilor sexuale asupra copiilor, Curtea a precizat că una dintre obligațiile pozitive ale statului prevăzute de Articolul 8 este dispunerea de un sistem de protecție a minorilor împotriva pedofililor care acționează prin intermediul web. În *K.U. v. Finlanda* aceasta a concluzionat că statul nu a reușit să protejeze viața privată a reclamantului luînd în considerație faptul că, în lipsa unui cadru legal care să reconcilieze confidențialitatea furnizorilor de servicii Internet cu respectarea ordinii, prevenirea criminalității și protecția drepturilor individuale, a dat prioritate confidențialității serviciului și nu bunăstării fizice și morale a minorului.

Protecția domiciliului

Curtea a fost solicitată să judece un număr relativ mic de plângeri legate de eșecul autorităților de a conforma cu obligațiile pozitive care descind din Articolul 8 al Convenției în ceea ce privește "domiciliul". În majoritatea cazurilor, plîngerile legate de încălcările dreptului la domiciliul cuiva sunt înaintate de persoane fizice sau de către funcționarii publici. În ceea ce privește pătrunderea în casa cuiva de către autoritățile publice, opinia Curții este clară: nu se încadrează în competența sa de a examina legislația națională și politicile relevante, chiar și atunci cînd aplicarea acesteia ar împiedica stilul de viață tradițional al celor care aparțin unei minorități etnice.²¹⁰ Este posibil să afirmăm că statele nu sunt obligate să pună în aplicare o anumită politică cu privire la domiciliu. Cu toate acestea, Curtea, în timp ce se ocupa de cazurile legate de ingerințele în exercitarea dreptului la domiciliu de către terți, a identificat următoarele ca situații care pot da naștere la o încălcare a obligațiilor pozitive prevăzute în Articolul 8. Acestea sunt:

- ❖ Aplicarea neglijentă a legii. În *Novoseletskiy* Curtea nu a fost convinsă că jurisdicțiile naționale însărcinate cu acest caz au folosit toate mijloacele aflate la dispoziția lor pentru a proteja viața privată și de familie a reclamantului în timpul procedurii de 3 ani cu privire la dreptul său de a ocupa locația. Curtea a fost surprinsă de faptul că jurisdicțiile naționale au respins cererea reclamantului pentru despăgubiri pe motiv că "o compensație pentru prejudiciul moral în cadrul litigiilor dintre proprietar și chiriaș nu [era] este prevăzut de lege", întrucît cererea reclamantului a mers dincolo de relația proprietar-chiriaș, soliciînd instanței de a emite o hotărîre cu privire la pierderea suferită de acesta ca urmare a incapacității sale prelungite de a-și ocupa propriul apartament. Aprofundîndu-se în decizia

---

²¹⁰ Chapman.

autorităților naționale, Curtea a constatat că judecătorul național nu ar fi avut intenția de a face apartamentul disponibil în absența reclamantului, deși importanța acestei întrebări a fost clară și de necontestat, și nici serviciul de urmărire penală nu a luat nici o atitudine în acest sens.

- ❖ O întârziere prelungită și nejustificată a executării unei hotărâri judecătorești privind dreptul de proprietate sau de ocupare. Cel mai frapant în cazul *Surugiu* a fost faptul că doar după o jumătate de an de la revocarea titlului terțului, acestuia i s-a impus o penalitate administrativă întrucât încălcarea dreptului reclamantului la respectarea proprietății sale părea să fie o practică zilnică.
- ❖ Absența supravegherii de către stat a fondului locativ descris în legislația națională. În *Novoseletskiy*, caz citat anterior, reclamantul și-a recuperat în cele din urmă apartamentul în care era practic imposibil să mai locuiască cineva. Organul însărcinat cu posesia și gestionarea fondului locativ al statului nu a întreprins activitățile necesare pentru a repara daunele cât mai curînd posibil și nici nu a luat măsuri pentru a stabili ce s-a întîmplat și a urmări penal responsabilii pentru daunele grave aduse fondului său locativ.

În *Moreno Gómez* reclamanta, spre deosebire de *López Ostra și Hatton și alții*, s-a plîns că dreptul său la respectarea domiciliului a fost încălcat așa cum autoritățile au rămas pasive vis-à-vis de pierderea severă de agrement cauzată de zgomotul persistent pe timp de noapte venit de la cluburile de noapte aflate în apropiere. Inacțiunea a cauzat reclamantului, peste un anumit timp, perturbări grave de somn. Curtea nu doar că a constatat o încălcare a Articolului 8, dar a și făcut o declarație prin care a specificat că dreptul la respectarea domiciliului, consfințit de Articolul 8 ar trebui să fie înțeles "nu doar ca dreptul la zona fizică reală, dar și de beneficierea de liniștea din zona dată", care poate fi împiedicată nu numai de încălcări concrete sau fizice, ci, de asemenea, de zgomot, emisii, mirosuri sau alte forme de interferență. Curtea a observat că cluburile de noapte au fost autorizate de către municipalitate, în ciuda avizului unui expert care

a concluzionat că există o situație de "saturație acustică" generată de un nivel de zgomot mult mai mare decât cel permis de limitele legale. Prin urmare, s-a constatat o încălcare de către municipalitate a obligațiilor pozitive care decurg din Articolul 8 al Convenției.

Eforturile solicitate de la Părțile Contractante, pentru ca obligațiile pozitive care le revin în temeiul Articolului 8 să fie îndeplinite, depind, oarecum, foarte mult de circumstanțele specifice ale cazului. Prin urmare, este dificil de a identifica un prag valabil în toate situațiile. Durata de timp și intensitatea expunerii la zgomot, miros sau emisii s-au dovedit a fi critice în determinarea responsabilității statului, prevalând considerentele complexității cazului, care implică probleme de infrastructură și atacă echilibrul între interese de o importanță egală, cum ar fi cele de trafic și ale locuitorilor dintr-o anumită zonă urbană.²¹¹

În anul 2005, într-un caz important privind romii,²¹² Curtea a considerat condițiile în care trăiesc reclamanții încadrându-se în noțiunile de viață privată, de familie și domiciliu afirmând că România încalcă, printre alte prevederi, Articolul 8 prin incapacitatea de asigura justiție în legătură cu un atac violent. Cazul implica asasinarea, de către o gloată (printre care erau și membri ai poliției locale), a trei bărbați de origine romă și distrugerea ulterioară a paisprezece dintre posesiunile și casele lor, precum și circumstanțele degradante în care victimele au fost forțate să trăiască după eveniment. După ce au fost izgoniți din satul și casele lor, reclamanții au fost obligați să trăiască, iar unii dintre ei încă mai traiesc, în condiții aglomerate și inadecvate (beciuri, cotețe de păsări, și grajduri), schimbând frecvent adresa, conviețuind cu prietenii sau familia în condiții extrem de suprapopulate.

---

²¹¹ *Deés v. Ungaria*

²¹² *Moldova și alții.*

Avînd în vedere că autoritățile naționale au luat măsuri adecvate pentru a pune capăt încălcării drepturilor reclamanților, Curtea a constatat, printre altele, faptul că

- ❖ în ciuda implicării agenților de stat în arderea caselor reclamanților, Procurorii Parchetului nu au reușit să inițieze proceduri penale împotriva lor, asistînd instanțele naționale în a stabili responsabilitatea acestor funcționari și pedepsirea lor;
- ❖ instanțele naționale au refuzat de mai mulți ani să acorde compensații materiale pentru distrugerea bunurilor reclamanților și a mobilierului;
- ❖ doar după zece ani de la evenimentele în cauză, au fost acordate despăgubiri pentru casele distruse, dar nu și pentru pierderea bunurilor;
- ❖ în hotărîrea cauzei penale împotriva sătenilor acuzați, s-au făcut remarci discriminatorii cu privire la originea romă a reclamanților;
- ❖ cererile de compensații morale ale reclamanților au fost, de asemenea, respinse în primă instanță, instanțele civile avînd în vedere că evenimentele - incendiarea caselor și uciderea unor membri ai familiei lor - nu ar fi creat nici o pagubă morală;
- ❖ atunci cînd se analiza cererea unui solicitant pentru o alocație de întreținere a copilului său minor, al cărui tată a fost ars de viu în timpul incidentului, instanța regională acordat o sumă echivalentă cu un sfert din salariul minim legal, și a decis să reducă la jumătate suma respectivă pemitivul că victimele decedate au provocat crimele;
- ❖ 3 case nu au mai fost reconstruite, iar cele reconstruite de către autorități erau inadecvate pentru abitare, și
- ❖ majoritatea reclamanților nu s-au mai întors în satul lor, ci au trăit împrăștiați prin România și Europa.

În opinia Curții, aceste elemente luate împreună au indicat o atitudine generală din partea autorităților române, care a perpetuat sentimentul reclamanților de insecuritate în urma revoltei și a afectat drepturile lor la respectarea vieții lor private, de familie și a domiciliului lor. Având în vedere repercusiunile directe ale acțiunilor agenților statului asupra respectării drepturilor reclamanților, Curtea a considerat că era responsabilitatea Guvernului să se asigure în ceea ce privește condițiile, ulterioare de viață, a reclamanților. Curtea a ajuns la concluzia că această atitudine, și eșecul repetat al autorităților de a pune capăt încălcării drepturilor reclamanților, a constituit o încălcare gravă cu caracter continuu a Articolului 8.

Protecția corespondenței

Intrinsec dreptului deținuților la respectarea corespondenței, garantat de Articolul 8 al Convenție, este dreptul de a fi asigurat cu materialele necesare pentru a scrie. Regula a fost stabilită destul de clar în *Cotlet*, unde s-a adus la cunoștința Curții situația în care un deținutul avea dreptul doar la două plicuri gratuite pe lună, o cantitate care s-a dovedit insuficientă pentru necesitatea lui de a corespunda cu Curtea de la Strasbourg. De fapt, Curtea a primit mai multe scrisori în care reclamantul relatează despre dificultățile pe care le întâmpină în obținerea plicurilor de la alți deținuți. Curtea, în funcție de împrejurările specifice ilustrate mai sus și ținând cont de faptul că reclamantul a transmis mai multe solicitări, care au fost sistematic refuzate, a constatat că autoritățile nu își îndeplineau obligația pozitivă de a asigura solicitantului toate materialele necesare pentru corespunda cu Curtea, încălcând, astfel, Articolul 8. Acest lucru nu înseamnă, totuși, că deținuții au un drept nelimitat de a accesa o gamă largă de materiale de scris sau de faptul că toate costurile prizonierilor pentru corespondență trebuie să fie acoperite de către stat. Cu toate acestea,

restricțiile trebuie să fie formulate în așa fel încât să nu împiedice, în practică, dreptul la corespondență. Obligațiile pozitive se extind și asupra împiedicării divulgării unor astfel de schimburi private.²¹³

---

²¹³ *Craxi v. Italia* (no. 2).

Partea IV – Domeniile problematice selectate

Prezenta secțiune oferă o imagine de ansamblu a aplicării Articolului 8 în 3 domenii problematice - și anume mediul, sechestrarea internațională a copiilor și imigrarea. Acestea au fost selectate așa cum devin subiecte tot mai îngrijorătoare pentru Curte, ca urmare a numărului tot mai mare de cazuri relevante aduse în atenția sa.

Protecția mediului din perspectiva Convenției

Articolul 8 și dreptul la mediu

Articolul 8 a fost invocat în diverse cazuri care implică problemele de mediu, totuși acesta nu este încălcat de fiecare dată când are loc deteriorarea mediului: ca atare, nici un drept cu privire la conservarea naturii nu este inclus printre drepturile și libertățile garantate de Convenție. În *Kyrtatos*, Curtea a constatat că

Nici articolul 8, nici oricare dintre celelalte articole ale Convenției nu sunt special concepute pentru a asigura protecția generală a mediului; în acest sens, alte instrumente internaționale și legislația internă sunt mai pertinente în relațiile cu acest aspect special.

Această declarație, care este încă valabilă, sugerează că trebuie adoptată o abordare prudentă atunci când se discută cu protecția dreptului individual la mediu în temeiul Convenției. Analiza jurisprudenței pe această temă relevă faptul că, pe de o parte, protecția mediului constituie un interes general care poate justifica astfel de ingerințe în exercitarea anumitor drepturi și libertăți garantate de Convenție. Pe de altă parte,

aceasta reprezintă un interes individual, generînd situații în care garanțiile Convenției, majoritatea prevăzute de Articolul 8, au fost încălcate din cauza condițiilor proaste ale mediului.

În ceea ce privește primul aspect, Curtea admite că statele dispun de o marjă largă de apreciere atunci cînd se stabilește un echilibru între cerințele de interes general ale comunității și cerințele de protecție a drepturilor fundamentale ale individului. Autoritățile naționale nu vor trebui să prezinte motive "suficiente", implicînd lipsa practică de mijloace prin care ar putea fi atins scopul legitim. Prin urmare, interesul colectiv cu privire la mediul înconjurător, reprezintă un obiectiv legitim care să justifice restricțiile privind drepturile individuale garantate de Articolul 8. În cazul *Buckley*, solicitanta, cetățean britanic de origine romă, a trăit împreună cu cei trei copii într-o rulotă parcată pe terenul propriu. Așa cum familiei surorii acesteia i-a fost acordată permisiunea de planificare temporară pe un sit din apropiere pentru o unitate, formată din două caravane, reclamanta a solicitat retroactiv consiliului raional permisiunea de planificare pentru cele trei caravane pe situl ei personal. Solicitarea sa a fost respinsă din cauza că, printre altele, utilizarea planificată a terenurilor ar devia de la aspectul rural și deschis al peisajului, contrar planului de dezvoltare locală, obiectivul căruia era protecția mediului rural, esențială fiind totuși dezvoltarea. Constatînd că sistemele de planificare urbane și rurale implică exercitarea unei puteri discreționare în procesul de implementare a politicilor adoptate în interesul comunității, Curtea a recunoscut că autoritățile naționale se bucură de o largă marjă de apreciere în stabilirea, dintr-o multitudine de factori locali inerenți alegerii și punerii în aplicare a politicilor de planificare, a celor mai potrivite politici de planificare sau a celor mai adecvate măsuri individuale pentru cazurile de planificare.

Articolul 8 și dreptul la un mediu sănătos

Nu există nici un drept explicit la un mediu curat și liniștit specificat în Convenție, dar în cazul în care o persoană este în mod direct afectată de zgomot sau altă poluare, poate apărea o problemă în temeiul Articolului 8. Pentru aceasta, ingerința trebuie să afecteze în mod direct domiciliul, viața privată sau de familie a solicitantului. În *Fadeyeva* Curtea a reiterat că efectele negative ale poluării mediului trebuie să atingă un anumit nivel minim pentru a intra în domeniul de aplicare al Articolului 8. Evaluarea acestui nivel este relativă și foarte sensibilă, în dependență de intensitatea și durata de expunere la noxe, efectele fizice sau mentale. Contextul de mediu general ar trebui, de asemenea, să fie luat în considerare. Nu ar fi nici o cerere discutabilă în temeiul Articolului 8 dacă detrimentul invocat a fost neglijabil în comparație cu pericolele de mediu inerente în viața fiecărui oraș modern. Prin urmare, pentru a intra sub incidența Articolului 8, plîngerile referitoare la daunele de mediu trebuie să demonstreze, în primul rînd, că a existat o ingerință reală în sfera privată a reclamantului, și, în al doilea rînd, că a fost atins un nivel înalt de severitate. În *Moreno Gómez* reclamanta a invocat încălcarea dreptului la respectarea vieții private, prin faptul că dreptul ei la somn pe timp de noapte a fost încălcat pe o perioadă lungă de timp prin lipsa de acțiune a autorităților municipale din Valencia, care nu a reușit să pună capăt perturbărilor nocturne. Curtea a considerat că reclamanta a trăit într-o zonă care, indiscutabil, a fost supusă în timpul nopții tulburărilor, în special la sfîrșit de săptămînă, și a observat că municipalitatea a tolerat, și chiar a contribuit la, neglijarea repetată a normelor pe care însuși aceasta le-a stabilit, privind volumul de zgomot pe timp de noapte mai înalt decît nivelurile permise, care a deranjat reclamanta așa cum aceasta se întîmpla în fiecare zi. Acesta a concluzionat că Spania nu a reușit să își îndeplinească obligația pozitivă de a garanta dreptul reclamantului la respectarea domiciliului și a vieții private, încălcînd Articolul 8 din Convenție.

Deteriorarea, în general, a mediului, nu este suficientă pentru a declanșa responsabilitatea statului în temeiul Articolului 8. În *Kyrtatos*, cazul care se referea la eșecul autorităților de a se conforma cu două decizii judecătorești de anulare a două permise de construire a clădirilor în apropierea proprietății reclamanților, provocând astfel distrugerea mediului lor fizic și afectându-le viața, Curtea a făcut distincție între două aspecte. Respingând argumentul că dezvoltarea urbană a distrus mlaștina adiacentă proprietății lor și că zona în care era amplasată casa lor și-a pierdut toată frumusețea pitorescă, Curtea a arătat că poluarea gravă a mediului poate afecta bunăstarea indivizilor și îi poate împiedica să se bucure de propria casă, în așa fel afectând viața lor privată și de familie, chiar și fără un pericol pentru sănătate. Cu toate acestea, pentru a se face apel la Articolul 8, trebuie să existe un efect nociv asupra sferei private a persoanei sau a familiei: în circumstanțele date, Curtea a constatat că tulburările din vecinătatea reclamanților ca rezultat al dezvoltării urbane nu sunt suficient de grave pentru a fi luate în considerare în sensul articolului.²¹⁴

Refuzul autorităților naționale de a se conforma cu deciziile judecătorești de protecție a dreptului la respectarea vieții private și de familie a reclamanților poate declanșa responsabilitatea Articolului 8, deoarece privează garanțiile procedurale care protejează reclamantul de orice rezultat eficient. Acest lucru a fost, în esență, punctul culminant în *Taskin*, în cazul în care plîngerea referitoare la activitatea unei societăți cu răspundere limitată căreia i-a fost acordat un permis de prelucra o mină de aur cu ajutorul unor substanțe otrăvitoare. S-a constatat o încălcare așa cum deciziile administrative judecătorești de anulare a autorizației pe motive de risc pentru sănătate, precum și risc de poluare a apelor subterane și de distrugere a

---

²¹⁴ Imposibilitatea de a pune în aplicare o decizie de închidere a unui club de lângă apartamentul reclamantului a dus la o încălcare a Articolului 8, în cazul *Mileva și alții v. Bulgaria*.

ecosistemului local, nu au fost aplicate urmînd instrucțiunile directe ale Ministerului Mediului și Terenurilor Forestiere.

Aplicarea Articolului 8 în cazurile ce țin de imigrare

Aplicarea Articolului 8 în cazurile de imigrare are o importanță deosebită: Europa continentală, în special granițele sale, a devenit în ultimii ani destinația unui aflux masiv de imigranți economici și a imigrării forțate, astfel, au fost depuse la Curte un număr tot mai mare de plîngerii în ceea ce privește la statutul lor, stimulînd dezvoltarea domeniului ce ține de drepturile omului. Confruntîndu-se cu o serie de cazuri importante legate de statutul rezidenților străini pe termen lung, Curtea a recunoscut treptat implicațiile drepturilor omului astfel în astfel de situații în vederea determinării domeniului de aplicare al Articolului 8. Acest lucru a avut un impact evident asupra condiției imigranților legali și ilegali care trăiesc în Statele Membre ale Consiliului Europei. Avînd în vedere faptul că, în ultimii ani, multe țări europene au încercat să limiteze nu numai dreptul de acces, dar, și cel mai important, dreptul de a legaliza poziția cuiva pe un teritoriu străin, poziția Curții devine deosebit de importantă, așa cum aceasta reflectă schimbările semnificative pe care le suferă societățile din cauza intrării în joc a noilor actori. În aplicarea inițială a acestora de către Comisie, a fost clar că nicio creanță nu poate fi vreodată acceptată în ceea ce privește refuzul de reîntregire a familiei în țara gazdă, așa cum s-a așteptat ca străinii să își stabilească viața de familie mai degrabă în țara lor, decît în țara gazdă.²¹⁵ Cu toate acestea, în conformitate cu caracterul său dinamic, de-a lungul anilor, conceptul Convenției cu privire la viața de familie a evoluat, astfel, extinzîndu-

---

²¹⁵X and Y v. Liechtenstein (dec.).

se asupra mai multor aspecte legate de imigrare, care, din motive politice, au fost inițial lăsate în afara Convenției.²¹⁶ În scopul acestei lucrări, dezvoltarea rapidă a aplicării noțiunii de viață de familie este interesantă prin faptul că anume Convenția devine un instrument de asigurare a protecției statutului pe termen lung a rezidenților din a doua generație de imigranți, care, fie s-au născut într-o țară europeană, fie au ajuns în Europa când erau copii, și niciodată nu s-au mai întors în țara lor de origine.

Expulzarea și deportarea

Declarația preliminară pe care Tribunalul, în mod normal, o face atunci când se ocupă de cazurile de imigrare se referă la recunoașterea faptului că statele dețin, "ca subiecte ale dreptului internațional bine stabilit și a obligațiilor contractuale, dreptul de a controla intrarea, șederea și expulzarea străinilor".²¹⁷ Analiza jurisprudenței, în special a jurisprudenței mai recente examinată mai jos, arată că, în practică, Curtea insistă să aibă un cuvânt de spus în exercitarea acestui drept, mai ales atunci când vine vorba de procesul de ședere și expulzare. În 1991 Curtea a fost solicitată, pentru prima dată, să se pronunțe cu privire la deportarea unui străin din punctul de vedere al Articolului 8.²¹⁸ Cu toate acestea, abia după un deceniu, judecătorii din Strasbourg au elaborat această dispoziție prin care obligă statele să acorde

---

²¹⁶Se face referință la dreptul la refugiu

²¹⁷Această formulă standard a fost folosită pentru prima dată în *Moustaquim v. Belgia*.

²¹⁸*Moustaquim*. În ciuda numărului substanțial de condamnări ale reclamantului, Curtea a concluzionat că a fost o ingerință nejustificată în dreptul reclamantului de a fi împreună cu părinții și frații săi, care au fost toți născuți în Belgia. Aproape simultan, în *Cruz Varas-v. Suedia* Curtea a extins aplicarea extrateritorială a Articolului 3 și a decis, în cazul *Soering* privind extrădarea și deportarea străinilor.

posibilitatea de reîntregire a familiei străinilor atunci când un membru al acesteia care trăiește în străinătate.²¹⁹ Hotărârile recente arată că Tribunalul a intrat într-o nouă fază, acordînd tot mai multă protecție și mai multe drepturi imigranților. Prima apariție a acestei tendințe s-a manifestat în cazul *Slivenko și alții*, referitor la situația dificilă a minorității vorbitoare de limbă rusă în statele baltice. Reclamanții, un fost ofițer al armatei Uniunii Sovietice și familia sa, și-au petrecut cea mai mare parte din viață în Letonia. După ce cererile lor de a obține dreptul de ședere în temeiul Tratatului ruso-letonă din 1994 privind retragerea trupelor, au fost respinse, aceștia au prezentat cazul deportării lor în fața Curții Europene. Spre deosebire de cazurile care au ajuns pînă atunci la Strasbourg și așa cum întreaga familie a fost expulzată, bazîndu-se pe jurisprudența precedentă bine stabilită a Curții, nuse poate afirma că viața de familie a reclamanților a fost afectată. Cu toate acestea, Curtea a concluzionat că deportarea a constituit o încălcare a Articolului 8, deoarece a reprezentat despărțirea vieții private a reclamanților și domiciliul lor. Întrucît reclamanții

au fost expulzați din țara în care aceștia au dezvoltat, neîntrerupt din momentul nașterii, o rețea de relații personale, sociale și economice care alcătuiesc viața privată a fiecărei ființe umane [...], Curtea nu poate decît să nu constate că "expulzarea din Letonia a reclamanților a constituit o ingerință în "viață privată" și în "domiciliul" acestora, în sensul Articolului 8 paragraful 1 din Convenție [...]. Existența "vieții de familie" nu a putut fi invocată, însă, de către reclamanți în legătură cu părinții mai în vîrstă, care nu au aparținut familiei de bază și care nu s-au dovedit a fi membri dependenți ai familiei solicitanților, argumentele acestora fiind insuficient întemeiate.

---

²¹⁹ *Sen v. the Olanda*

Hotărîrea a restrîns, pe de o parte, noțiunea privind ceea ce a fost întotdeauna definit ca "de bază" sau "familia nucleară", compusă din soți și copiii minori. Cu toate acestea, pe de altă parte, s-a extins protecția oferită de Articolul 8 pentru a include și întreaga rețea de relații sociale, personale și economice care constituie viața unei persoane. Ordinele de expulzare s-ar putea baza exclusiv pe informații care nu au fost divulgate solicitantului, de exemplu cele clasificate ca "secret", sau altcumva nesupuse unei anumite forme procedurale contradictorii în fața unei autorități independente sau instanțe de judecată aptă de a controla în mod eficient motivele măsurilor de expulzare și de a revizui dovezile relevante, dacă este necesar, cu limitări corespunzătoare în utilizarea informațiilor clasificate. În asemenea cazuri, Curtea poate să constate o încălcare a principiului legalității stabilit în primul paragraf al Articolului 8, în măsura în care legea nu oferă protecție împotriva acțiunii arbitrare a autorității publice.²²⁰ La aceleași concluzii se va ajunge în cazul în care instanțele naționale s-au limitat la o examinare pur formală a deciziei de expulzare a unui străin.²²¹

Expulzarea ca urmare a unei condamnări penale: “criteriile Boulif” și evoluția acestora

În multe situații, Curtea a fost sesizată cu privire la întrebarea dacă expulzarea și deportarea unui străin, în special după o condamnare penală, ar încălca dreptul la familie al persoanei, prevenind conviețuirea membrilor familiei.²²² Pînă în 2003, Curtea se pronunța doar într-o măsură limitată asupra cazurilor în care principalele obstacole în calea expulzării erau dificultățile impuse de rămînerea soților împreună și, în

²²⁰ *Legislația națională a fost gasită rînd în contradicție cu statul de drept în cazul în care marja de apreciere acordată executivului a fost nelimitată* *Musa și alții v. Bulgaria; Lupsa v. Romania; Kaya v. Romania; C.G. și alții v. Bulgaria.*

²²¹ *Kaushal v. Bulgaria.*

²²² *Moustaquim. În Cruz-Varas Curtea a considerat că responsabilitatea pentru separare rezultată în familie nu a putut fi imputată statului, ci însuși reclamantului.*

special, de faptul ca un soț și / sau copiii să trăiască în țara de origine a celui alt. Posibilitatea de a clarifica acest punct controversat au fost asigurate de *Boultif*, în care Curtea a determinat principiile directe care urmează a fi utilizate pentru a evalua dacă expulzarea unui străin condamnat pentru o infracțiune penală ar încălca drepturile sale asupra vieții de familie. Așa numitele ”criterii Boultif” au fost identificate de către Curte ca fiind elementele pe baza cărora se stabilește ponderea ordinului de deportare. Acestea includ:

- ❖ gravitatea infracțiunii;
- ❖ durata șederii în țara gazdă;
- ❖ timpul trecut de la infracțiunea comisă și comportamentul în această perioadă;
- ❖ naționalitățile diferitelor persoane implicate;
- ❖ situația familială a reclamantului;
- ❖ dacă soțul/soția era la curent cu infracțiunea atunci când au intrat în relație;
- ❖ vârsta copiilor;
- ❖ gravitatea și dificultățile cu care soțul/soția s-ar putea confrunta în țara de origine.

În primul rând Curtea a luat în considerare măsura în care infracțiunea comisă de reclamant a indicat nivelul de pericol la adresa ordinii și securității publice. În acest sens, aceasta a declarat că, înainte de începerea executării pedepsei cu închisoarea, reclamantul a obținut formare profesională în calitate de chelner și a lucrat ca pictor. Comportamentul său în închisoare a fost impecabil, din care cauză a fost eliberat mai devreme. La reintegrarea lui în societate, reclamantul a lucrat timp de doi ani, cu posibilitatea de a relua angajarea în câmpul muncii. Ca urmare, în timp ce infracțiunea comisă (jaf violent și daune aduse proprietății) ar fi dat naștere la anumite temeri că pe viitor, acesta ar putea reprezenta un pericol pentru ordinea și securitatea publică, circumstanțele cazului *de facto*, a atenuat aceste preocupări. Analiza a

continuat cu evaluarea posibilității ca reclamantul și soția sa, cetățean elvețian, să își stabilească viața de familie în altă parte. Curtea a analizat în primul rând posibilitatea ca cuplul să trăiască împreună în Algeria (țară de origine a solicitantului). Deși soția putea să vorbească limba franceză și a avut contacte telefonice cu mama-soacră din Algeria, ea nu a locuit acolo, nu avea legături cu această țară și nu vorbea araba. Prin urmare, în aceste condiții, nu era rezonabil ca aceastasă își urmeze urmeze soțul în Algeria. În ceea ce privește alternativa de a trăi în altă parte, în special în Italia, unde reclamantul a locuit înainte de a intra în Elveția și avea reședința, deși nu în mod legal, la momentul examinării cauzei de la Strasbourg, Curtea a considerat că nu era posibil ca atât reclamantul, cât și soția sa să poată obține autorizația de a locui acolo legal și să-și ducă viața de familie acolo. Ulterior, Curtea a concluzionat că reclamantul a fost supus unui impediment serios pentru a-și stabili viața de familie, din moment ce a fost practic imposibil pentru el să-și trăiască viața de familie în afara Elveției, deși în momentul în care autoritățile au refuzat șederea continuă în țară, el prezenta doar un pericol limitat pentru ordinea publică. Prin urmare, decizia autorităților elvețiene a constituit o ingerință disproporționată în viața de familie a reclamantului, care a încălcat Articolul 8 din Convenție. În cazul în care situația familială este supusă unor schimbări situate între un ordin de expulzare / interdicție și judecarea cauzei de către Curtea de la Strasbourg, Curtea va evalua acest caz în funcție de situație în momentul în care ordinul a devenit final.

În *Onur* Curtea a constatat că expulzarea reclamantului, un cetățean turc condamnat pentru jaf, nu a căzut sub incidența Articolului 8, așa cum s-a constatat că el, partenera sa (britanică), și copiii lor foarte mici ar putea locui în Turcia, fără dificultăți excepționale. În acest sens, Curtea

nu ar dori să subestimeze dificultățile practice, pentru reclamant și partenera, care rezultă din plecarea definitivă în Turcia, totuși nu au fost prezentate dovezi, care ar indica faptul că acest lucru ar fi imposibil sau extrem de dificil pentru ei.

Totuși, în *Omojudi*, Curtea a specificat că

soția reclamantului era deja adult atunci când a părăsit Nigeria și, prin urmare, este posibilă readaptarea acesteia la viața de acolo, în cazul în care se întoarce să locuiască cu reclamantul. Cu toate acestea, trebuie să se țină cont că ea a trăit în Regatul Unit timp de douăzeci și șase ani și legăturile ei cu această țară sunt foarte puternice. Cei doi copii mai mici s-au născut în Marea Britanie și au trăit acolo toată viața lor. Aceștia nu aveau o vîrstă la care s-ar readapta și ar întâmpina, astfel, dificultăți semnificative în cazul în care ar fi trebuit să se mute în Nigeria. Pînă și pentru cel mai mic copil ar fi practic imposibil să se mute în Nigeria.

Expulzarea reclamantului acuzat de agresiune sexuală (o infracțiune care, în opinia Curții, nu era cel mai grav aspect al spectrului de infracțiuni sexuale), săvîrșită după ce reclamantului i-a fost acordat permisul de ședere pe o durată nelimitată nu ar putea fi considerată proporțională cu scopul legitim urmărit. Raționamentul a urmat cazul *Beldjoudi*. În *A.W. Khan*, Curtea a precizat că gravitatea infracțiunii trebuie să fie întotdeauna în balanță cu comportamentul general al solicitanților, precum și cu cazierul lor judiciar, împrejurări fundamentale în stabilirea riscului pe care subiectul îl reprezintă pentru societate, și căruia trebuie să i se acorde o importanță egală cu celelalte criterii.

Jurisprudența privind expulzarea de străinilor a fost revizuită de către Marea Cameră în 2006, în *Uner*. Pentru a decide dacă o astfel de hotărîre a încălcat dreptul reclamantului la respectarea vieții de familie, Marea Cameră a elaborat două dintre criteriile deja implicate în *Boultif*:

interesele superioare și bunăstarea copiilor, în special gravitatea dificultăților pe care orice copil al reclamantului ar întâmpina în țara în care reclamantul este expulzat; precum și statornicia legăturilor sociale, culturale și de familie cu țara gazdă și țara de destinație.

În legătură cu primul punct Curtea a specificat că

acest lucru este deja reflectat în jurisprudența existentă [...] și este în conformitate cu Recomandarea Comitetului de Miniștri Rec (2002) 4 privind statutul juridic al persoanelor admise pentru reîntregirea familiei.²²³

În legătură cu punctul doi

deși reclamantul, în cazul Boulitif era deja adult atunci când a intrat în Elveția, Curtea a insistat ca "criteriile Boulitif" să fie aplicate cât mai mult (à plus forte raison) în cazurile cu privire la solicitanții care s-au născut în țara gazdă sau care s-au mutat acolo la o vîrstă fragedă.

Motivele pentru o astfel de abordare se bazează pe ipoteza că o persoană, cu cât mai mult timp își are reședința într-un stat, cu atît devin mai puternice legăturile sale cu această țară și mai slabe cele cu țara de origine, în special atunci când străinul a sosit în copilăria timpurie și a fost educat în țara gazdă. Asigurarea mai puternică a protecției vieții private se consideră necesară, în special avînd în vedere faptul că nu toți migranții, indiferent de cît timp aceștia trăiesc în țara-gazdă, beneficiază neapărat de viața de familie în sensul Articolului 8. Prin urmare, în funcție de circumstanțele specifice ale cazului, Curtea ar putea, de

---

²²³ Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a recomandat ca Comitetul de Miniștri să invite statele membre, inter alia, pentru a garanta faptul că migranții pe termen lung, care s-au născut sau crescut în țara gazdă nu pot fi expulzați în nici un caz. În timp ce Curtea de la Strasbourg a respins conceptul de protecție absolută, recunoscînd că există un echilibru în conformitate cu Articolul 8, acesta a subliniat necesitatea pentru aprecierea corectă a situației a celor care au fost trași în țara gazdă încă din copilărie.

asemenea, să se concentreze pe identitatea socială a imigranților cu scopul de a stabili dacă expulzarea în conformitate cu condamnarea lor penală este compatibilă cu Convenția.

În altă decizie²²⁴ a Marii Camere Curtea a analizat această problemă și a stabilit că

în timp ce criteriile care reies din jurisprudența sa și sunt precizate în hotărârile *Boultif și Uner* au menirea să faciliteze aplicarea Articolului 8 în cazurile de extrădare de către instanțele naționale, greutatea criteriilor respective va varia, în mod inevitabil, în funcție de circumstanțele specifice ale fiecărui caz [...]. Într-un caz precum cel de față, unde persoana care urmează să fie expulzată este un adult tânăr care nu reușit să-și întemeieze încă o viață de familie, criteriile relevante sunt: natura și gravitatea infracțiunii comise de către reclamant, perioada de ședere în țara din care trebuie să fie expulzat, timpul scurs de la infracțiunea comisă și comportamentul reclamantului în această perioadă, statornicia legăturilor sociale, culturale și de familie, cu țara gazdă și cu țara de origine.²²⁵

În cazul aflat sub evidență, reclamantul a intrat în Austria în mod legal la vârsta de 6 ani. El a fost expulzat după executarea unei perioade de mai puțin de 3 ani închisoare. Deși subliniind importanța acordată vârstei fragede la care reclamantul a comis infracțiunile (între 14 și 15 de ani), precum caracterului non-violent al acestora, Curtea a analizat în detaliu toate criteriile relevante înainte de a concluziona că

impunerea unui ordin de excludere, chiar și cu o durată limitată, a fost disproporțională în raport cu scopul legitim urmărit, acesta fiind "apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor".

---

²²⁴ *Maslov v. Austria* [GC].

²²⁵ Vârsta persoanei în cauză nu este în totalitate lipsită de relevanță în aplicarea criteriilor, în special atunci când se evaluează natura și gravitatea infracțiunilor, ca și o atitudine mai îngăduitoare trebuie să fie adoptată în cazurile minorilor. A se vedea, de asemenea, *Jakupovic c. Austriei*.

În cazul în care există dovezi clare ale conduitei exemplare a reclamantului care vizează reabilitarea și reintegrarea în urma unei infracțiuni comise fiind minor, Curtea solicită statului să ofere argumente de fond pentru susținerea tezei potrivit căreia solicitantul este predispus spre provocarea dezordinii sau să se angajeze în activități criminale, ceea ce ar argumenta deportarea ca fiind necesară într-o societate democratică.²²⁶

Cazurile menționate mai sus, afirmă clar că, în procesul de stabilire dacă ordinul de deportare sau de expulzare a unui infractor este compatibil cu Convenția, vor trebui executate toate aspectele stabilindu-se echilibrul corect. În cele din urmă, decizia este foarte sensibilă.

Ca un exemplu, în *Benhebba* cererea reclamantului a fost respinsă așa cum Curtea a constatat că măsura criticată a fost proporțională cu scopul urmărit. Într-adevăr, reclamantul era un serios recidivist, care a fost condamnat la închisoare aproape 7 ani într-o perioadă de 8 ani. Deși el a ajuns în Franța, când avea 2 doi ani, a trăit, a lucrat și a primit educația acolo, formînd cea mai mare parte a relațiilor sale sociale și familiale, și nu are legături cu țara de origine, altele decît cetățenia sa, Curtea a considerat că relațiile dintre adulți nu erau neapărat acoperite de Articolul 8 al Convenției, decît dacă se atesta existența unei interdependențe mai complexe decît o simplă relație emoțională. În pofida legăturilor puternice ale reclamantului cu țara gazdă, dar avînd în vedere caracterul temporar al măsurii și gravitatea infracțiunilor comise (trafic de droguri), Curtea a ajuns la concluzia că, expulzarea temporară care i-a fost impusă ar putea fi în mod legitim considerată necesară pentru prevenirea dezordinii și a criminalității.

---

²²⁶ A.A. *

În mod similar, în *Grant*, deși infracțiunile săvârșite de reclamantul adult nu au fost deosebit de grave, Curtea a dat o importanta semnificativă faptului că reclamantul a generat un pattern grav al infracțiunilor. În schimb, în *Nunez*, Curtea, în procesul de identificare a încălcării Articolului 8, a acordat prioritate semnificativă bunăstării copiilor în cazul în care solicitantul ar fi fost expulzat și i s-ar fi interzis intrarea în țară timp de doi ani.

Un alt caz relevant este al unui cetățean din Republica Dominicană care a intrat în Norvegia la vârsta de 22 de ani. Ulterior expulzat, acesta a încălcat interdicția de doi ani, revenind în Norvegia după doar patru luni. Pentru a obține dreptul de a reveni, el a oferit în mod intenționat informații false cu privire la identitatea sa, șederea anterioară în Norvegia și condamnările din trecut, reușind, astfel, să obțină permisul de ședere și de muncă la care nu avea dreptul. În Norvegia, ea a avut o relație cu un alt cetățean al Republicii Dominicană și a avut doi copii. Examinând interesele copiilor reclamantei, Curtea a constatat că doamna Nunez a fost cea care avea grijă de copii din momentul nașterii până în 2007, când custodia a fost oferită tatălui. În plus, în conformitate cu decizia instanțelor naționale, copiii ar fi rămas în Norvegia toată viața lor unde și tatăl lor, un imigrant stabilit legal, ar fi trăit. În plus, copiii la sigur au suferit în urma separării părinților și în momentul în care s-au mutat din casa mamei lor în cea a tatălui, precum și în momentul apariției riscului ca mama lor să fie expulzată. Acesta ar fi atunci greu pentru ei să înțeleagă motivele în cazul în care acestea au fost să fie separate de mama lor. Mai mult decât atât, deși doamna Nunez a recunoscut la poliție că a intrat ilegal în Norvegia, autoritățile au ordonat expulzarea sa aproape patru ani mai târziu, lucru care nu putea fi apreciat ca monitorizare rapidă și eficientă a imigrației. Având în vedere legătura copiilor de lungă durată și foarte puternică cu mama lor, decizia de acordare a custodiei tatălui, stresul trăit și timp îndelungat care le-a luat autorităților să decidă expulzarea doamnei Nunez și interzicerea revenirii acesteia

în țară, Curtea a concluzionat că "în circumstanțele concrete și excepționale a cazului", expulzarea doamnei Nunez pentru doi ani, ar avea un impact excesiv și negativ asupra copiilor. Prin urmare, o astfel de decizie nu ar reflecta echilibrul corect între interesul public de a asigura controlul eficient al imigrației și necesitatea doamnei Nunez de a rămâne în Norvegia, pentru a menține legătura cu copiii ei, instituită prin Articolul 8.

Dreptul imigranților la reunirea familiei

Convenția nu include în mod explicit dreptul la reîntregirea familiei, și nici nu cere statelor să respecte alegerea domiciliului conjugal, să autorizeze reîntregirea familiei pe teritoriul lor sau să garanteze dreptul persoanelor de a alege locul cel mai potrivit pentru a-și stabili viața de familie.²²⁷ Cu toate acestea, în circumstanțe limitate se impune obligația de a asigura anumite aspecte ale vieții de familie așa cum este menționat mai sus. Obligația pozitivă a statelor de a asigura respectarea drepturilor migranților de a reuni membrii familiei lor va fi mai puțin strictă în cazul în care solicitantul poate dovedi că există obstacole insurmontabile și obiective care previn realizarea vieții de familie în altă parte. În acest context, Curtea va lua în considerare motivele pentru care acesta își părăsește țara de origine sau de reședință lăsându-i în urmă pe ceilalți membri ai familiei: fuga de război și / sau solicitarea de azil s-au dovedit a fi, în general, argumente puternice.²²⁸ Obligația de a demonstra venituri suficiente, independente și de lungă durată sau

---

²²⁷ *Gül v. Elveția*

²²⁸ *Tuquabo-Tekle și alții v. Olanda*

asigurarea cheltuielilor de bază ale membrilor familiei cu care se solicită reîntregirea, nu s-a considerat nerezonabilă de către Curte în temeiul Articolului 8.²²⁹

Primul caz de reîntregire a familiei decis de către Curte a fost *Abdulaziz, Cabales și Balkandali*. Cererea a fost depusă de trei femei imigrante stabilite legal și permanent în Regatul Unit, soților cărora li s-a refuzat permisiunea de a rămîne cu ele sau de a li se alătura în Regatul Unit, ca urmare a normelor în materie de imigrație mai stricte introduse de Home Office în ceea ce privește intrarea și șederea soțului sau logodnicului pentru a se stabili cu partenera în Regatul Unit. Anterior, oricărui astfel de solicitant i-ar fi fost în mod normal permis să se stabilească după o perioadă de calificare. Ca urmare a introducerii noii discipline, autorizația de a intra sau de a rămîne ar fi, în mod normal, acordată soților cetățenilor Marii Britanii și soțiilor imigranților de sex masculin stabiliți permanent în Regatul Unit. Argumentul principal al Guvernului în fața Curții a fost că, din moment ce toate cele trei reclamante s-ar fi putut reinstala cu soții lor în Portugalia, Filipine și Turcia, acestea, de fapt, își revendicau dreptul de a-și alege țara de reședință. Curtea a sancționat, în cele din urmă, practica discriminatorie cu privire la sexul feminin sau masculin al soților impus de guvernul britanic, dar nu identificat o încălcare în sine a Articolului 8. Cu toate acestea, Curtea nu a exclus complet că Articolul 8 poate impune, de la caz la caz, statului obligația de a permite intrarea unui străin pe teritoriul său în scopul reîntregirii familiei. Prin urmare, se pare că, permisiunea Articolului 8 de a-și exercita dreptul la reîntregirea familiei oferită reclamantului depinde de circumstanțele particulare ale cauzei, și anume de dificultățile persoanelor cu care s-ar confrunta în stabilirea viații de familie în afara țării-gazdă. În general, se poate spune că Curtea a fost întotdeauna mai predispusă să

---

²²⁹ *Haydarie și alții v. Olanda (dec.)*.

protejeze drepturile familiei în ceea ce privește expulzarea / deportarea decât intrarea acestora pe teritoriul unui stat. Așa-numita "abordare în altă parte" (ceea ce înseamnă că familia este așteptată să-și continue viața de familie într-un alt stat), a fost foarte strict aplicată în *Gül*, un caz care se referea la un cetățean turc cu domiciliul stabilit în Elveția, din motive umanitare. Cererea reclamantului de a se reîntâlni cu cei doi fii ai săi, aceștia alăturându-i-se în Elveția, a fost refuzată, pe motiv că apartamentul său era inadecvat și mijloacele sale insuficiente pentru a își întreține familia.

Curtea a considerat că, prin plecarea din Turcia atunci când unul dintre fiii săi avea doar 3 luni, reclamantul și-a asumat responsabilitatea personală pentru întreruperea relației de familie. Vizitele pe care i le-a făcut recent au demonstrat că motivele inițiale pentru care solicita azil politic în țara de destinație nu mai erau valabile. În plus, potrivit Guvernului, în virtutea unei convenții de securitate socială încheiate între Elveția și Turcia, reclamantul putea continua să primească pensia sa de invaliditate și în cazul în care se întorcea în țara de origine. Relocalizarea soției reclamantului în Turcia, o țară pe care a vizitat-o împreună cu soțul, a fost mai problematică, dar nu s-a specificat faptul că ea nu ar fi putut primi tratamentul medical necesar și acolo. În plus, deși reclamantul și soția sa aveau reședința stabilită în mod legal în Elveția, ei nu aveau dreptul la un trai permanent în acest stat. Astfel, nu s-au atestat obstacole în instituirea vieții de familie în țara lor de origine, unde fiul minor a trăit întotdeauna. Recunoscând faptul că situația familiei Gul erat foarte dificilă din punct de vedere uman, Curtea a constatat că Elveția nu a intervenit în viața de familie a reclamantului. Prin urmare, nu a existat nici o încălcare a Articolului 8. În *Ahmut*²³⁰ Curtea a considerat că decizia unui tată de a-și părăsi copilul în țara de origine, asigurarea frecventării acestuia a unei școli

---

²³⁰ *Ahmut v. Olanda*

internat de acolo, a indicat faptul că gardianul a planificat ca acest cop să fie preluat pe deplin în grija internatului, astfel refuzul autorităților naționale de a acorda un permis de ședere minorului nu a reprezentat nici o încălcare a Articolului 8. Cinci ani mai târziu, Curtea de la Strasbourg și-a flexibilizat abordarea, obligînd o Parte Contractantă să acorde permisiunea de reîntregire a familiei cu un membru care trăiește în țara de origine. În *Sen reclamanții* s-au plîns cu privire la respingerea cererii pentru permisul de ședere a fiicei lor, care, prin urmare, nu a reușit să se alăture de restul familiei (părinți și doi copii), în țara gazdă.

Curtea a recunoscut că autoritățile olandeze au avut o obligația pozitivă de a-i oferi autorizație fetei pentru de a trăi împreună cu părinții ei pe teritoriul lor: deși ea era foarte tînăra atunci cînd cererea a fost făcută, și-a petrecut toată viața în Turcia și a avut legături puternice cu mediul lingvistic și cultural al țării sale, în care avea rude, a existat un obstacol major în întoarcerea familiei în Turcia. Primii doi reclamanți s-au stabilit ca cuplu în Olanda, unde erau rezidenți legali de mai mulți ani, și doi dintre cei trei copii au trăit toată viața în Olanda frecventînd și școala acolo. De aceea, interesului reclamantului de a-și reuni familia trebuia să i se acorde prioritate vis-à-vis de interesul statului în controlul imigrației.

Atunci cînd se pune în discuție reîntregirea familiei între adulți și copii, Curtea Europeană trebuie, în mod normal, să țină cont de vîrsta copiilor în cauză, situația lor în țara lor de origine și măsura în care acestea sunt dependenți de părinții lor. În *Tuquabo-Tekle* Curtea a constatat că a existat un "obstacol insurmontabil" cu privire la exercitarea vieții de familie în afara țării gazdă, deoarece mama care a solicitat reîntregirea familiei cu copilul ei lăsat în țara de origine a avut, de asemenea, un al doilea copil în țara gazdă care a crescut acolo. Avînd în vedere dificultățile pe care o eventuală reinstalare a întregii familie în țara de origine ar fi cauzat celui de al doilea copil, Curtea a constatat că reîntregirea în țara de destinație ar fi soluția cea mai potrivită pentru a dezvolta o viață de familie. În cazul în care un refugiat sau o persoană

care are nevoie de protecție internațională solicită reîntregirea familiei, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei recomandă ca cererile să fie tratate ”într-o manieră pozitivă, cu umanitate și cu operativitate”, și că trebuie să fie stabilit²³¹ un mecanism de revizuire independent și de remediere imparțială. Programele de azil care atribuie domiciliu obligatoriu într-o anumită regiune a țării, bazat pe distribuirea echitabilă, din motive economice, a refugiaților în interiorul țării, împiedicînd, astfel, în mod semnificativ menținerea legăturilor familiale între doi refugiați, au fost considerate a fi o încălcare a dreptului la viața de familie în conformitate cu Articolul 8.²³²

Condiții pentru acordarea permiselor de ședere și regularizarea rezidenților ilegali pe termen lung: este aplicabil Articolul 8?

Condițiile de acordare a permiselor de ședere și legalizare pe termen lung a imigranților ilegali reprezintă ultimele frontiere pe care Curtea le analizează atunci cînd se ocupă de aplicarea Articolului 8 pentru imigranți. Primul caz în care Curtea a extins aplicarea Articolului 8 în această direcție este reprezentată de *Aristimuño Mendizabal*. Reclamanta era cetățean spaniol căruia i-a fost acordat statutul de refugiat în Franța în 1976. Ulterior, statutul i-a fost revocat ca urmare a schimbărilor politice din țara ei de origine. Reclamanta apoi a continuat să primească permise de ședere temporare, a căror durată varia de la cîteva săptămîni pînă la un an. Pe parcursul a 14 ani aduși la cunoștința Curții, ea a totalizat 69 de reînnoiri. În cele din urmă, i-a fost acordat un *carte de séjour*, ca unui lucrător intra-comunitar. Plîngerea adusă la cunoștința Curții nu a fost cu privire la o încălcare a vieții de familie (soțul ei, un presupus membru al

²³¹ Recomandarea Comitetului de Miniștri R "(99) 23.

²³² *Mengesha Kimfe v. Elveția*

grupării teroriste ETA a fost extrădat în Spania), și nici cu privire la dreptul de ședere în Franța. Aceasta s-a focusat pe condițiile de acordare a permisului de ședere. În 1980 și 1990 plîngerea ar fi fost respinsă ca inadmisibilă *ratione materiae*. În 2006, cu toate acestea, Curtea a luat o poziție diferită. Deși hotărîrea reamintește laitmotivul Curții în aceste chestiuni, Articolul 8 din Convenție

nu garantează persoanelor vizate dreptul la un anumit tip de permis de ședere (nedeterminat, temporar sau de altă natură), atîta timp cît soluția propusă de către autorități permite exercitarea efectivă a dreptului lor la viață privată și de familie,

considerîndu-se că plîngerea trebuie examinată din perspectiva efectelor pe care situația precară și nesigură le-a cauzat reclamantei pentru o perioadă lungă de timp și care au avut consecințe importante pentru aceasta din punct de vedere material și psihologic (cum ar fi ocuparea forței de muncă precare și nesigure, sociale și dificultăți financiare, imposibilitatea de a începe o activitate comercială). Implicațiile și repercusiunile posibile ale acestei hotărîri sunt clare, deși Curtea nu s-a angajat într-o analiză aprofundată a argumentelor în cadrul testului de proporționalitate, așa cum este descris cazul unei disfuncționalități clare a sistemului francez (negarea *carte de séjour* a reprezentat încălcarea dreptului comunitar).

Totuși Marea Camera în *Sisojeva*, a respins afirmația precum că regularizarea asigurată de către autoritățile letone prin intermediul unor permise de ședere temporare și regenerabile este insuficientă.²³³

Articolul 8 nu poate fi interpretat ca garantînd dreptul la un anumit tip de permis de ședere. În cazul în care legislația națională prevede mai multe tipuri, Curtea trebuie să analizeze implicațiile juridice și practicile de eliberare a unui permis special. În cazul în care asigură posesorului dreptul de ședere pe

---

²³³ Reclamantii au susținut că au dreptul la ședere necondiționată în conformitate cu tratatul ruso-leton privind retragerea trupelor.

teritoriul țării gazdă și permite exercitarea în mod liber a dreptului la respectarea vieții sale private și de familie, acordarea unui astfel de permis reprezintă, în principiu, o măsură suficientă pentru a îndeplini cerințele dispozițiilor în cauză. În astfel de cazuri, Curtea nu este abilitată să se pronunțe dacă ar trebui să se i acorde persoanei un statut special în justiție sau un alt tip de statut, această alegere fiind o problemă a autorităților naționale.

Potențialul Articolului 8 în asigurarea rezidenților ilegali pe termen lung a dreptului la regularizarea poziției lor a fost subliniat în *Rodrigues da Silva și Hoogkamer*. Cazul se referea la o situație tipică a imigrației ilegale: prima reclamantă a intrat în țară cu o viză de turist depășită. Apoi, aceștia i s-a alăturat și fiul. În urma unei relații cu un cetățean olandez, a fost născută o fată (al doilea reclamant). Fiica, recunoscută de către tată, a dobândit cetățenia olandeză. În urma destrămării relației, pe baza unui raport de expertiză, care a afirmat că ar fi o experiență traumatizantă pentru copil să fie dusă din Olanda și separată de tată și bunicii paterni, tatălui i s-a acordat custodia fetei. De fapt, reclamanta, din neglijență, a omis să reguleze situația în care în timpul relației și în alte încercări ulterioare de a obține un permis de ședere a fost respinsă pe motiv că, lucrând ilegal, nu plătea impozitele sau contribuțiile la asigurările sociale. Instanțele naționale au considerat că interesele bunăstării economice a țării prevalează în fața dreptului reclamantei de a locui în Olanda. În ciuda faptului că i s-a ordonat să plece, primul reclamant a continuat să locuiască și să lucreze în Olanda, având grijă împreună cu părinții tatălui de fiica ei. Ea a aplicat la Curtea de la Strasbourg, susținând că refuzul de a i se acorda un permis de ședere ar putea duce, printre altele, la o separare cu fiica ei, încălcând astfel Articolul 8. Curtea a notat că grija mamei pentru copil ar putea fi suficientă pentru acordarea protecției în temeiul Articolului 8, fiind de bază conceptul de viața de familie mai degrabă decât forma (custodia copilului). În ceea ce privește fondul cauzei, Curtea a

constatat că expulzarea reclamantei ar avea consecințe asupra vieții de familie cu fiica ei (care avea 3 ani la acel moment) și că a fost în mod clar în interesul superior al copilului ca mama ei să rămână în Olanda. Prin urmare, Curtea a considerat că bunăstarea economică a țării nu era prioritară drepturilor reclamantilor în temeiul Articolului 8, chiar dacă primul reclamant avea reședința ilegală în Olanda, în momentul când s-a născut fiica ei. În motivarea sa, Curtea a identificat anumite standarde generale pentru reîntregirea familiei, similare cu cele ale "criteriilor Boulton" dezvoltate în ceea ce privește expulzarea și deportarea străinilor. Standardele includ luarea în considerare

dacă viața de familie a fost creată într-un moment în care persoanele implicate au fost conștiente de faptul că statutul de imigrant al uneia dintre acestea avea așa un caracter încât persistența vieții de familie în cadrul statului gazdă, ar fi fost din start precară.

Dacă acesta este cazul, atunci

este probabil ca doar în cele mai excepționale circumstanțe eliminarea unui membru de familie care nu este cetățean al statului va constitui o încălcare a Articolului 8.

În timp ce reiterând faptul că oricine

care nu se conformează cu reglementările în vigoare, se confruntă cu autoritățile unui Stat Contractant prin prezența în țară ca un fapt împlinit [...] neavând nici un drept să se aștepte că i se va oferi un permis de ședere.

Curtea a recunoscut unele marje de manevră. În echilibrarea intereselor diferite în joc, judecătorii de la Strasbourg au remarcat, în special, faptul că copilul a fost crescut în comun de către mama ei și bunicii paterni și a avut legături foarte strânse cu ei. Expulzarea mamei ei, prin urmare, ar face imposibil ca acestea să mențină contacte regulate, ceea ce constituie o problemă serioasă. Consecințele profunde asupra vieții de

familie a reclamantului au fost cîntărite atent de către Curte, care a decis în unanimitate că acesta corespunde în mod clar interesului copilului ca mama ei să rămînă în Olanda, compensînd în mod clar motivele avute în vedere de către organele naționale.

Interacțiunea dintre Articolul 8 și Convenția de la Haga cu privire la aspectele civile ale răpirii internaționale de copii

Îndepărtarea unilaterală a copiilor dincolo de frontiere, de obicei de către unul dintre părinți, precum și reținerea acestora peste hotare, este un aspect al globalizării, care a reprezentat un motiv de îngrijorare tot mai mare și care a fost adus din ce în ce mult la cunoștința Curții. Așa cum majoritatea statelor Consiliului Europei sunt, de asemenea, părți ale Convenției de la Haga din 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (denumită în continuare Convenția de la Haga), Curtea a fost solicitată tot mai des să se pronunțe cu privire la compatibilitatea cu Convenția a acțiunilor și / sau inacțiunilor puse în aplicare în conformitate cu obligațiile de la Haga. Convenția de la Haga conține, în special, de dispoziții procedurale și nu este menită să asigure reglementarea substanțială a custodiei. Scopul său principal este de a combate transferul ilegal și nereturnarea copiilor din străinătate, asigurînd o revenire imediată a celor care au fost reținuți ilegal sau pe nedrept expulzați, restabilind status quo-ul, și asigurîndu-se că, în toate Statele Părți ale Convenției de la Haga drepturile de a primi custodie și de acces sunt puse pe deplin în aplicare. Prin prevenirea fenomenului de forum shopping, Convenția de la Haga, de asemenea, servește drept factor de descurajare a părinților. Deși organele de la Strasbourg nu au jurisdicție asupra Convenției de la Haga, adevărul este că mecanismul Convenției este în măsură să precizeze dacă deciziile interne adoptate în conformitate cu Convenția de la Haga sunt, de asemenea, în conformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În cele mai multe cazuri, plîngerile se referă la conformitatea cu Articolul 8 a

deciziilor interne și măsurilor luate ca urmare a răpirii unui copil de către unul din părinți. Lipsa de consens la nivel european în ceea ce privește îngrijirea copiilor și legitimitatea interferențelor au condus la recunoașterea unei marje largi de apreciere de care beneficiază statele în mod normal, atunci când se ocupă de astfel de cazuri. Marja de manevră, cu toate acestea, este în contradicție cu gravitatea situației și a intereselor abordate: se pare că marja de apreciere este mai largă, în circumstanțele legate de nevoia de a plasa un copil în îngrijirea statului și mai îngustă în cazul în care problemele țin de dreptul de acces sau de alte garanții juridice necesare pentru a păstra dreptul la viața de familie.

Din 1980 pînă la desființarea acesteia, Comisia a examinat doar șase cazuri care implica Convenția de la Haga. Numărul limitat de cazuri decise de către Comisie nu a permis identificarea vreunei tendințe specifice. Ceea ce reiese din jurisprudența acestei perioade este faptul că Comisia a dat o interpretare destul de extinsă marjei de apreciere, fara a găsi vreo încălcare a Convenției. În schimb, constatările Curții cu privire la numeroasele încălcări au contribuit la crearea unei jurisprudențe dinamice referitoare la Convenția de la Haga din 1980, în principal legată de punerea în aplicare a ordinelor de returnare, de custodie și drepturile de acces. Urmînd cazul *Ignaccolo-Zenide*, în care Curtea a precizat că Articolul 8 din Convenție trebuie interpretat din perspectiva Convenției de la Haga din 1980 (cu condiția ca statul în cauză a ratificat aceasta din urmă²³⁴), în *Bianchi* Curtea a constatat o încălcare a Articolului 8 de către Elveția ca rezultat a eșecului său în adoptarea măsurilor adecvate pentru a eficientiza scopurile și obiectivele Convenției de la Haga din 1980, în cazul răpirii unui minor de către mama sa, prevenind astfel reuniunea minorului cu tatăl său. În *Monory* Curtea a mers atît de departe încît a intervenit în aplicarea internă a

---

²³⁴ *Bajrami v. Albania*.

Convenției de la Haga, sancționînd, în conformitate cu Articolul 8 din Convenție, utilizarea abuzivă a acesteia de către autoritățile naționale. Centralitatea Convenției de la Haga recunoscută de către Curte este de așa natură încît acesta din urmă va fi ghidată de ea chiar și atunci cînd Convenția de la Haga nu este niciodată invocată la nivel național.²³⁵

În ultimul timp, Curtea a avut multe ocazii de a sublinia obligațiile pozitive care descind din Articolul 8 cu privire la răpirile de copii, cît și la cazurile de contact transfrontalier. Aceasta a constatat încălcări în cazul în care statele nu au reușit să ia toate măsurile necesare pentru a facilita executarea ordinelor de returnare presupuse de Convenția de la Haga sau pentru că nu au acționat prompt în punerea în aplicare a unui ordin de întoarcere. În schimb, provocările parinților tin de faptul că măsurile de executare, inclusiv măsurile coercitive, care interferează cu drepturile lor la o viață de familie au fost respinse pentru a da prioritate protejarea interesului superior al copilului, care este un principiu ferm stabilit în jurisprudența de la Strasbourg.²³⁶ Examinarea de către Curte se focusează pe aspectul procedurii, care poate fi examinată *a posteriori*, și anume pe diligența autorităților, oportunitățile acordate persoanelor în cauză de a-și apăra interesele, echitatea procedurală, oferirea motivelor suficiente și adecvate pentru a interfera cu respectarea vieții de familie. Numai în cazuri rare, Curtea a criticat în mod direct decizia efectivă privind modul în care a fost adoptată de către autoritățile naționale.²³⁷

---

²³⁵ *Iglesias Gil si A.U.I v. Spania*

²³⁶ *Hokkanen v. Finlanda; Pini și Bertani și Manera și Atripaldi v. România; Voleski v. Cehia; Bove, în cazul în care constatarea unei violări a fost întemeiată fie pe deficiențele în legislației internă sau pe nerespectarea de către autoritățile naționale a utilizării mecanismelor Convenției de la Haga din 25 octombrie 1980* 25 October 1980.

²³⁷ *Haase v. Germania*

În acest sens, autoritatea de frunte este reprezentată de hotărîrea recentă a Marii Camere în *Neulinger și Shuruk*, unde Curtea a dat o definiție foarte detaliată și completă a principiului interesului superior. Cazul a fost prezentat de către o mamă și tinărul său fiul, care s-a născut în Israel și care au fost scos din țară de către mamă în mod ilegal la vîrsta de 2 ani. După întoarcerea lor în Elveția, tatăl a solicitat întoarcerea copilului, dar mama a susținut că ea însăși nu ar putea reveni în Israel, deoarece există riscul de a fi urmărită penal și condamnată pentru răpire. Deci, dacă băiatul s-ar fi întors, ar fi facut-o de unul singur. Așa cum băiatul nu și-a văzut tatăl timp de doi ani, iar comportamentul tatălui a fost, cel puțin spus, problematic, revenirea lui în Israel ar fi fost contrar interesului superior al copilului. În cele din urmă Curtea Federală, răsturnînd deciziile anterioare, a dispus reîntoarcerea în termen de nouă zile. La luarea deciziei, Curtea Federală a considerat că excepțiile prevăzute în Convenția de la Haga, trebuie interpretate restrictiv și că mama nu s-a eliberat de necesitatea de a prezenta probe, așa cum nu și-a motivat suspiciunile privind urmărirea penală și ca nu deține mijloace de întreținere în Israel.

În ianuarie 2009, o Cameră a Curții a dat hotărîrea, cu o majoritate de 4 la 3, că nu a existat nici o încălcare a Articolului 8. În iulie 2010 Marea Cameră, unde cauza trebuia reevaluată, a modificat concluzia Camerei. Marea Cameră a revizuit în mod direct situația, și a prevenit, în mod eficient, întoarcerea băiatului în Israel. Timpul a fost factorul esențial în acest caz. În mod similar atunci cînd se ocupă cu ordinele de deportare, Curtea a adoptat o perspectivă contemporană, avînd în vedere situațiile reclamanților și interesele lor în momentul hotărîrii, care au fost evaluate aproape la 3 ani de la data hotărîrii Curții Federale și la 5 ani după scoaterea ilegală a băiatului din Israel. Curtea a încorporat eficient viteza și cerințele de diligență enunțate

în Convenția de la Haga în jurisprudența Articolului 8 din aceasta, fiind conștienți de semnificația negativă și de multe ori iremediabilă că trecerea timpului are importanță majoră în situațiile de răpire a copilului²³⁸

Cu toate acestea, în *Neulinger și Shuruk*, nu a existat nici o sugestie a lipsei de diligență din partea autorităților elvețiene sau israeliene. De fapt, majoritatea timpului de așteptare a fost atunci când cazul era evaluat de către Cameră și Marea Cameră la Strasbourg. Curtea, evident, a considerat că ar fi fost nedrept ca reclamantii să suporte consecințele acestui fapt, așa cum această situație nu a fost creată de ei. Ținând cont de interesele superioare ale copilului, Marea Cameră a evaluat situația actuală a băiatului și consecințele care ar putea apărea la întoarcerea acestuia în Israel. De cealaltă parte a scalei, beneficiile pentru copil privind reîntoarcerea fără mamă într-o situație familială destul de incertă în Israel erau insuficiente. Cu o majoritate de 16 la 1, Marea Cameră a considerat că înapoierea copilului în Israel nu ar reprezenta interesul superior al acestuia, prin urmare, în cazul executării hotărârii Curții Federale, ar fi existat o încălcare a Articolului 8 din Convenție. Curtea a subliniat de asemenea modul în care, în astfel de cazuri, instanțele naționale trebuie să efectueze o examinare aprofundată a situației întregii familii și a unei întregi serii de factori, în special cei emoționali, psihologici, materiali și de natură medicală, și de a realiza o evaluare echilibrată și rezonabilă a intereselor respective ale fiecărei persoane, cu o preocupare constantă pentru determinarea celei mai bune soluții pentru copilul răpit, în contextul unei cereri pentru întoarcerea în țara sa de origine. În conformitate cu *Neulinger și Shuruk*, Curtea nu a constatat nici o încălcare în

---

²³⁸*Sylvester v. Austria. În Maire v. Portugalia, Curtea mers atât de departe încât să identifice în șase săptămâni termenul limită în care eșecul de a acționa poate da naștere unei cereri pentru declararea motivelor de întârziere.*

Raban,²³⁹ având în vedere că instanța națională a luat decizia corectă evaluând cu atenție integrarea cu succes a copiilor în noul lor mediu din țară a mamei.

---

²³⁹ Cererea reclamantului de sesizare a Marii Camere, susținută neobișnuit de cele două state (Germania și Regatul Unit, care a considerat că acest caz a implicat importante obligații pozitive, eventual incompatibile cu Convenția de la Haga) a fost respinsă.

INDEX DE CAZURI

Cazurile sunt citate cu data hotărârii judecătorești sau, unde este nevoie, în conformitate cu data deciziei (dec.). În cazul în care atât decizia cât și hotărârea sunt menționate în text, fiecare dată apare în introducerea indexului. Cazurile nefinalizate la momentul elaborării documentului, sunt marcate cu un asterisc.

Vă rugăm să consultați baza de date on-line HUDOC, <http://hudoc.echr.coe.int/>, pentru informații suplimentare.

A

- A, B, și C v. Irlanda (GC), 16 Decembrie 2010 **32, 81-82**
- A. v. Croația, 14 Octombrie 2010 **56, 118**
- A. A. v. Regatul Unit, 20 Septembrie 2011* **57, 140**
- A.W. Khan v. Regatul Unit, 12 Ianuarie 2010 **136**
- Abdulaziz, Cabales și Balkandali v. Regatul Unit, 28 Mai 1985 **74, 141**
- ADT v. Regatul Unit, 31 Iulie 2000 **71**
- Ahmut v. Olanda, 28 Noiembrie 1996 **143**
- Albanese, Vitiello și Campagnano v. Italia, 23 Martie 2006 **57**
- Aliev v. Ucraina, 29 Aprilie 2003 **77**
- Amman v. Elveția, 16 Februarie 2000 **27**
- Anayo v. Germania, 21 Decembrie 2010 **34**

Andreou Papi v. Turcia (dec.), 26 Septembrie 2002 **50**

Aristimuno Mendizabal v. Franța, 17 Ianuarie 2006 **145**

Asociația 21 Decembrie 1989 și alții v. România, 24 Mai 2011 **26**

Asociația pentru Integrarea Europeană și Drepturile Omului și Ekimdzhiev v. Bulgaria, 28 Iunie 2007 **66**

B

B. v. Franța, 25 Martie 1992 **23, 101**

B.C. v. Elveția (dec.), 27 Noiembrie 1995 **52**

Babylonova v. Slovacia, 20 Iunie 2006 **57**

Backlung v. Finlanda, 6 Iulie 2010 **35**

Bajrami v. Albania, 12 Decembrie 2006 **150**

Beard v. Regatul Unit (GC), 18 Ianuarie 2001 **10**

Beldjoudi v. Franța, 26 Martie 1992 **136**

Benhebba v. Franța, 10 Iulie 2003 **139**

Bensaid v. Regatul Unit (dec.), 25 Ianuarie 2000 **36**

Berrehab v. Olanda, 21 Iunie 1988 **44, 46, 70**

Bevacqua și S. v. Bulgaria, 12 Iunie 2008 **118**

Bianchi v. Elveția, 22 Iunie 2006 **150**

Bigaeva v. Grecia, 28 Mai 2009 **14**

Boso v. Italia (dec.), 5 Septembrie 2002 **32, 33**

Botta v. Italia, 24 Februarie 1998 **18**

Boughanemi v. Franța, 24 Aprilie 1996 **42, 45, 46**
 Boultif v. Elveția, 2 August 2001 **133-134, 136-138, 147**
 Bove v. Italia, 30 Iunie 2005 **117, 151**
 Boyle v. Regatul Unit, 9 Februarie 1993 **43**
 Brândușe v. România, 7 Aprilie 2009 **50, 109-110**
 Bruggeman și Scheuten v. Germania (dec.), 19 Mai 1976 **21, 31**
 Buckley v. Regatul Unit, 26 August 1996 **49-50, 55, 69, 127**
 Burghartz v. Elveția, 22 Februarie 1994 **22**
 Bykov v. Rusia (GC), 10 Martie 2009 **55**

C

C.G. și alții v. Bulgaria, 24 Aprilie 2008 **133**
 Camenzind v. Elveția, 27 Februarie 1985 **52**
 Campbell și Fell v. Regatul Unit, 28 Iunie 1984 **45**
 Chapman v. Regatul Unit (GC), 18 Ianuarie 2001 **10, 24, 49, 120**
 Chappell v. Regatul Unit, 30 Martie 1989 **55, 72**
 Chave nee Jullien v. Franța (dec.), 9 Iulie 1991 **27**
 Chelu v. România, 12 Ianuarie 2010 **49**
 Christie v. Regatul Unit (dec.), 27 Iunie 1994 **51**
 Ciubotaru v. Moldova, 27 Aprilie 2010 **23**
 Codarcea v. România, 2 Iunie 2009 **56, 99**
 Copland v. Regatul Unit, 3 Aprilie 2007 **30, 52**
 Costello-Roberts v. Regatul Unit, 25 Martie 1993 **14, 36**

Coster v. Regatul Unit (GC), 18 Ianuarie 2001 **10**

Cotlet v. România, 3 Iunie 2003 **124**

Craxi v. Italia (no. 2), 17 Iulie 2003 **77, 125**

Cruz-Varas v. Suedia, 20 Martie 1991 **131, 133**

Cipru v. Turcia (GC), 10 Mai 2001 **55**

D

Dadouch v. Malta, 20 Iulie 2010 **15**

Dankevich v. Ucraina, 29 Aprilie 2003 **77**

Dees v. Ungaria, 9 Noiembrie 2010 **122**

Demades v. Turcia (dec.), 24 August 1999 **48**

Demopoulos și alții v. Turcia (GC), 1 Martie 2010 **50**

Dickson v. Regatul Unit, 18 Aprilie 2006 **33, 76**

Doorson v. Olanda, 26 Martie 1996 **78**

Dubetska și alții v. Ucraina, 10 Februarie 2011 **111**

Dudgeon v. Regatul Unit, 22 Octombrie 1981 **21, 71, 93**

E

E.B. v. Franța, 22 Ianuarie 2008 **10, 18**

E.S. și alții v. Slovacia, 15 Septembrie 2009 **38, 118**

Ebcin v. Turcia, 1 Februarie 2011 **40**

Elli Poluhas Dodsbo v. Suedia, dec. 2 Septembrie 2004, hotărîrea
17 Ianuarie 2006 **20, 75**

Enea v. Italia (GC), 17 Septembrie 2009 **63**

Erdem v. Germania, 5 Iulie 2001 **77**
 Eriksson v. Suedia, 22 Iunie 1989 **62**
 Ernst și alții v. Belgia, 15 Iulie 2003 **75**
 Estate of Kresten Filtenborg Mortensen v. Danemarca (dec.), 15 Mai
 2006 **17**
 Evans v. Regatul Unit (GC), 10 Aprilie 2007 **32, 75**

F

Fadeyeva v. Rusia, 9 Iunie 2005 **106, 128**
 Florea v. România, 14 Septembrie 2010 **37**
 Foka v. Turcia, 24 Iunie 2008 **29**
 Frerot v. Franța, 12 Iunie 2007 **53**
 Frette v. Franța (dec.), 12 Iunie 2001 **18**
 Friedl v. Austria, 26 Ianuarie 1995 **77**
 Prietenii și Alianța rurală și alții v. Regatul Unit (dec.), 24 Noiembrie 2009 **18, 49**
 Funke v. Franța, 25 Februarie 1993 **55**

G

G. v. Olanda, 8 Februarie 1993 **46**
 G.C. v. Bulgaria, 24 Aprilie 2008 **68**
 Gardel v. Franța, 17 Decembrie 2009 **89**
 Gaskin v. Regatul Unit, 7 Iulie 1989 **103**
 Genovese v. Malta, 11 Octombrie 2011* **15**
 Georgi Nikolaishvili v. Georgia, 13 Ianuarie 2009 **24**

Giacomelli v. Italia, 2 Noiembrie 2006 **107**

Gillan și Quinton v. Regatul Unit, 12 Ianuarie 2010 **29, 66**

Gillow v. Regatul Unit, dec. 9 Decembrie 1992, hotărîrea 24 Noiembrie 1986 **48, 70**

Girard v. Franța, 30 Iunie 2011 **20**

Glass v. Regatul Unit, 9 Martie 2004 **35-36**

Gnahore v. Franța, 19 Septembrie 2000 **81**

Goodwin v. Regatul Unit (GC), 11 Iulie 2002 **101, 112**

Grant v. Regatul Unit, 8 Ianuarie 2009 **139**

Guerra și alții v. Italia (GC), 19 Februarie 1998 **10, 107**

Guillot v. Franța, 24 Octombrie 1996 **23**

Gul v. Elveția, 19 Februarie 1996 **143**

Gulmez v. Turcia, 20 Mai 2008 40 Gorgenidze v. Georgia, 17 Octombrie 2006 **24**

H

Haas v. Elveția, 20 Ianuarie 2011 **10**

Haase v. Germania, 8 Aprilie 2004 **151**

Hadri-Vionnet v. Elveția (dec.), 2 Mai 2006 **20**

Hajduova v. Slovacia, 30 Noiembrie 2010 **119**

Halford v. Regatul Unit, 25 Iunie 1997 **52**

Handiyside v. Regatul Unit, 7 Decembrie 1976 **73-74**

Haralambie v. România, 27 Octombrie 2009 **28, 56**

Hartung v. Franța (dec.), 13 Noiembrie 2009 **49**

Hatton și alții v. Regatul Unit (GC), 8 Iulie 2003 **10, 70, 93, 121**

Haydarie și alții v. Olanda (dec.), 20 Octombrie 2005 **142**
 Hendriks v. Olanda, 8 Martie 1982 **46**
 Hokkanen v. Finlanda, 24 August 1994 **151**

I, J

I. v. Finlanda, 17 Iulie 2008 **56**
 I. v. Regatul Unit, 11 Iulie 2002 **101, 113**
 Iglesias Gil și A.U.I v. Spania, 29 Aprilie 2003 **151**
 Ignaccolo-Zenide v. România, 25 Ianuarie 2000 **150**
 Jaggi v. Elveția, 13 Iulie 2006 **34**
 Jakupovic v. Austria, 6 Februarie 2003 **138**
 Jalloh v. Germania (GC), 11 Iulie 2006 **36-37**
 Jane Smith v. Regatul Unit (GC), 18 Ianuarie 2001 **10**
 Jankauskas v. Lituania, 24 Februarie 2005 **77**
 Janković v. Croația, 5 Martie 2009 **98**
 Johnston v. Irlanda, 18 Decembrie 1986 **44**
 Jolie și Lebrun v. Belgia, 14 Mai 1986 **43**

K

K. și T. v. Finlanda (GC), 12 Iulie 2001 **115**
 K.A. și A.D. v. Belgia (dec.), 15 Septembrie 2003 **21**
 K.A. v. Finlanda, 14 Ianuarie 2003 **81, 117**
 K.U. v. Finlanda, 2 Decembrie 2008 **119**
 Karashev v. Finlanda (dec.), 12 Ianuarie 1999 **15**

Kaushal v. Bulgaria, 2 Septembrie 2010 **133**

Kaya v. România, 12 Octombrie 2006 **133**

Keegan v. Irlanda, 26 Mai 1994 **45**

Keegan v. Regatul Unit, 18 Iulie 2006 **71**

Kennedy v. Regatul Unit, 18 Mai 2008 **58**

Kerkhoven și Hinke v. Olanda, 19 Mai 1992 **16**

Khokhlich v. Ucraina, 29 Aprilie 2003 **77**

Klass v. Germania, 22 Septembrie 1993 **11, 51, 55, 58, 69, 71, 85**

Kopp v. Elveția, 25 Martie 1998 **52**

Krušković v. Croația, 21 Iunie 2011 **104**

Kutzner v. Germania, 26 Februarie 2002 **81**

Kuznetsov v. Ucraina, 29 Aprilie 2003 **77**

Kyrtatos v. Grecia, 22 Mai 2003 **126, 129**

L

L. v. Lituania, 11 Septembrie 2007 **102**

L.C.B. v. Regatul Unit, 9 Iunie 1998 **108**

L.L. v. Franța, 10 Octombrie 2006 **78**

Laskey, Jaggard și Brown v. Regatul Unit (dec.), 18
Ianuarie 1995 **21, 71**

Leander v. Suedia, 26 Martie 1987 **27, 55, 69**

Lee v. Regatul Unit (GC), 18 Ianuarie 2001 **10**

Libertatea și alte organizații v. Regatul Unit, 1 Iulie 2008 **66**

Liu și Liu v. Rusia, 6 Decembrie 2007 **68**
 Loizidou v. Turcia, 18 Decembrie 1996 **50**
 Lopez Ostra v. Spania, 9 Decembrie 1994 **10, 37, 96, 107, 121**
 Luordo v. Italia, 17 Iulie 2003 **73**
 Lupsa v. România, 8 Iunie 2006 **133**

M

M. v. Elveția, 26 Aprilie 2011 **57, 79, 80**
 M.C. v. Bulgaria, 4 Decembrie 2003 **37**
 M.S. v. Suedia, 27 August 1997 **20, 75**
 Maire v. Portugalia, 26 Iunie 2003 **153**
 Malone v. Regatul Unit, 2 August 1984 **51, 58, 61**
 Marckx v. Belgia, 13 Iunie 1979 **42, 44, 97, 112**
 Margareta și Roger Andersson v. Suedia, 25 Februarie 1992 **47, 51, 72**
 Maslov v. Austria (GC), 23 Iunie 2008 **138**
 Matter v. Slovacia, 5 Iulie 1999 **36, 56**
 McCann v. Regatul Unit, 13 Mai 2008 **48**
 McGinley și Egan v. Regatul Unit, 9 Iunie 1998 **108**
 McKay-Kopecka v. Polonia (dec.), 19 Septembrie 2006 **48**
 Mengesha Kimfe v. Elveția, 29 Iulie 2010 **145**
 Menten și alții v. Turcia (dec.), 9 Ianuarie 1995 **48**
 Merger și Cross v. Franța, 22 Decembrie 2004 **43**
 Messina (No. 2) v. Italia, 28 Septembrie 2000 **77**

MANUALELE CONSILIULUI EUROPEI PENTRU DREPTURILE OMULUI

Mianowski v. Polonia, 16 Decembrie 2003 **64**
Mikulić v. Croația, 7 Februarie 2002 **34, 86**
Mileva și alții v. Bulgaria, 25 Noiembrie 2010 **129**
Mizzi v. Malta, 12 Ianuarie 2006 **86**
Moldovan și alții v. România (no. 2), 12 Iulie 2005 **49, 122**
Monory v. România și Ungaria, 5 Aprilie 2005 **150**
Moreno Gomez v. Spania, 16 Noiembrie 2004 **121, 128**
Moretti și Benedetti v. Italia, 27 Aprilie 2010 **117**
Mosley v. Regatul Unit, 10 Mai 2011 **24, 105**
Moustaquim v. Belgia, 18 Februarie 1991 **131, 133**
Murray v. Regatul Unit, 28 Octombrie 1994 **27, 55**
Musa și alții v. Bulgaria, 11 Ianuarie 2007 **133**
Muscio v. Italia (dec.), 13 Noiembrie 2007 **52**
Mustafa și Armagan Akin v. Turcia, 6 Aprilie 2010 **115**

N

Narinen v. Finlanda, 1 Iunie 2004 **51**
Nazarenko v. Ucraina, 29 Aprilie 2003 **77**
Negreptontis-Gianniandis v. Grecia, 3 Mai 2011 **88**
Neulinger și Shuruk v. Elveția (GC), 6 Iulie 2010 **152-153**
Niedbala v. Polonia, 4 Iulie 2000 **64**
Niemetz v. Germania, 16 Decembrie 1992 **17, 30**
Nnyanzi v. Regatul Unit, 8 Aprilie 2008 **68**

Norris v. Irlanda, 26 Octombrie 1988 **55, 59**
 Novoseletskiy v. Ucraina, 22 Februarie 2005 **120-121**
 Nunez v. Norvegia, 28 Iunie 2011 **140-141**

O

Obst v. Germania, 23 Septembrie 2010 **90-91**
 Odievre v. Franța (GC), 13 Februarie 2003 **87**
 Olsson v. Suedia, 24 Martie 1988 **42, 54, 62, 91, 114**
 Omojudi v. Regatul Unit, 24 Noiembrie 2009 **136**
 Oneryıldız v. Turcia, 30 Noiembrie 2004 **108**
 Onur v. Regatul Unit, 17 Februarie 2009 **135**
 Ozpınar v. Turcia, 19 Octombrie 2010 **56, 91-92**

P, Q, R

P.G. și J.H. v. Regatul Unit, 25 Septembrie 2001 **29, 66**
 Panullo și Forte v. Franța, 30 Octombrie 2001 **20**
 Pawlik v. Polonia, 19 Iunie 2007 **116**
 Peck v. Regatul Unit, 28 Ianuarie 2003 **27, 78**
 Peev v. Bulgaria, 26 Iulie 2007 **31**
 Petrina v. România, 14 Octombrie 2008 **26, 76**
 Pfeifer v. Austria, 15 Noiembrie 2007 **25**
 Phinikaridou v. Cipru, 20 Decembrie 2007 **113**
 Pini și Bertani și Manera și Atripaldi v. România, 22 Iunie 2004 **151**
 Pla și Puncernau v. Andora, 13 Iulie 2004 **43**

Ploski v. Polonia, 12 Noiembrie 2002 **77**
Poltoratskiy v. Ucraina, 29 Aprilie 2003 **77**
Powell și Rayner v. Regatul Unit, 21 Februarie 1990 **10, 95**
Pretty v. Regatul Unit, 29 Aprilie 2002 **19, 22**
Prokopovich v. Rusia (dec.), 8 Ianuarie 2004 **48, 50**
R. v. Finlanda, 30 Mai 2006 **117**
R.R. v. Polonia, 26 Mai 2011 **32**
Raban v. România, 26 Octombrie 2010 **154**
Rainys și Gasparavicius v. Lituania (dec.), 22 Ianuarie 2004 **15**
Raninen v. Finlanda, 16 Decembrie 1997 **37**
Rasmussen v. Danemarca, 28 Noiembrie 1984 **34, 74**
Rees v. Regatul Unit, 17 Octombrie 1986 **74, 100**
Refah Partiid (Partidul Bunăstării) v. Turcia, 13 Februarie 2003 **73**
Reigato Ramos v. Portugalia, 22 Noiembrie 2005 **116**
Reklos și Davourlis v. Grecia, 15 Ianuarie 2009 **24, 56**
Roche v. Regatul Unit (GC), 19 Octombrie 2005 **60, 108**
Rodrigues da Silva și Hoogkamer v. Olanda, 31 Ianuarie 2006 **147, 166**
Rotaru v. România (GC), 4 Mai 2000 **26**

S

S. și Marper v. Regatul Unit (GC), 4 Decembrie 2008 **27-28, 71, 76, 89**
S.H. și alții v. Austria (GC), 3 Noiembrie 2011 **83**
Sahin v. Germania (GC), 8 Iulie 2003 **114**

Salapa v. Polonia, 19 Decembrie 2002 **64**
 Schalk și Kopf v. Austria, 24 Iunie 2010 **16, 42**
 Schlumpf v. Elveția, 8 Ianuarie 2009 **22, 102**
 Schonenberger și Durmaz v. Elveția, 20 Iunie 1988 **55**
 Schuth v. Germania, 23 Septembrie 2010 **90-91**
 Sciacca v. Italia (dec.), 4 Septembrie 2003 **24**
 Scozzari și Giunta v. Italia (GC), 13 Iulie 2000 **80**
 Segerstedt-Wiberg și alții v. Suedia, 6 Iunie 2006 **28**
 Sen v. Olanda, 21 Decembrie 2001 **132**
 Serife Yiğit v. Turcia, 2 Noiembrie 2010 **43**
 Shimovolos v. Rusia, 21 Iunie 2011 **61**
 Shofman v. Rusia, 25 Noiembrie 2005 **113**
 Sidabras și Džiautas v. Lituania (dec.), 21 Octombrie 2003 **15**
 Sidiropoulos v. Grecia, 10 Iulie 1998 **59**
 Silver și alții v. Regatul Unit, 25 Martie 1983 **53, 63, 64**
 Sisojeva și alții v. Letonia (GC), 15 Ianuarie 2007 **132**
 Slivenko și alții v. Letonia, 9 Octombrie 2003 **132**
 Smirnova v. Rusia, 24 Iulie 2003 **57**
 Smith și Grady v. Regatul Unit, 27 Septembrie 2009 **69**
 Soderback v. Suedia, 28 Octombrie 1998 **44**
 Soering v. Regatul Unit, 7 Iulie 1989 **131**
 Stes Colas Est și alții v. Franța, 16 Aprilie 2002 **30, 49**

Stubbings v. Regatul Unit, 22 Octombrie 1996 **98**

Sunday Times v. Regatul Unit, 26 Aprilie 1979 **60**

Surugiu v. România, 20 Aprilie 2004 **121**

Sylvester v. Austria, 24 Aprilie 2003 **153**

Szuluk v. Regatul Unit, 2 Iunie 2009 **65, 77**

T, U, V

T.P. și K.M. v. Regatul Unit (GC), 10 Mai 2001 **63**

Taskın și alții v. Turcia, 10 Noiembrie 2004 **129**

Tătar v. România, 27 Ianuarie 2009 **107**

Taylor-Sabori v. Regatul Unit, 22 Octombrie 2002 **51**

Ternovszky v. Ungaria, 14 Decembrie 2010 **34**

Toma v. România, 24 Februarie 2009 **56**

Tuquabo-Tekle și alții v. Olanda, 1 Decembrie 2005 **141, 144**

Turek v. Slovacia, 14 Februarie 2006 **28**

Tyșięc v. Polonia, 20 Martie 2007 **99**

Uner v. Olanda (GC), 18 Octombrie 2006 **136-138**

Uzun v. Germania, 2 Septembrie 2010 **65**

V.C. v. Slovacia, decizia din 16 Iunie 2009, hotărîrea 8 Noiembrie 2011* **99, 168**

Van Kuck v. Germania, 12 Iunie 2003 **22, 102**

Velcea și Mazăre v. România, 1 Decembrie 2009 **43**

Venema v. Olanda, 17 Decembrie 2002 **115**

Vo v. Franța, 8 Iulie 2004 **82**

Voleski v. Republica Cehă, 29 Iunie 2004 **151**
 Von Hannover v. Germania, decizia din 8 Iulie 2003, hotărârea 24 Iunie
 2004 **24, 105**

W, X, Y, Z

Wagner și J.M.W.L v. Luxemburg, 28 Iunie 2007 **47**
 Wainwright v. Regatul Unit (dec.), 13 Decembrie 2005 **35**
 Wakerfiel v. Regatul Unit, 1 Octombrie 1990 **16**
 Weber și Saravia v. Germania (dec.), 29 Iunie 2006 **66**
 Wieser și Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria, 16 Octombrie 2007 **52**
 William Faulkner v. Regatul Unit, 4 Iunie 2002 **63**
 Wisse v. Franța, 20 Decembrie 2005 **27**
 Worva v. Polonia (dec.), 16 Mai 2002 **36**
 X și Y v. Liechtenstein (dec.), 14 Iulie 1977 **130**
 X și Y v. Elveția (dec.), 3 Octombrie 1978 **69**
 X și Y v. Olanda, 26 Martie 1985 **98**
 X v. Belgia (dec.), 7 Decembrie 1982 **27**
 X v. Germania (dec.), 10 Martie 1981 **20**
 X v. Islanda, 4 Martie 1976 **17**
 X v. Elveția, 10 Iulie 1978 **15, 43**
 X v. Regatul Unit (dec.), 1 Iulie 1977 **47**
 X v. Regatul Unit (dec.), 12 Octombrie 1978 **52**
 X v. Regatul Unit (dec.), 13 Mai 1980 **33**

X v. Regatul Unit (dec.), 6 Octombrie 1982 **17, 26**

X, Y și Z v Regatul Unit (GC), 22 Aprilie 1997 **42, 46, 112**

Y.F. v. Turcia, 22 Iulie 2003 **36**

Yazgul Yilmaz v. Turcia, 1 Februarie 2011 **37**

Yousef v. Olanda, 5 Noiembrie 2002 **112**

Yousef v. Regatul Unit, 30 Iunie 1992 **46**

Z v. Finlanda, 25 Februarie 1997 **28**

Zaunegger v. Germania, 3 Decembrie 2009 **114**

Znamenskaya v. Rusia, 2 Iunie 2005 **20**

Zwadka v. Polonia, 23 Iunie 2005 **116**

**Direcția Generală pentru Drepturile Omului și Afaceri juridice a
Consiliului Europei
F-67075 Strasbourg Cedex**

www.coe.int/justice

Ivana Roagna este avocat al apărării și expert în domeniul drepturilor omului / și al afacerilor juridice. A lucrat la Consiliul Europei, inclusiv Curtea Europeană a Drepturilor Omului și a îndeplinit funcția de ofițer al OSCE în Bosnia și Herțegovina.

Fiind Senior Training Specialist UNICRI, a dezvoltat programe de formare și instruire în domeniul drepturilor omului și standardelor europene pentru profesioniștii din Italia, Egipt, Brazilia și Angola, precum și membri ai ONU și operațiunile de menținere a păcii ale UE.